

'Én ndaà-la Nainá xi kjoa ts'e Cristo koni s'ín kiskiì San Mateo

*Xità jchínga-la Jesucristo
(Lucas 3:23-38)*

¹ Jè xojon xi oxkit'aà 'ín-la na'èn-jchá kjiin-la Jesucristo, xi ya inchrobàt'aà-ne tje-la David kò ts'e Abraham.

² Jè Abraham, jè komà na'èn-la xi Isaac ki'mì; kò jè Isaac, jè komà na'èn-la xi Jacob ki'mì; kò jè Jacob, jè komà na'èn-la xi Judá ki'mì, kò jñà xità 'ndse.

³ Judá, jè komà na'èn-la xi Fares kò Zara ki'mì. Kò jè nea-la, Tamar ki'mì. Jè Fares, jè komà na'èn-la xi Esrom ki'mì; kò jè Esrom, jè komà na'èn-la xi Aram ki'mì; ⁴ kò jè Aram, jè komà na'èn-la xi Aminadab ki'mì; kò jè Aminadab, jè komà na'èn-la xi Naasón ki'mì; kò jè Naasón, jè komà na'èn-la xi Salmón ki'mì; ⁵ kò jè Salmón, jè komà na'èn-la xi Booz ki'mì; kò jè nea-la Booz, Rahab ki'mì. Kò jè Booz, jè komà na'èn-la xi Obed ki'mì; kò jè nea-la Obed, Rut ki'mì. Kò jè Obed, jè komà na'èn-la xi Isaí ki'mì; ⁶ kò jè Isaí, jè komà na'èn-la xi David ki'mì xi xitaxá ítjòn tsibijna; koa jè David, jè komà na'èn-la xi Salomón ki'mì; kò jè nea-la Salomón, jè xi komà chjoón-la Urías nga sa ítjòn.

⁷ Jè Salomón, jè komà na'èn-la xi Roboam ki'mì; kò jè Roboam, jè komà na'èn-la xi Abías ki'mì; kò jè Abías, jè komà na'èn-la xi Asa ki'mì; ⁸ kò jè Asa, jè komà na'èn-la xi Josafat ki'mì; kò jè

Josafat, jè komà nà'èn-là xi Joram ki'mì; kò jè Joram, jè komà nà'èn-là xi Uzías ki'mì; ⁹ kò jè Uzías, jè komà nà'èn-là xi Jotam ki'mì; kò jè Jotam, jè komà nà'èn-là xi Acáz ki'mì; kò jè Acáz, jè komà nà'èn-là xi Ezequías ki'mì; ¹⁰ kò jè Ezequías, jè komà nà'èn-là xi Manasés ki'mì; kò jè Manasés, jè komà nà'èn-là xi Amón ki'mì; kò jè Amón, jè komà nà'èn-là xi Josías ki'mì; ¹¹ kò jè Josías, jè komà nà'èn-là xi Jeconías ki'mì, kò jñà xità 'ndse, k'e nga kiìkò kjo'in xità Israel ján i'nde ñánda 'mì Babilonia.

¹² Xi komà iskan k'e nga jye kiìkò kjo'in xità ján Babilonia, jè Jeconías, jè komà nà'èn-là xi Salatiel ki'mì; kò jè Salatiel, jè komà nà'èn-là xi Zorobabel ki'mì; ¹³ jè Zorobabel, jè komà nà'èn-là xi Abiud ki'mì; kò jè Abiud, jè komà nà'èn-là xi Eliaquim ki'mì; kò jè Eliaquim, jè komà nà'èn-là xi Azor ki'mì; ¹⁴ kò jè Azor, jè komà nà'èn-là xi Sadoc ki'mì; kò jè Sadoc, jè komà nà'èn-là xi Aquim ki'mì; kò jè Aquim, jè komà nà'èn-là xi Eliud ki'mì; ¹⁵ kò jè Eliud, jè komà nà'èn-là xi Eleazar ki'mì; kò jè Eleazar, jè komà nà'èn-là xi Matán ki'mì; kò jè Matán, jè komà nà'èn-là xi Jacob ki'mì; ¹⁶ kò jè Jacob, jè komà nà'èn-là José. Kò José, jè xi x'in-là komà María; kò jè María, nea-láá komà Jesús xi Cristo, [xità xi xó kisikasén-ne Nainá].

¹⁷ Ngats'ìi xità jchínga-là Jesús, teñijòn skò ma-ne xi inchrobàt'aà-ne ts'e Abraham skanda David. Kò jñà xità jchínga-là Jesús xi inchrobàt'aà-ne ts'e David skanda k'e nga kiìkò kjo'in jñà xità Israel ján i'nde ñánda 'mì Babilonia, tìkoáá teñijòn skò ma-ne. Kò nguì teñijòn skò ma-ne skanda k'e kits'iìn xi Cristo, [xità xi xó kisikasén-ne Nainá].

*Kii komà k'e nga kits'iìn Jesucristo
(Lucas 2:1-7)*

¹⁸ K'e nga kits'iìn Jesucristo kiís'ín komà: María xi nea-la Jesús kò José jñà títsajna'ñó-la xíkjín nga kixan. K'e nga tikj'eè bitsajnakò xíkjín, María ki'ya-la nga ki'ndí 'ya xi it'aà ts'e nga'ñó-la Inima Tsjeè-la Nainá. ¹⁹ José, xi x'in-la komà, nga xita kixi-né, majin-la nga kjosobà tsjá-la jè María, kisikítsjeèn nga tà sùikíjna-ne chjoón jè, kò mì yá xita kji'nchré. ²⁰ K'e nga k'oas'ín tísíkítsjeèn jñà kjoa koi, jngoò àkjale-la Nainá tsohókò inga nijñá. Kitsò-la:

—José, xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la David, ki tsakjoón-jèn nga bijnakoi María xi chjoón-lè koma, jè ki'ndí xi 'ya, nga'ñó ts'e Inima Tsjeè-la Nainá-né. ²¹ S'eé jngoò-la ki'ndí x'in, kò 'ín-la Jesús k'oín. Koií k'oas'ín k'oín-ne nga jè kochrjetjì naxandá-la xi kjoa ts'e jé-la.

²² Ngats'iì kjoa koi, k'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xita xi kiichja ngajo-la Nainá kjòtseé nga kitsò:

²³ Jngoò chjoón xongó, ki'ndí k'oa kò k'oeè jngoò ki'ndí x'in

xi Emanuel k'oín 'ín-la.

Jè 'ín xi Emanuel tsò, Nainá tíjnakò-ná tsòyaá-ne.

²⁴ K'e nga jaá-la José, k'oaá s'ín kis'iìn koni s'ín kitsò-la àkjale-la Nainá, kiskoétjò María kò chixàn-kò. ²⁵ Tanga mìkiì tsoyijòkò xíkjín skanda k'e-né nga kits'iìn ki'ndítjòn-la María. Kò k'oaá s'ín tsibít'aà 'ín-la nga Jesús ki'mì.

2

Kiís'ín komà nga ijchò katsejèn-la Jesús jñà xità xi 'ño tjín-la kjoachjine

¹ Jesús kits'iìn ya naxandá xi 'mì Belén, nangui xi chja-ne Judea, k'e nga xitaxá ítjòn tíjna xi 'mì Herodes ya i'nde jè. Ijchò ján Jerusalén, xi naxandá sko-la Judea, xità xi 'ño tjín-la kjoachjine, xi inchrobà-ne ñánda bitjokàtji-ne ts'oi ² nga kjònangui. Kitsò:

—¿Ñánda tíjna xitaxá ítjòn-la ts'e xità judío xi jye kits'iìn? Ki'yaá jngoò-jen ni'ño ján ñánda bitjokàtji-ne ts'oi xi tsakó nga jye kits'iìn. Kò ngajen koií xá kjoì-najen nga jchaxkón-jen.

³ K'e nga kii'nchré Herodes xi xitaxá ítjòn tíjna, tà kitsakjòn-né kò ngats'iì xità naxandá Jerusalén. ⁴ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiìchja-la ngats'iì xità sko-la no'miì kò xità xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés; kiskònangui-la ñánda jts'ín xi Cristo, [jè xità xi xó sùikasén-ne Nainá]. ⁵ Jñà xità koi kitsò-la:

—Yaá Belén, naxandá xi chja-ne Judea. K'oaá s'ín tíchja xojòn xi kiskii jñà xità xi kiìchja ngajo-la Nainá nga kitsò:

⁶ Jñò xi xità Belén 'mì-nò, xi nangui Judá nokjoà-nò, ngásòn chjí-la naxandá-nò koni jñà naxandá ítjòn-la nangui Judá, nga yaá kitjoiìn jngoò xitaxá ítjòn xi sùikinda naxandá-na Israel.

⁷ Jè xitaxá ítjòn xi 'mì Herodes, kiìchja'ma-la jñà xità xi 'ño tjín-la kjoachjine nga kiskònangui-la mé

nachrjein-ne nga kijtseè ni'ño. ⁸ K'eé kisìkasén ján Belén; kitsò-la:

—Tanguió ján, koa ndaà chjinanguio xi it'aà ts'e ki'ndí jè. K'e nga sakò-nò, tiki'nchré-ná mé-ne tikoá kjián katsejèn-la nga skoexkoán koa jeya siikíjna.

⁹ K'e nga jye kii'nchré xita xi 'ño tjín-la kjoachjine koni s'ín kitsò Herodes, k'eé kii xita koi kò jè ni'ño xi kijtseè ñánda bitjokàtji-ne ts'oí k'oaá s'ín kii ítjòn-la skanda ijchò ñánda títjna ki'ndí jè, kò yaá tsasíjna jè ni'ño. ¹⁰ Jña xita xi 'ño tjín-la kjoachjine k'e nga kijtseè ni'ño jè, taxki tsjaá komà-la. ¹¹ K'e nga jahas'en ni'ya jña xita koi, kijtseè ki'ndí kò nea-la María. K'eé chincha-xkó'nchit'aà-la jè ki'ndí kò kijtseèxkón; jeya kisikíjna. Ikjoàn kiskíx'a kaxa-la kò kitsjaà-la ton oro, kò chrjongó-la Nainá kò xkii xi 'ño ndaà jne xi 'mì mirra. ¹² Nga komà iskan kits'ii-la nijña xita xi 'ño tjín-la kjoachjine nga mì tì k'oaá s'ín ndiyá kjoí-ne ñánda títjna Herodes. Xìn ndiyá kii-ne nangui-la.

K'e nga jña xita jchinga-la Jesús kiiko ján nangui Egipto

¹³ K'e nga jye kii-ne jña xita xi 'ño tjín-la kjoachjine, jngoò àkjale-la Nainá kisìnijña-la José, kitsò-la:

—Tisítjiiin; choí jè ki'ndí kò nea-la; t'in ján nangui Egipto; yaá tijni skanda k'e 'an koxán-lè. Nga jè Herodes xi xitaxá ítjòn títjna, kohótsji ki'ndí jè nga mejèn-la nga sikk'en.

¹⁴ K'eé tsasítjen José, k'e nga nitjen kiskoé jè ki'ndí kò nea-la nga kii ján nangui Egipto. ¹⁵ Yaá tsibìtsajna skanda k'e nga k'en Herodes. K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Nainá xi it'aà ts'e xita xi

kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Ya nangui Egipto kichja-la ki'ndí-na.”

K'e nga kinik'en ndí ixti x'in

¹⁶ K'e nga kijtseè jè Herodes nga jña xita xi 'ño tjín-la kjoachjine kiskoðnachan-la, tsí jti komà-la. Ikjoàn kitsjaà okixi nga sùik'en yije ndí ixti x'in xi jò nó tjín-la kò ngats'ii xi isa ki'ndí isa kóhokji ján naxandá Belén, kò ya naxandá indi-la koni s'in jye kisijiin-la mé nachrjein-ne nga kijtseè ni'ño jña xita xi 'ño tjín-la kjoachjine. ¹⁷ K'oaá s'in tsitasòn 'én xi kitsò Jeremías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

¹⁸ Ya i'nde Ramá kina'ya jngoð-la xita

xi tísikájno kò 'ño tìkjindáya kò títisiné;

jè chjoón Raquel xi tìkjindáyakeè ndí ixti-la,

nga mikì majehikon inima-la nga jye k'en ixti-la.

¹⁹ K'e nga jye k'en Herodes, xi xitaxá ítjòn tjina, jngoð àkjale-la Nainá kisìnijña-la José ján Egipto. Kitsò-la:

²⁰ —Tìsítjiin, chjoí ki'ndí jè kò nea-la. T'in ijngoð k'a-ne nangui Israel. Jyeé k'en jña xita xi tjín-ne nga mejèn-la sùik'en ki'ndí jè.

²¹ K'eé tsasítjen José, kiikò-ne ki'ndí jè kò nea-la ya nangui Israel. ²² Tanga k'e nga kiì'nchré José nga jè tíhotíxoma jè xi 'mì Arquelao ya nangui Judea, nga jè tjina ngajo-la na'èn-la Herodes, José kit-sakjòn-né; mì k'oaá s'in kiì. Ján kiì i'nde ñánda 'mì Galilea nga k'oaá s'in kis'enojmíya-la inga nijña.

²³ K'e nga ijchò i'nde jè, yaá tsibitsajna ya naxandá xi 'mì Nazaret. K'oaá s'in komà mé-ne nga tsitasòn koni s'in kitsò jña xita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga jè Jesús xita Nazaret k'oin.

3

*Én xi kùichja Juan xi kis'iin bautizar xita
(Marcos 1:1-8; Lucas 3:1-9, 15-17; Juan 1:19-28)*

¹ Jñà nàchrjein koi j'iì Juan xi kis'iin bautizar xita ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn, nangui xi chja-ne Judea, nga kisìka'bí 'én-la Nainá, ² kitsò:

—Tìkájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nàchrjein nga jchaa kó s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

³ Jè Isaiás, xita xi kùichja ngajo-la Nainá, k'oaá s'ín kiskì xojoñ-la xi it'aà ts'e Juan nga kitsò:

Na'yà-la jta-la jngoò xita xi 'ño chja ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixì choòn, nga tsò: “Tjandaà ndiyá-la Nainá ya ijìin inima-nò; kixì tìkíjna koni jngoò ndiyá ñánda kojmeèya Nà'èn-ná.”

⁴ Nikje xi tsohòkjá Juan, tsja-la cho camello-né; ko jngoò sincho chrjoa tsibíkjá ndáyá-la. Ko jñà tsojmì xi kiskine, cho langosta-né ko tsjén-la cho cera xi tjín ijìin ijñá. ⁵ Ijchò 'nchré-la xita xi inchrobà-ne Jerusalén, ko nga kijndà nangui Judea ko ngats'iì naxandá xi ya chrañàt'aà-la xajngá nandá Jordán. ⁶ K'e nga jye tsafátakòn jé-la jñà xita, Juan, ikjoàn kis'iin bautizar ya xajngá nandá Jordán.

⁷ K'e nga kijtseè Juan nga kjìn xita fariseo ko xita saduceo j'iì nga koma bautizar, kitsò-la:

—ijñò, k'oaá s'ín गया-nò koni tsà tje-la ye! ¿Yá xi okitsò-nò nga kìnchat'aaxìn-là jè kjo'in xi nchrobá machrañàt'aà-nò? ⁸ Ndaà tjín kjoa xi t'een nga ndaà kàta'ya-nò nga jyeé kinikájno jé-nò nga mì tì jé binchaàtsji-nò. ⁹ Kì k'oaá s'ín

nìkítsjeèn jjiìn inima-nò nga bixón: “Ngajen, [mìkìl s'e-najen kjo'in nga] yaá inchrobàt'aà-najen tje-la Abraham.” K'oaá xan-nò, Nainá, skanda jña ndajo koma-la siikjatjiya-la nga ixti-la Abraham koma. ¹⁰ Jè kichayá jyeé kijjandaà nga kotesòn yá; ngats'ìi yá xi 'mì ndaà toò ojà-la, skanda kò ima-la, jtísòn-né, ikjoàn sìnchájìin ni'ín nga kitì. ¹¹ Xi okixi, 'an koó nandá s'iin-nò bautizar, mé-ne nga sikájnoò jé-nò kò mì tì jé kìnchátsji-nò. Tanga jè xi nchrobátjngui-na s'iin-nò bautizar kò Inima Tsjeè-la Nainá koa kò ni'ín. Isaá tjín-la nga'ño mì k'oaá-ne 'an. Skanda mìkìl tjí'nde-na nga 'an kji koa xojté-la. ¹² Jyeé kjinaya tsja jè pala nga siitsjeè tjé-la trigo. Kìnchàxkó trigo ya iya ni'nga; kò jè tjé paja kìnchàjìin ni'ín ñánda nga mìkìl bits'o nità mé nàchrjein-ne.

*K'oaá s'ín komà nga komà bautizar Jesús
(Marcos 1:9-11; Lucas 3:21-22)*

¹³ Jesús j'ìi-ne Galilea ya xajngá nandá Jordán nga mejèn-la nga jè Juan s'iin bautizar Jesús. ¹⁴ Tanga jè Juan k'e nga sa ítjòn mìkìl kòkjeiín-la, kitsò-la Jesús:

—'Aán xi mochjeén-na nga jji s'een-ná bautizar, tanga ngaji, ta saá 'an f'ùichòn-ná.

¹⁵ K'eé kitsò Jesús:

—Tji-lè kjondaà, t'een-ná bautizar mé-ne nga k'oas'ín sikitasoán kjotíxoma-la Nainá.

K'eé kòkjeiín-la Juan. ¹⁶ K'e nga jye komà bautizar Jesús, k'e nga jye itjoiin-ne nandá, ikjoàn kitáx'a-la ngajmii, kò jè Jesús kijtsee Inima Tsjeè-la Nainá xi inchrobàjen-ne ngajmii, koni kji nise

paloma kji; yaá kiskaàsòn-la Jesús. ¹⁷ K'eé kina'ya jngoò-la 'én xi ngajmì inchrobà-ne xi kitsò:

—Jè jèe xi ki'ndí-na xan-la xi 'ñó matsjake; tsja tjín-la takoàn it'aà ts'e.

4

*K'e nga jè xita neí kiskoòt'aà Jesús
(Marcos 1:12-13; Lucas 4:1-13)*

¹ Jè Iníma Tsjeè-la Nainá kiiko Jesús jngoò i'nde it'aà xìn nga jè xita neí skót'aà nga mejèn-la nga kátátsji jé.

² Ichán nàchrjein ko ichán nìtjen tsibìjnachjan Jesús ko k'e nga koma iskan jye kjòhojò-la. ³ Jè xita neí xi ma-la konachan ijchò kasit'aà chraña-la ñánda tíjna Jesús, kitsò-la:

—Tsà kixí kjoa nga ngaji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tjii-la okixi jña ndajo koi nga inchrajín kátama.

⁴ Tanga Jesús kitsò-la:

—Tjít'aà Xojoñ-la Nainá, nga tsò: “Mìtsà tà koi tsojmì xi ma chine kítsakon-ne xita, tìkoáá kítsakon-ne nga yije 'én xi chja Nainá.”

⁵ Jè xita neí kiiko Jesús ya Naxandá-la Nainá xi xó kitjaàjìin-ne [ñánda 'mì Jerusalén]; kisìkíjnasòn ingo ítjòn ñánda isa 'nga kji. ⁶ Kitsò-la:

—Tsà kixí kjoa nga ji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè, tìkatjengui yijo-lè, nga k'oaá s'ín tjít'aà Xojoñ-la Nainá nga tsò:

Nainá koií xá-la àkjale-la it'aà tsiji,

nga ko tsja tsoba'ñó-lè,

mé-ne nga nijngoò ndajo satíngui-ne ndsokoii.

⁷ Jesús kitsò-la:

—Tìkoáá tít'aà Xojon-la Nainá, nga tsò: “Kì k'oaá s'ín chít'iì Nà'èn-ná xi Nainá.”

⁸ Ìjngòò k'a jè xita neí kùkò Jesús isòn nindoò xi 'ńó 'nga kji, koa tsakó yije-la ngats'iì naxandá xi tjin isò'nde kò kjoajeya-la jña naxandá. ⁹ Kitsò-la:

—Nga jii tsjaà yije-lè naxandá koi, tsà kosixkó'nchit'aà-ná kò jeya sikijna-ná.

¹⁰ K'eé kitsò Jesús:

—Tixín xita neí, tisit'aaxìn-ná. Nga k'oaá s'ín tít'aà Xojon-la Nainá nga tsò: “Jeya tikijni Nà'èn-ná xi Nainá 'mì-la; tà jè tajngòò tikitason-la.”

¹¹ K'eé kii jè xita neí, tsasit'aaxìn-la Jesús. Ikjoàn ijchò àkjale-la Nainá xi kisìs'in-la Jesús.

*Kii komà nga kii síxájin-la xita Galilea Jesús
(Marcos 1:14-15; Lucas 4:14-15)*

¹² K'e nga kii'nchré Jesús nga jè Juan xi kis'iin bautizar xita ndayá tjna'ya, kii ìjngòò k'a-ne ya i'nde-la ñánda 'mì Galilea. ¹³ Tanga mì ya tsibìjna ñánda 'mì Nazaret; ján kii kijná ñánda 'mì Capernaum, jngòò naxandá xi kijnandii ndáchikon ya i'nde xi chja-ne Zabulón kò Neftalí. ¹⁴ K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kiskii Isaías xita xi kii chja ngajo-la Nainá nga kitsò:

¹⁵ Jè nangui xi ts'e Zabulón kò jè nangui xi ts'e Neftalí,

ya ndiyá xi fi indiì ndáchikon,

ján xijngoàà xajngá nandá Jordán ya nangui Galilea,

ñánda tjin xi mìtsà xita judío.

¹⁶ Jña xita naxandá koi xi tjiñò kjohítsjeèn-la,

kijtseè jngòò ni'ín xi 'ńó tse kji,

koa jña xita xi ya tjimaya ndiyá-la kjoabiyaà,

kjòhiseèn kjohítsjeèn-la.

¹⁷ K'ée tsibíts'ia Jesús nga kiichjaya 'én ndaà-la Nainá. Kitsò:

—Tikájno jé-nò, kì tì jé binchaàtsji-nò nga jyeé kjòchrañàt'aà-nò nachrjein nga jchaa kós'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne.

Kíi kis'ùin Jesús nga ñijòn xita kiichja-la xi ma-la sík'en tìn

(Marcos 1:16-20; Lucas 5:1-11)

¹⁸ K'e nga tífa Jesús ya indii ndáchikon ts'e Galilea, kijtseè jò xita xi 'ndse ma, jngoò xi 'mì Simón kò tìjè-ne xi 'mì Pedro, kò xi ìjngoò, jè xi 'mì Andrés. Jñà xita koi xi sík'en tìn. K'e nga nchisíkatjen-jiin-ndá na'ya-la, ¹⁹ Jesús kitsò-la:

—Nchrohótjìngui-ná, 'aán tsjaà-nò xá nga kíkóya xita xi 'an kjit'aà-na koni s'ín maxkóya tìn.

²⁰ Jñà xita koi ñitoón kisikájna na'ya-la nga kiitjìngui-la Jesús.

²¹ Ìsa xijngoaà ìsa Jesús kijtseè nguì jò xita xi tìkoá 'ndse ma-ne; jngoò xi 'mì Jacobo, kò xi ìjngoò, Juan 'mì; ìxti-la Zebedeo. Yaá títsaya chitso kò na'èn-la. Nchibíndaàya jñà na'ya-la. Jesús kiichja-la nga jñà kojmeiìkò. ²² Xita koi ñitoón kisikájna chitso-la kò na'èn-la nga kiitjìngui-la Jesús.

Kíi kis'ùin Jesús nga kìn xita tsakóya-la

(Lucas 6:17-19)

²³ Jesús tsajmeé kóhokji nangui Galilea, tsakóya 'én-la Nainá ya ni'ya ìngo sinagoga nga ìjngó ìjngó naxandá. Kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá; tìkoá kisìndaà-ne ngats'iì ch'in xi tjin-la xita nga xkì xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-la.

24 Kina'ya-la Jesús kóhokji ya i'nde ñánda 'mì Siria, koa j'ìko-la xita xk'én xi kjin skaya ch'in tjin-la, jña xi ijòjno ijòt'aà yijo-la ko xita xi ch'in neí tjiin inima-la, ko tjin xi ch'in biyaaxin tjin-la, ko xita xi mi ki ndaà ma síhiníyá yijo-la. Jesús kisindaà-ne ngats'ì xita koi. ²⁵ Kjin xita xi ya i'nde-la Galilea kiitjinguila-la, ko jña xita naxandá xi te ma-ne (xi 'mì Decápolis), ko jña xita naxandá Jerusalén ko naxandá xi i'nga xi ya chja-ne nangui Judea, ko xi chja-ne xijngoaà xajngá nandá Jordán.

5

Kii kitsò Jesús nga kiichjaya ya isò'nga nindoò

¹ Jesús, k'e nga kijtseè ngats'ì xita xi kjin ma-ne, kiimijin-jno ya isò'nga nindoò koa yaá tsibijna. Jña xita xi kota'yàt'aà-la ijchò kinchat'aà-la. ² Jesús k'ée tsakóya-la kitsò-la:

Kjondaà xi sakó-la jña xita k'e nga mé kjoa títsajin

(Lucas 6:20-23)

³ —Mé tà ndaà-la jña xita xi machiya-la nga mochjeén-la kjondaà-la Nainá; xita koi, jyeé ts'e ngats'ì kjondaà xi tjin ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

⁴ 'Mé tà ndaà-la jña xita xi kjindáya; Nainá siijetakòn-né.

⁵ 'Mé tà ndaà-la jña xita xi indaàjin tjin inima-la; jña tjoé-la nangui xi Nainá jye k'oas'in kitsò nga jña tsjá kjotjò-la.

⁶ 'Mé tà ndaà-la jña xita xi 'ño mejèn-la nga kitasòn xi kjoa kixi xi Nainá síjé; Nainá kosiko nga kitasòn kjoa koi.

⁷ 'Mé tà ndaà-la jǎà x̄ita xi mahimakeè x̄ita xi kj'eí; Nainá kohimakeè ngajo-ne jǎà x̄ita koi.

⁸ 'Mé tà ndaà-la jǎà x̄ita xi tsjeè tjín inima-la; jǎà x̄ita koi, jǎà-né xi skoexkon Nainá.

⁹ 'Mé tà ndaà-la jǎà x̄ita xi síkijna'nchán kjoa; Nainá ki'ndí-laá k̄itso-la.

¹⁰ 'Mé tà ndaà-la jǎà x̄ita xi kjo'in tjín-la nga fitjngui kondra-la x̄ita, koi kjoa-la nga ndaà síkitasòn xi kjoakixi. X̄ita koi, jyeé ts'e ngats'iì kjondaà xi tjín ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

¹¹ 'Mé tà ndaà-nò k'e nga jǎà x̄ita ch'o k̄itso-nò nga kotít'aà-nò k̄o k'e nga ch'o s̄ik̄o-nò, k̄o k'e nga 'én ndiso tsját'in-nò xi kjoa ts'an. ¹² Tsja t'è-là inima-nò, koa tsja t'è-là takòn. Jǎò, tsee kjondaà tjoé-nò ján ngajmii. Mìtsà tà jǎò xi otínik̄o-nò. K'oaá t̄is'ín kinik̄o jǎà x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá xi chinchima ítjòn-nò.

*Kiis'ín kochjeén naxa k̄o ni'ín xi tjín isò'nde
(Marcos 9:50; Lucas 14:34-35)*

¹³ 'Jǎò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà naxa xi mochjeén-la x̄ita isò'nde. Tanga tsà jè naxa mì t̄i kiì s̄ij̄nchra-ne tsojmì, ¿kó t̄is'ín kochjeén-ne? Mì t̄i mé chjì-la; xíxteèn-ne k̄o yaá k̄inchanè x̄ita.

¹⁴ 'Jǎò, k'oaá s'ín ngaya-nò koni tsà ni'ín xi mochjeén-la x̄ita isò'nde. Tsà jngoò naxandá xi isò'nga nindoò kijna, mìkiì koma kíjna'ma. ¹⁵ K'e nga jngoò ni'ín sit'aí, mìtsà ya sijnangui kaxa. Yaá sijna ñánda 'nga choòn, mé-ne nga kohiseèn yije-la x̄ita xi t̄itsaj̄naya ni'ya. ¹⁶ Koni ni'ín xi síhiseèn-la x̄ita, k'oaá s'ín ndaà t̄ijchá yijo-nò nguixkon x̄ita xi kj'eí, mé-ne jǎà x̄ita koi, jeya s̄iikíjna Na'èn-nò

xi Nainá xi tǐjna ngajmii k'e nga skoe-nò nga ndaà títsa'nè.

Kiís'ín tsakóya Jesús it'aà ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés

¹⁷ Jǐnò, kǐ k'oaá s'ín nǐkítsjeèn: mìtsà koi xá j'ǐ-na 'an nga kochrjekànguia jè kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés kò jè xi tsakóya xǐta xi kiichja ngajo-la Nainá. Tà saá j'ǐ sǐjngoò-ná 'én xi tǐjt'aà kjotíxoma. ¹⁸ Okixíí xi xan-nò, koni tǐjn nàchrjein kíjna-ísa isò'nde kò ngajmii, nǐmé xi tǐxǎn-la jè kjotíxoma, nǐjngoò punto kò nǐjngoò letra tǐxǎn-la, skanda kóni nga kojngoò yije kjoa xi tǐjt'aà kjotíxoma. ¹⁹ Jè xǐta xi mìkii síkitasòn koni s'ín tíchja kjotíxoma, nas'ín 'ńó chiba tíchja, kò k'oaá s'ín okóya-la xǐta, k'oaá tǐs'ín 'ńó chiba jcha-la ya ijii naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmii nchrobá-ne. Kò jè xǐta xi síkitasòn kjotíxoma-la Nainá kò k'oaas'ín okóya-la xǐta xi k'ejí, jè xǐta jè, jè xi 'ńó 'nga kíjna ya ijii naxandá xi jè otíxoma-la xi ngajmii nchrobá-ne. ²⁰ Okixíí xi xan-nò, tsà mìkii ísa ndaà síkitasòn kjoakixí koni jǐnà xǐta fariseo kò xǐta xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mìkii kǐtǐjás'en-jǐnò ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne.

Kiís'ín tǐjn it'aà ts'e kjoqiti
(Lucas 12:57-59)

²¹ Jǐnò jye kina'yà koni s'ín kǐ'mì-la jǐnà xǐta jchínga-nò: “Kǐ xǐta nǐk'eèn; nǐta yá-ne xi xǐta síik'en, kjo'in s'e-la.” ²² Tanga 'an k'oaá xan-nò, tsà jngoò xǐta xi kojtikeyè 'ndse, s'eé-la kjo'in. Jè xi ch'o kǐtso-la 'ndse, xǐtaxá tsjá-la kjo'in. Kò jè xi 'ndse

kitso-la: “Ngaji nímé chjí-lè”, ok'in-la nga ján kjoì ijìin ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

²³ Tsà k'e nga kíkoìi tsojmì kjotjò-lè nga Nainá k'oi-la ya i'nde tsjeè-la, koa ya koìitsjeèn-lè nga jè 'ndsi tjín-la kondra tsiji, ²⁴ tikítsajnei tsojmì kjotjò-lè ya i'nde tsjeè, ikjoàn tikòtsi'ba-la 'ndsi koa k'ée koma sikítsajnei tsojmì-lè.

²⁵ Tsà tjín xitá xi kohòngui-lè nga kjiko-lè ni'ya osen, k'e nga tjaàya ndiyá, nitoón jchibàndaà-nò, mé-ne nga mì ya kjiko-lè nguixkon xitaxá, ko jè xitaxá mì ya tsjá-la kindá jñà policia nga mì ndayá kjiko-lè. ²⁶ Okixií xi xan-lè, mì tì kiì koma kitjoo-ne ndayá skanda k'e nga kichjítjì yijo-lè nga yije xi siìjé-lè xitaxá.

Kiis'in tjín ts'e kjoa chijngui

²⁷ Jñò, jye kina'ya koni s'in ki'mi-nò kjòtseé: “Ki kjoa chijngui 'nè.” ²⁸ Tanga 'an k'oaá xan-nò, nita yá-ne xi kotsejèn-jno jngoò chjoón nga fahajiin-la, jye kjoa chijngui tís'in koni títso inima-la.

²⁹ Tsà jñà xkoòn kixi ótsji jé-nò, tinachrjeè; kjiin tikatsjoè. Isaá ndaà-ne tsà chija jngoò xkoòn mì k'oaá-ne tsà ya kixojiin yije yijo-nò ya ijìin ni'ín ya i'nde kjo'in. ³⁰ Tsà jñà ndseii kixi ótsji jé-nò, tichátjòn; kjiin tikatsjoè. Isaá ndaà-ne tsà chija jngoò ndseii mì k'oaá-ne tsà ján kjoì yijo-nò ijìin ni'ín ya i'nde kjo'in.

Kiis'in tjín kjotixoma it'aà ts'e xitá xi tsjeiin xíkjín (Mateo 19:9; Marcos 10:11-12; Lucas 16:18)

³¹ K'oaá tís'in kis'enojmí kjòtseé, nita yá xita-ne xi mejèn-la tsjín chjoón-la, ítjòn tjámil'nga xojon xi tsjeiin-ne xíkjín xitá. ³² Tanga 'an k'oaá xan-nò:

tsà jngoò xita x'in xi tsjín chjoón-la, tsà mìtsà kjoa chijngui tís'in jè chjoón, jè x'in-la tíbít'in-la nga kjoa chijngui kàtas'in chjoón. Jè chjoón, k'e nga kixan ìjngoò k'a-ne, jè x'in xi kixan-ko, tìkooá jye kjoa chijngui tís'in.

Kiís'in tjin it'aà ts'e 'én xi nokjoá nga Nainá tíbeè

³³ 'Tìkooá jye kina'yà koni s'in ki'mì-la jñà xita jchínga-ná: “K'e nga bixón: tíbeè Nainá, kì chonachan-jèn, tìkitasòn 'én-nò.” ³⁴ Tanga 'an k'ooá xan-nò: K'e nga 'bioò 'én-nò, jngoò k'áá kì yá xi níkjina ítjòn. Kì k'oas'in bixón: “Tíbeè ngajmii.” Nga jè ngajmii, jè íxile kjotíxoma-la Nainá. ³⁵ Tìkooá kì bixón-jèn: “Tíbeè isò'nde”, nga jè nangui, yaá nchasòn ndsoko Nainá. Tìkooá kì bixón-jèn: “Tíbeè naxandá Jerusalén”, nga jè naxandá jè, ts'eé Xitaxá Ítjòn xi Nainá. ³⁶ Tìkooá kì skoò níkjina ítjòn k'e nga mé 'én xi 'bioò. Nga mìkii koma-nò nga sijmà o sichroba jngoò tsja skoò. ³⁷ Tà k'ooá s'in tjinókjoa “jon”, o xi “majìn”. Jñà 'én xi kjisòn, yaá nchrobá-ne it'aà ts'e xita neií.

*Kiís'in tikoo jñà xita xi ch'o síko-nò
(Lucas 6:29-30)*

³⁸ 'Jye kina'yà koni s'in ki'mì-nò kjõtseé: “Tsà yá xi kochrje jngoò xkoiin, tijnachrjeè ngajo-ne ts'e. Kò tsà yá xi skoetoòn-lè nga skónájen jngoò ni'ñoi, chjínájen ngajo-ne ts'e.” ³⁹ Tanga 'an, k'ooá xan-nò: Tìkjeiín-là xita ts'en. Tsà jngoò xita xi sijn'ts'iin-t'aà kjoòn kixi, tìkooá tjiì-là xi ngobà nga kàt'eé-la. ⁴⁰ Tsà jngoò xita kohòngui-nò nga mejèn-la skoé nachro-nò, tìkoo tjiì-là nachrokisòn-nò nga kàtakjoé. ⁴¹ Tsà jngoò xita xi kjò'ño s'in-nò nga

sìikajen jngoò hora-nò ch'á-la nga onguíko-là, jò hora isa kjiin tanguíko-là. ⁴² Tsà yá xita xi síjé-nò tsojmi, tjii-là; kò tsà jngoò xita xi mejèn-la skiñat'aà-nò tsojmi, kì 'mì-là: mikiì koma.

*Kó s'ín sikoo jña xita xi majtikeè-nò
(Lucas 6:27-28, 32-36)*

⁴³ 'Tikoáá jye kina'yà koni ki'mì-nò kjòtseé: “Titsjacha xita xinguiòo kò tjticha kondra-nò.”
⁴⁴ Tanga 'an k'oaá xan-nò: Titsjacha jña xi kondra-nò, tichikon-t'ioèn jña xi chja'on-kò-nò, ndaà tikoo jña xi jtikeè-nò, titsi'batjiò jña xi ch'o tsò-nò kò jña xi ch'o síko-nò. ⁴⁵ Tsà k'oas'ín s'eén, ki'ndí-la Nainá xi tíjna ngajmiì koma; Nainá síhiseèn-la ndobá-la ts'oi xita xi ndaà kò xi mì kì ndaà; tikoáá Nainá sík'a-la jtsí jña xita kixi kò xi mìtsà xita kixi.
⁴⁶ Jñò, tsà tà jña matsjacha xita xi matsjakeè-nò, ni mé kjondaà xi s'e-nò; nga k'oaá tis'ín jña xita xi síkíhjtjì tsojmi ts'e Roma. ⁴⁷ Tsà tà jña xita xinguiòo xi 'ndsè chiba sixat'aà, ¿a k'oaá ma-nò nga 'ñó ndaà titsa'nè?; nga tikoáá jña xita xi mikiì beèxkon Nainá, k'oaá tis'ín. ⁴⁸ Jñò, ngui kjoakixií t'een, koni jè Na'èn-ná xi tíjna ngajmiì nga ngui kjoakixií s'ín.

6

Kiis'ín t'een k'e nga k'oi-là kjondaà xita

¹ 'K'e nga ndaà tjín kjoa xi 'nè, tikindako-nò yijo-nò; kì tà k'ée k'oa 'nè k'e nga nguixkon xita, tsà tà jè xi mejèn-nò nga skoe-nò xita xi kj'eíí. Tsà k'oas'ín s'een, Na'èn-ná xi tíjna ngajmiì mikiì sìichikon-t'in-nò. ² K'e nga jngoò kjondaà k'oii-là xita ima, kì kiì bènojmi-là ngats'iì xita xi kj'eíí, koni

s'ín x̄it̄a xi jò isén t̄jín-la ya ni'ya ingo sinagoga k̄o ya ndiyá nga tsjá k̄jot̄jò-la tsojmi x̄it̄a; tà jè xi mejèn-la nga skoe yije x̄it̄a. Tanga okixií xi xan-nò, j̄ñà x̄it̄a xi k'oas'ín s'ín, jyeé t̄jín-la chj́i-la [nga nguixk̄on x̄it̄a. Mì t̄i mé siichikon-t'in-ne Nainá.] ³ K'e nga tsà tsojmi k'ōi k̄jot̄jò-la x̄it̄a ima, mochjeén-né nga mì yá x̄it̄a xi skoe; n̄i jè skoe xi 'ñó amigo chibá. ⁴ Tjà'ma-là jè k̄jondaà-nò; k'e nga jè Nà'èn-ná skoe jè xi kjoa'ma, jè tsjá-nò chj́i-nò.

*Kiís'ín t'een k'e nga bìtsi'ba-lá Nainá
(Lucas 11:2-4)*

⁵ K'e nga bìtsi'ba, k̄i k'oaa 'nè koni s'ín x̄it̄a xi jò isén t̄jín-la. J̄ñà x̄it̄a koi, k'e nga bìtsi'ba-la Nainá, tsjakeè-né nga bincha kixi ya ni'ya ingo sinagoga k̄o ya chrjangui-la nditsin ñanda k̄jin x̄it̄a kotsejèn-la nga Nainá bìtsi'ba-la. Xi okixi k'oaa xan-nò, j̄ñà x̄it̄a koi, jyeé t̄jín-la chj́i-la [nga nguixk̄on x̄it̄a. Mì t̄i mé siichikon-t'in-ne Nainá.] ⁶ Tanga k'e nga mejèn-lè nga kítsi'ba-la Nà'èn-ná, t̄itjás'iin ni'ya-lè, tichjoi xotjoa-la ni'ya-lè, ikjoàn t̄ijé-la k̄jondaà-la Nà'èn-ná xi ya tajngoò t̄jna'mako-lè. Jè Nà'èn-ná tsjá-lè chj́i-lè nga jè tíbeè xi kjoa'ma.

⁷ K'e nga bìtsi'ba, k̄i taxki k̄jin 'én nokjoà, koni s'ín x̄it̄a xi mìkii beexkon Nainá. K'oaa s'ín s̄ikitsjeèn nga k̄jin 'én kichja-la Nainá, isaá ndaà k̄ji'nchré-la. ⁸ K̄i k'oaa 'nè koni s'ín j̄ñà x̄it̄a koi; jè Nà'èn-ná jye t̄jiin-la mé xi mochjeén-nò k'e nga t̄ikj'eè n̄ijét'aà-là. ⁹ K'e nga bìtsi'ba, kiís'ín t̄inókjoaa:

Nà'èn-najen xi tijni ngajmii,
k̄atayaxkón-la kjoajeya-lè nga tsjeè tijni.

¹⁰ K̄atjanchrobá k̄jot̄ixoma-lè,

k'oas'ín kàtama i it'aà nangui koni s'ín mejèn-lè nga koma,

koni s'ín ma ján ngajmii.

¹¹ Tjii-nájen i'ndeji jè niño xi mochjeén-najen nga nachrjein inchijòn.

¹² Tijchàat'aà-nájen jé-najen koni s'ín nijchàat'aà-lajen jña xita xi ch'o síko-najen.

¹³ Kì kii bi'ndi yá xi mejèn-la nga kot'aà-najen nga kinchátsji jé-jen.

Tikinda-nájen xi it'aà ts'e xita neji.

Nga tsijii kjotíxoma, tsijii nga'nó kò tsijii kjoajeya nita kjé-ne. K'oas'ín kàtama.

¹⁴ 'Tsá jño sijchàat'aà-là jé-la xita xi kj'eji, tikoaá jè Na'èn-ná xi tjna ngajmii sijchàat'aà-nò jé-nò.

¹⁵ Tanga tsá jño mìkii sijchàat'aà-là jé-la xita, tikoaá Na'èn-ná mìkii sijchàat'aà-nò jé-nò.

Kiis'ín t'een k'e nga bitsajnachjan

¹⁶ 'K'e nga bitsajnachjan, kì k'oaá 'nè koni s'ín jña xita xi jò isén tjín-la nga síkjatjya isén-la, mé-ne nga skoe-ne xita nga ba tjín-la nga títsajnachjan. Xi okixi, k'oaá xan-nò, jña xita koi, jyeé kitjoé-la chí-la [nga nguixkon xita. Mì tì mé sùichikon-t'in-ne Nainá.] ¹⁷ Tanga jño, k'e nga bitsajnachjan, kì k'oaá 'nè. Tà saá tanjñoò isén-nò kò tasi'a tsjaskoò, ¹⁸ mé-ne nga mìkii skoe-nò xita tsá títsajnachjan, kò jè Na'èn-ná xi tjna'mako-nò, tà jè xi tíbeè. Jè sùichikon-t'in-nò.

Kjoa nchiná xi tjín ján ngajmii (Lucas 12:33-34)

¹⁹ 'Jño, kì tsojmì kjìn binchatjò i isò'nde; bits'on-né kò makixo-né kò jña xita síchijé. ²⁰ Ta saá ján ngajmii tinchatjò tsojmì. Ján ngajmii mìkii

bits'on k_o mìkìl makixo tsojmì; tìko_aá tsjìn xìta chijé. ²¹ Y_a ñánda kìnchatjò tsojmì-nò, tìko_aá yaá sikkítsjeèn inìma-nò.

*Kós'ín mochjeén xkoaán
(Lucas 11:34-36)*

²² J_ñà xkoaán, jè ma ni'ín xi síhiseèn-la yijo-ná. Koií kjo_a-la k'e nga ndaà tsejèn-ná, iseèn choòn yije-la yijo-ná; ²³ tanga tsà mìkìl ndaà tsejèn-la xkoiìn, tìko_aá kóhokji yijo-lè, tà j_ñò choòn-la. Nga tjjj_ñò-la kjohítsjeèn-lè tìko_aá nguì tà j_ñò choòn-la yijo-lè.

*Yá xi koma nei-la xìta xi 'ñó matsjakeè ton
(Lucas 16:13)*

²⁴ Njingoò xìta xi jò koma nei-la nga sùxá-la. Tsà jò koma nei-la, jngoò koj_tikeè ko_a jngoò kotsjakeè; jngoò ndaà kjit'aà-la ko_a ch'o sikkò xi ìjngoò. J_ñò, tsà kjo_a nchíná sùs'in-là, mìkìl kos'in-la kjo_a ts'e Nainá.

*Kós'ín síkinda Nainá j_ñà xi ìxti-la ma
(Lucas 12:22-31)*

²⁵ 'K'o_aá xan-nò, kì makájno-nò mé tsojmì xi chjinee, xi s'ioo, nga sijchá yijo-nò, k_o mé nikje xi chikjá. ¿A mì 'ya-jèn k'e nga titsajnakoaán ì isò'nde tjín-isa kjo_a xi ìsa 'ñó chjì-la mì k'o_a-ne koni tsojmì xi ma chine? Tìko_aá yijo-ná, tjín-isa kjo_a xi ìsa 'ñó chjì-la mì k'o_a-ne koni jè nikje xi chikjá. ²⁶ Chítsejèn-là nise xi tjíma jìjìn isén; mì jnoó 'beé; mì njjìn majchá-la ko_a mì ni'nga tjín-la ñánda bincháxkó njjìn-la; tanga jè Na'èn-ná xi tjína ngajmì tsjá-la tsojmì xi kine; ko_a j_ñò, ìsaá chjì-nò mì k'o_a-ne j_ñà nise. ²⁷ J_ñò, nas'ín takó 'ñó sikkájnoò,

n̄i itsé koma sikatonè-là nachrjein-nò koni s'ín t̄jindaà-la Nainá.

²⁸ ¿Mé-ne nikájno-nò xi it'aà ts'e nikje xi chikjá? Chítsejèn-là naxó lirio xi majchá j̄jìn ijñá; mìkìl síxá kō mìkìl ma-la faña nikje. ²⁹ Tanga 'an, k'oaá xan-nò, ndaà tsà jè Salomón xi x̄itaxá ítjòn tsibìjna nga 'ñó x̄itā jeya, mì k'oaá kjoàn nikje xi tsohòkjá koni kjoàn jñà naxó nga ndaà kjoàn. ³⁰ Nainá, k'oaá s'ín ndaà kjoàn s'ín xk̄a ijñá, xi jngoò nachrjein t̄itsajnakon kō xi ma nchijòn kot-sjòojiìn ni'ín. Jñò xi x̄itā 'mì-nò xi mìkìl ndaà mokjeiín-nò, ¿a mìtsà ìsā n̄it̄on tsjá-nò Nainá nikje xi mochjeén-nò nga chikjá? ³¹ Kì makájno-nò, kì bixón-jèn: “¿Mé xi chjineé?, kō ¿mé xi s'ioaá? kō ¿mé nikje xi chikjá?” ³² Nga yije tsojmì koi, k'oaá t̄jín xi ótsji jñà x̄itā xi mìkìl mokjeiín-la it'aà ts'e Nainá. Tanga jñò t̄jnaá-nò N̄'èn xi t̄jna ngajmì xi jyeé t̄jìin-la nga mochjeén-nò ngats'iì tsojmì koi. ³³ Ítjòn t̄inchátsjioè kjoa ts'e Nainá koni s'ín otíxoma kō kjoakixi-la; ngats'iì tsojmì xi mochjeén-nò tà tjoésòn-nò. ³⁴ Kì makájno-nò mé kjoa xi s'e nchijòn-lè; nga nchijòn-lè, s'eé-nò kjoa xi kokájno-nò; tà koií kjoa t̄ikájno xi t̄jín nachrjein j̄'ndeì.

7

*Mì kii koma jñá sikindaá jé-la x̄itā xinguiáá
(Lucas 6:37-38, 41-42)*

¹ 'Kì kjo'in 'biì-là x̄itā xinguiōo kjoa ts'e jé-la mé-ne nga mì kjo'in tjoé-nò kjoa ts'e jé-nò. ² Koni s'ín k'oi-là kjo'in x̄itā xi k'jeií, k'oaá t̄is'ín tjoé

ngajo-nò kjo'in. Jè chiba xi sichibaya-là xinguiò, tije kochiba ngajo-nò. ³ [¿Mé-ne jé-la xinguii nikinda-ne koa tsiji mikii nikindii?] ¿Mé-ne chitsejèn-la jè tjé xi kjinangui xkon xinguii, ko jè yá chiso xi kjinangui xkoìn mikii chitsejèn-la? ⁴ Tsà yá chiso kjinangui xkoìn, ¿a koma k'oín-la xita xinguii: “Tjiì'nde-ná nga kochrjekànguia tjé xi kjinangui xkoìn”? ⁵ Ngaji xi jò ma isén-lè, ítjòn tinachrjekàngui chiso xi kjinangui xkoìn mé-ne nga ndaà kotsejèn-lè, ikjoàn tinachrjekàngui tjé xi kjinangui xkon xinguii.

⁶ Tsojmì tsjeè xi ts'e Nainá, kì nañá 'biì-la mé-ne nga mì ya sikkáfat'aà-lè ko ya skine-lè. Koa jè ndátòn chjí xi nikjín, kì chinga nìkatjen-la mé-ne nga mì ndsokò kinchanè-ne.

*Kó s'ín sijé-lá Nainá k'e nga mé xi mejèn-ná
(Lucas 11:9-13; 6:31)*

⁷ 'Tijé mé xi mejèn-nò, jè Nainá tsjá-nò; tinchátsjioè Nainá, sakó-nò; tinókjoat'aà-là Nainá mé xi mejèn-nò mé-ne skix'a'nde-nò koni jngoò xotjoa. ⁸ Ngats'ìi xita xi síjé, tjoé-la, jè xi ótsji, sakó-la ko jè xi chjat'aà-la Nainá, táx'a'nde-la koni jngoò xotjoa.

⁹ Jñò xi xita jchínga 'mì-nò, tsà inchrájìn sijné-nò ixti-nò, ¿a ndajóó k'oi-là? Majìn. ¹⁰ Koa tsà tin sijné-nò, ¿a yeé k'oi-là? Majìn. ¹¹ Jñò nas'ín xita xi ch'o 'nè, ma-nò 'biì-là ixti-nò tsojmì xi ndaà kjoàn. Jè Na'èn-nò xi tíjna ngajmii, isaá niton siis'in-nò nga tsjá-nò tsojmì xi ndaà kjoàn tsà jñò sijét'aà-là.

¹² 'Nita mé kjondaà xi mejèn-nò nga sikkò-nò xita, k'oaá tis'in tikò ngajo-nò. K'oaá s'ín tíchja

kjotíxoma-la Nainá xi kiskiù Moisés kò xojon-la xita xi kiichja ngajo-la Nainá.

Kó kji xotjoa xi kitjás'én

(Lucas 13:24)

¹³ 'Títjás'ioòn jè xotjoa xi 'nchrèya kji. Jè xotjoa kò jè ndiyá xi 'ñó tiyà, ndiyá-la kjo'in-né. Kjin xita xi ya fahas'en. ¹⁴ Kò jè xotjoa kò ndiyá xi 'nchrèya choòn, ndiyá-la kjoabinachon-né, kò chiba xita matsji-la.

Kó s'in jchaxkoaán xita it'aà ts'e xá xi s'in.

(Lucas 6:43-44)

¹⁵ 'Ndaà tikindaa yijo-nò it'aà ts'e xita ndiso xi tsò nga 'én-la Nainá síka'bí. K'e nga f'íikon-nò jña xita koi, imā kjoaá s'in koni orrè tanga inima-la, tsején ts'én 'ya. ¹⁶ Jñò jchaxkoòn xita koi it'aà ts'e xá xi s'in. K'oaá ngaya-la koni jngoò yá xi ndaà toò ojà-la. Jè toò uva, mìtsà jè majchá-la yá na'yá. Tikoáá jè toò iko, mìtsà jè majchá-la yá na'yá. ¹⁷ Ngats'ìi yá xi ndaà kjoàn, ndaà toò ojà-la. Tanga jè yá xi mìkiù ndaà kjoàn, mìkiù ndaà toò xi ojà-la. ¹⁸ Jngoò yá xi ndaà kji, mìtsà ch'o kjoàn toò xi ojà-la. Koa jè yá xi ch'o kji, mìkiù ojà-la toò xi ndaà kjoàn. ¹⁹ Nga yije yá xi mìkiù ojà-la toò xi ndaà, satèsòn-la ikjoàn sìnchájiìn ni'in nga kitì. ²⁰ K'oaá s'in jchaxkoòn xita koi it'aà ts'e xá xi s'in.

Yá xita xi kjoahas'en-jiìn ñánda nga Nainá tìhotíxoma

(Lucas 13:25-27)

²¹ 'Mìtsà tà ngats'ìi xita xi tsò-na: “Na'èn, Na'èn”, kjoas'en-jiìn jè kjotíxoma-la ngajmiì. Tà jña xita xi kjoas'en-jiìn xi síkitasòn koni s'in mejèn-la Na'èn-na xi tíjna ngajmiì. ²² K'e nga kijchò

nachrjein, kjìn xit̃a kitso-na: “Na'èn, Na'èn, ngajen kinokjoàya-nájen 'én-lè xi it'aà tsiji. Nga koó 'ín-lè kinachrjekàjìn-nájen inima ch'o-la neij̃ xi mikìi ndaà; t̃ikoáá kjìn kjòxkón ki'nè-jen xi ndaà tjín.” ²³ K'eé k'oá xán-la: “Mikìi bexkon-nò. T̃inchat'aàxìn-ná j̃nò xi ch'o ki'nè.”

Mé xi ngaya-la j̃nà xit̃a xi síkitasòn 'én-la Jesús ko xi mikìi síkitasòn.

(Lucas 6:47-49; Marcos 1:22)

²⁴ 'Jè xi 'nchré koá síkitasòn 'én-na koni xan-la, k'oáá s'ín ngaya-la koni jngoò xit̃a xi tjín-la kjohítsjeèn; yaá bíndaàsòn ni'ya-la ñánda naxi choòn. ²⁵ 'Ba jtsí; 'ba t̃joxkón; f'ìi xajngá nandá xi fahanè ni'ya; nì mé xi ma-la nga ndaà tjíndaà jè ni'ya, yaá kijnasòn ñánda naxi choòn. ²⁶ Tanga ñit̃a yá-ne xi 'nchré 'én-na ko mikìi síkitasòn, k'oáá ngaya-la koni jngoò xit̃a xi tsjìn-la kjohítsjeèn; yaá bíndaàsòn ni'ya ñánda jncha tsomì. ²⁷ 'Ba jtsí; 'ba t̃joxkón; f'ìi xajngá nandá yaá bixòña ni'ya jè; mì tà k'oáá kji kjoá xi ma k'e nga bixòña.

²⁸ K'e nga jye kiichja Jesús, ngats'ìi xit̃a xi títsajna, tà k'oáá komà-la koni tsò 'én xi tsakóya. ²⁹ K'oáá s'ín tsakóya koni jngoò xit̃a xi 'ñó tjín-la kjotíxoma, mìtsà k'oas'ín tsakóya koni xit̃a xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìi Moisés.

8

Kíi komà nga kjòndaà jngoò-ne xit̃a xi t̃bindojno chrjoa yijo-la

(Marcos 1:40-45; Lucas 5:12-16)

¹ K'e nga itjojen-ne Jesús ya isò'nga nindoò, kjin xita j'itjingui-la. ² Jngoò xita xi tìbindojno chrjoa yijo-la ijchòkon koa tsasìkkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Na'èn, tsà mejèn-lè, tìtsjeè-ná ch'in xi tjin-na.

³ Jesús, k'eé tsijmeé tsja nga tsohót'aà-la yijo-la xita jè, kitsò-la:

—Mejèn-na, kàtandaà-ne yijo-lè.

K'e nga okitsò Jesús, nitoón kjòndaà-ne. ⁴ K'eé kitsò-la Jesús:

—Tiná'yi, kì yá xita xi bènojmi-la. T'in ñánda tjna no'mii, takó-la yijo-lè nga jyeé kjòndaà-ne; koa jch'ii kjotjò-lè, tsojmi xi síjé kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, mé-ne nga kateè-ne jña xita nga jyeé kjòndaà-ne ch'in-lè.

Kii komà nga kjòndaà-ne chi'nda-la xi xita sko-la soldado

(Lucas 7:1-10)

⁵ K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Capernaum, jngoò xita sko-la soldado ts'e Roma ijchòkon, kisijé-la kjòndaà. ⁶ Kitsò-la:

—Na'èn, xita chi'nda-na kijna-né ján ni'ya-na. Tsí 'ño xk'én koa tífa kjo'in nga mikii ma síhiníyá yijo-la.

⁷ Jesús kitsò-la:

—Koma kjísindaà-na.

⁸ Jè xita sko-la soldado kitsò:

—Na'èn, mikii ok'in-na nga ngaji k'oín sobi ni'ya-na, ta saá tji okixi nga kàtandaà-ne, koa kondaà-ne chi'nda-na. ⁹ 'An, tjiin-na nga tjin-lè kjotíxoma. Tikoáá 'an, tjin-na xita ítjòn xi otíxoma-na, tikoáá tjin-na soldado xi 'an otíxoma-la, k'e nga xan jngoò-la: “T'in”, fi-né;

xan-la xi ìjngoò: “Nchroboí”, nchrobá-né; koa k'e nga xan-la jè xi chí'nda-na: “K'oa t'jin”, síkitasòn-na.

¹⁰ K'e nga kii'nchré Jesús jñà 'én koi, tà kjòxkón-la. Kitsò-la jñà xita xi tjingui-la:

—Okixii xi xan-nò, ya Israel ni saá jngoò xita sakó-na xi k'oas'ín ndaà mokjeiin-la koni jè xita jè. ¹¹ K'oaá xan-nò, kjìn xita kjoii-ne nga ñijòn chrjangui-la isò'nde xi kojjen-ko Abraham ko Isaac ko Jacob ya ngajmii ñánda tíhotixoma Nainá.

¹² Tanga jñá xita xi tjin-ne nga ya kítsajna ñánda kotixoma Nainá, kitjokàjiin-né; ján kjoii nditsin ñánda jñò choòn, ko yaá skindàya koa sùjts'iin ni'ño.

¹³ K'eé kitsò-la Jesús jè xita sko-la soldado:

—T'in-ne ni'ya-lè; koni s'ín nga ndaà mokjeiin-lè, k'oaá s'ín koma.

Jè chí'nda-la tik'eé kjòndaà-ne.

Kii kis'iin Jesús nga kisindaà-ne nachíya-la Pedro (Marcos 1:29-31; Lucas 4:38-39)

¹⁴ Jesús kii ni'ya-la Pedro koa kijtsee nachíya-la nga kijna xk'én; ch'in tìjnga tjin-la. ¹⁵ Jesús tsohót'aà-la tsja jè chjoón, nitóón kjòndaà-ne ch'in tìjnga-la, tsasítjen-ne jè chjoón, ikjoàn kisís'in-la Jesús.

Kii kis'iin Jesús k'e nga kjìn xita xk'én j'iiko-la (Marcos 1:32-34; Lucas 4:40-41)

¹⁶ K'e nga jye kòjñò, kjìn xita xk'én j'iiko-la Jesús xi inima ch'o-la neii tjin-la. Jesús tà jngoò okixi kitsjaà nga tsatixoma-la mé-ne nga itjokàjiin-ne inima-la jñà xita ngats'iì inima ch'o-la neii, koa kjòndaà yije-ne xita xk'én. ¹⁷ Kjoa koi koni s'ín komà, koií tsitasòn koni kitsò Isaías xita xi kiichja

ngajo-la Nainá k'e nga kitsò: “Jè jaàxìn ch'in-ná kò jè kisìkjeiín kjo'in nga kjòndaà-ne ñánda kitsì'on yijo-ná.”

Mé xi sǐjé Jesús it'aà ts'e xita xi mejèn-la fitjǐngui-la

(Lucas 9:57-62)

¹⁸ K'e nga kijtseè Jesús nga kjìn ma-ne xita xi kitseèndiì-la, kitsjaà-la okixi xita xi kota'yàt'aà-la nga kiì ján xijngoàà ndáchikon. ¹⁹ K'ée j'ii jngoò xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskiì Moisés, ijchòkon Jesús, kitsò-la:

—Maestro, kjítjǐngui-lè nita ñánda nga k'oín.

²⁰ Jesús kitsò-la:

—Jña ninda tjín-la nguijo ñánda oyijò, koa jña nise tjín-la tjé, tanga 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, tsjìn-na i'nde ñánda síkjáya.

²¹ Jngoò xita xi kota'yàt'aà-la kitsò-la:

—Na'èn, tjì'nde-ná nga ítjòn kjián kihijñaà na'èn-na.

²² Jesús kitsò-la:

—Ji, nchrobátjǐngui-ná, jña mik'en kàtìhjiìn mik'en-la.

Kiì kis'ùin Jesús nga kisikíjnajyò tjoxkón ya ijìin ndáchikon

(Marcos 4:35-41; Lucas 8:22-25)

²³ Jahas'en Jesús jè chitso; kjihjtako jña xita xi kota'yàt'aà-la. ²⁴ Tà nitoón tsatsejèn jngoò tjoxkón kò jtsí ya ijìin ndáchikon, kò jè ndáchikon taxki komà-né, mejèn bíjtsa'ma jè chitso. Tanga jè Jesús kjinafé-né. ²⁵ Jña xita xi kota'yàt'aà-la k'ée kiikon nga kisikjaá-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, tikinda-nájen. Jye titsabixònguindá.

26 Kiìchja Jesús kitsò:

—¿Mé-ne tsakjoòn-nò? 'Ñó chiba mokjeíin-nò xi it'aà ts'an.

K'eé tsasítjen Jesús, tsohótiko tjo_xkón ko ndáchikon koa nitoón kisijyò-ne tjo koa kjòndaàya-ne. 27 Koa jña xita xi kota'yàt'aà-la tà kjò_xkón-la, kitsò:

—Yá xita-ne jè skanda jè tjo ko ndáchikon síkitasòn-la.

Kií kis'iin Jesús nga tsachrjekàjìin inima ch'o-la neí xi tjin-la xita Gadara

(Marcos 5:1-20; Lucas 8:26-39)

28 K'e nga ijchò Jesús ján xijngoaà ndáchikon ya nangui Gadara, jò xita ijchò kinchat'aà-la xi ya itjo-ne ya ñánda sihi_jìn mik'en. Inima ch'o-la neí tjin-la. 'Ñó jchán ts'en, kjaán-ko-ne tsà yá xi ya kjoahaya ndiyá. 29 'Ñó kiìchja nga kitsò:

—¿Mé xi mejèn-lè ko ngajen, ji xi Ki'ndí-la Nainá 'mì-lè? ¿A koií xá kòf'i-ne nga jchatoòn-nájen k'e nga tikj'eè bijchó nachrjein-la kjo'in?

30 Ya chrañàt'aà-la kjìn jchán chinga nchikjèn-jno, 31 koa jña inima ch'o-la neí tsibítsi'ba-la Jesús, kitsò-la:

—Tsà kinachrjekàjìin-nájen, tjiì'nde-nájen nga kitjás'en-jìin-jen yijo-la chinga koi.

32 Jesús kitsò-la:

—Ndaà tjin, tanguió.

Ikjoàn itjojìn yijo-la jña xita koi, k'eé jahas'en-jìin yijo-la jña chinga, koa ngats'iì chinga tsatíkjájen-jno ya naxi skanda ijìn ndáchikon ko yaá k'en.

³³ Jñà x̄ita xi ko'ndà ch̄inga tsanga; k'è nga ijchò j̄iìn nax̄andá, tsibénoj̄mí yije kjoa xi komà k̄o kjoa xi komàt'in jñà x̄ita xi in̄ima ch'o-la neí t̄iìn in̄ima-la. ³⁴ K'èé ijchò ngats'iì x̄ita nax̄andá ñánda t̄jna Jesús; k'è nga kijtseèxkon tsibítsi'ba-la nga xìn nangui kàtjì.

9

Kií kis'iìn Jesús nga kisindaà jngoò-ne x̄ita xi mì ki ma síhiníyá yijo-la

(Marcos 2:1-12; Lucas 5:17-26)

¹ K'è nga jahas'en Jesús jè chitso, jahatot'aà xi-jngoaa ndáchikon koa ijchò-ne nax̄andá-la. ² Ya ijchòko jngoò-la x̄ita xi mìkì ma síhiníyá yijo-la; k̄jinasòn-la n̄achan-yá. K'è nga kijtseè Jesús nga jñà x̄ita koi mokjeiìn-la it'aà ts'è, kitsò-la jè x̄ita xk'én:

—Jì ndí na'èn, t̄jì-la nga'ño yijo-lè; jé-lè jye kichàat'aà-lè.

³ Jñà x̄ita xi okóya k̄jotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, t̄jín i'nga xi kitsò k̄johítsjeèn-la: “X̄ita jè, Nainá ch̄ajno-la.” ⁴ Jesús n̄itoón kijtseèya-la koni s'ín nchisíkítsjeèn, kitsò-la:

—¿Mé-ne k̄otsò-ne k̄johítsjeèn-la in̄ima-nò nga ch'o tsò-ne? ⁵ ¿Mé xi ìsa chiba 'in t̄jín, tsà xán-la jè x̄ita xi xk'én: “Jé-lè jye kichàat'aà-lè”, k̄o tsà xán-la: “T̄isítj̄iìn koa t̄itjei’”? ⁶ Kokoò-nò nga 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, t̄jí'nde-na nga sìchàat'aà-la jé-la x̄ita j̄ isò'nde.

K'èé kitsò-la jè x̄ita xk'én:

—T̄isítj̄iìn, ch̄joí n̄achan-lè, t'in-ne ni'ya-lè.

⁷ K'èé tsasítjen jè x̄ita xk'én, kii-ne ni'ya-la. ⁸ K'è nga kijtseè jñà x̄ita nga tsasítjen-ne jè x̄ita xk'én,

tà k'oaá koma-la; k'ée jeya kisìkìjna Nainá nga k'oas'ín tse nga ñó tsjá-la xita isò'nde.

Mé kjoa xi komà k'e nga jè Jesús küichja-la Mateo (Marcos 2:13-17; Lucas 5:27-32)

⁹ Jesús kii-ne i'nde jè. K'e nga tífi, kijtsee jn-goò xita xi 'mì Mateo xi tíjnat'aà ímixa ya ñánda síkíchítjì tsojmì, ton xi fì Roma; kitsò-la:

—Nchrobátjìngui-ná.

K'ée tsasítjen Mateo, kiitjìngui-la Jesús.

¹⁰ K'e nga tíjnat'aà ímixa Jesús nga tíkjèn ya ni'ya-la Mateo, kjìn xita j'ì xi tíkoá tsojmì síkíchítjì kò xita xi jé tíjín-la. Tíkoá tsibìtsajnat'aà ímixa, tsakjèn-kò Jesús kò jñà xita xi kota'yàt'aà-la.

¹¹ Tanga jñà xita fariseo, k'e nga kijtsee xita koi, kiskònangui-la xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín-ne maestro-nò nga xita xi síkíchítjì tsojmì kò xita jé kjèn-kò-ne?

¹² Kii'nchré Jesús, k'ée kitsò-la:

—Jñà xita xi mì ch'in tíjín-la, mì chjìnexkii mochjeén-la, jñà-né xita xi xk'én xi mochjeén-la chjìnexkii. ¹³ Tanguió chíta'yà isa kó tsòya-ne Xojon-la Nainá xi tsò: “An mejèn-na nga kàtas'e-nò kjohimatakòn; kì ta tsjaà cho nìk'eèn kjotjò xi 'an 'biì-ná.” Mìtsà koi xá j'i-na 'an nga j'íkjaàjñà xita kixi, jñà-né xita xi tíjín-la jé nga kàtasíkájno jé-la nga mì tí jé kohótsji-ne.

Kó kitsò Jesús k'e nga kitjònangui-la mé-ne mì bìtsajnachjan-ne xita-la

(Marcos 2:18-22; Lucas 5:33-39)

¹⁴ Jè Juan xi kis'iìn bautizar xita, jñà xita xi kota'yàt'aà-la j'ìikon Jesús ñánda tíjna koá kiskònangui-la, kitsò:

—Ngajen kò x̄it̄a fariseo k̄jit'aà nachrjein bitsajnachjan-jen. ¿Mé-ne j̄ñà x̄it̄a ts̄iji mìk̄iì bitsajnachjan-ne?

¹⁵ Jesús kitsò-la:

—¿A baá bitsajna x̄it̄a k'e nga s'eí t̄j̄n k'e nga títsajna osen xi kòbixan? T̄anga k̄ijchò nachrjein k'e nga t̄j̄ax̄ìn-la x'ìn xi kòbixan, k'e-né nga kítsajnachjan x̄it̄a.

¹⁶ 'Jngoò nikje ìbaà mìk̄iì ma sijto-ne kò nikje x̄it̄se; nga jè nikje x̄it̄se, kjeèn-yó-né koa kotejnda-né jè nikje ìbaà. Ìsa tse koma ñánda kixajnda k̄ji. ¹⁷ T̄ikoáá mìk̄iì ma s̄inchá xán ix̄iì jè chrjoa jchínga, jè xán ix̄iì kot̄ijnda-né jè chrjoa jchínga koa x̄ix̄teèn jè xán. T̄ikoáá ch̄ija jè chrjoa. Jè xán ix̄iì, chrjoa x̄it̄seé s̄inchá. K'oaá s'ín ndaà s̄inchá ingajò.

*Tsòti-la Jairo kò chjoón xi kitsobà nikje-la Jesús
(Marcos 5:21-43; Lucas 8:40-56)*

¹⁸ T̄ik'eé-ne nga tíchj̄a Jesús, ijchò jngoò x̄it̄a sko-la j̄ñà x̄it̄a judío, tsasixkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

—Ndí tsòti-na, s̄a kò jye k'en; t̄anga tsà j̄i k'oin kò tsà kjòt'aà-la ndsej̄i, kíjnakon ìjngoò k'a-ne.

¹⁹ Tsasítjen Jesús, k̄iikò jè x̄it̄a sko-la kò j̄ñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la. ²⁰ K'e nga nchif̄i, jngoò chjoón ijchòt̄jingui-la; chjoón jè, jyeé kò tejò nó xk'én nga tíx̄ix̄teèn-la j̄n̄i. K̄iì kasit'aà chraña-la Jesús ya ij̄ton ít̄s'ìn nga kitsobà'ño ìt̄jòn nikje-la. ²¹ K'oaá s'ín tíhókò in̄ima-la: “Tsà tà jè sikoaa nikje-la, kondaá-na.” ²² Jè Jesús kisikáfaya, kijtseè chjoón jè, kitsò-la:

—Ndí nea, t̄j̄iì-la nga'ño yijo-lè. Kòmandaà-ne koií-né nga mokjeiín-lè ìt'aà ts'an.

Tijè-ne hora kjòndaà-ne chjoón jè.

²³ K'e nga ijchò Jesús ya ni'ya-la jè xita sko-la xita judío, kijtseè música xi nchisíkjane nga jye kihijiin mik'en koa kijtseè nga fijen fikjá xita nga 'ño nchikjindáya. ²⁴ Kitsò-la:

—Tìtjoo ni'ya; jè tsòti mìtsà kòbiyaà, tà kji-nafé-né.

Jña xita, tà tsijnòkeè-né k'e nga okitsò Jesús. ²⁵ Tanga Jesús tsachrje ni'ya ngats'iì xita xi títsajna; k'ée jahas'en ni'ya, kiskoé tsja jè tsòti, koa jè tsòti tsasítjen. ²⁶ Nga kijndà i'nde jè, tsabísòn 'én it'aà ts'e kjoa xi koma.

Kó s'ín komàt'in xita xi jò ma-ne xi mìkì tsejèn-la

²⁷ K'e nga itjo-ne Jesús i'nde jè, jò xita xi mìkì tsejèn-la kùtjingui-la; 'ño kùichja, kitsò-la:

—jchahimatakòn-nájen, ngaji xi ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga ji tijna ngajo-la]!

²⁸ K'e nga jahas'en ni'ya Jesús, jña xita xi mìkì tsejèn-la ijchòkon. Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A mokjeiín-nò nga koma-na sindaà-nò?

K'ée kitsò jña xita xi mìkì tsejèn-la:

—Jon, Nā'èn. Komaá-lè.

²⁹ Jesús k'ée kisìko jña xkon, kitsò-la:

—Jño, koni s'ín mokjeiín-nò, k'oas'ín kàtandaà-nò.

³⁰ Jña xita xi mìkì tsejèn-la, kitáx'a-ne xkon koa kjòndaà-ne. Jesús 'ño tsibínè-la nga kitsò-la:

—Ndaà t'een kindà nga mì yá xita xi skoe kjoa koi.

³¹ Tanga jñà x̄ita koi, k'e nga itjo-ne ni'ya, tik'eé tsibíts'ia nga tsibénojmí nga kijndà i'nde jè, kós'ín kis'ìn Jesús.

Kó s'ín komà nga kjòndaà-ne jngoò x̄ita xi mìkì ma chja

³² K'e nga jye nchifi-ne jñà x̄ita xi mìkì tsejèn-la, j'iiko jngoò-la Jesús x̄ita xi mìkì ma chja nga inima ch'o-la neí tjiìn inima-la. ³³ Jesús k'e nga jye tsachrjekàjìn inima ch'o-la neí xi tjiìn inima-la jè x̄ita xi mìkì ma chja, tik'eé komà kiichja-ne. Ngats'ì x̄ita xi ya títsajna tà kjòxkón-la. Kitsò:

—Kj'eè kii 'yaá kjoa xi k'oas'ín ma i'nde Israel.

³⁴ Tanga jñà x̄ita fariseo kitsò:

—Jè sobà x̄ita sko-la x̄ita neí tsjá-la nga'ño nga ma-la ochrjekàjìn inima ch'o-la neí xi tjin-la x̄ita.

Kó kitsò Jesús k'e nga kjòhimateè x̄ita xi kjìn ma-ne

³⁵ Jesús tsajmeèjìn ñánda naxandá ì kò naxandá jtobá nga tsakóya 'én-la Nainá ya ni'ya ingo sinagoga ts'e naxandá koi. Kiichjaya 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá; tikoa kisindaà-ne ngats'ì ch'in xi tjin-la x̄ita nga xki xi ján ijòjno ijòt'aà yijo-la. ³⁶ K'e nga kijtseè Jesús nga kjìn ma x̄ita, kjòhimateè nga 'ño makájno-la kò mì yá xi osiko nga jye títsjohoya k'oaá ngaya-la koni orrè xi tsjin-la paxtò xi ko'ndà. ³⁷ K'eé kitsò-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Xi okixi, 'ño tse xá tjin xi it'aà ts'e 'Én-la Nainá koni s'ín ma k'e nga kjìn tsojmì majchá tanga jñà x̄ita ch'i'nda xi síxá, chiba ma-ne; ³⁸ tìtsi'ba-là jè Nei-la xá, kàtasíkasén-isa x̄ita ch'i'nda xi koixkó tsojmì koi.

10

*Kó 'mì 'ín-là x̄ita-là Jesús xi tejò ma-ne
(Marcos 3:13-19; Lucas 6:12-16)*

¹ Nga koma iskan Jesús kiichja-là x̄ita-là xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-là, kitsjaà-là kjotíxoma nga koma kochrjekàjìin inìma ch'o-là neí xi t̄jín-là x̄ita koa koma-là siindaà-nè n̄ita mé ch'in-ne nga ijòjno ijòt'aà yijo-là x̄ita.

² J̄nà 'ín-là x̄ita xi tejò jaàjìin Jesús nga tsibíxáya-là: jè t̄jna ítjòn, Simón xi t̄ikoā Pedro ki'mì, kō Andrés xi 'ndse ma Pedro; Jacobo kō 'ndse Juan xi ixti-là Zebedeo; ³ Felipe, Bartolomé, Tomás, kō Mateo jè xi kisikíchj̄it̄j̄i tsojmì ts'e Roma; Jacobo, ti-là Alfeo; Lebeo xi t̄ikoā Tadeo ki'mì; ⁴ Simón, x̄ita xi ya fit'aà-là x̄ita cananista; kō Judas Iscariote jè xi kisìngatsja kondra-là Jesús.

*Kós'ín tsatíxoma-là Jesús x̄ita-là xi tejò ma-ne xi
kisikasén nga kisika'bí 'én-là Nainá
(Marcos 6:7-13; Lucas 9:1-6)*

⁵ Jesús kisikasén nga tejò x̄ita xi kota'yàt'aà-là nga kisika'bí 'én-là Nainá koa kitsjaà-là kjotíxoma, kitsò-là:

—Mikiì onguió ya ì'nde-là j̄nà xi mìtsà x̄ita judío; t̄ikoā mikiì bitjaàs'en-j̄noò ya naxandá-là x̄ita Samaria. ⁶ Yaá tanguíchòn j̄nà x̄ita naxandá Israel koni orrè xi kichijà. ⁷ K'e nga onguió t̄inókjoaya koa tixón: “Jye kjòchrañàt'aà-nò nachrjein nga jchaa kó s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.” ⁸ T̄indaà-nò x̄ita xi xk'én; t̄itsjeè xi t̄ibindojno chrjoa yijo-là; t̄ikjaáya-là xi jye k'en; nachrjekàj̄noò inìma ch'o-là neí xi t̄jìin inìma-là x̄ita. Tà kjotjò

kitjoé-nò nga'ñó koi, tikoáà tà kjotjò tjìì ngajo-là jñà xita.

⁹ 'Nimé ton ch'aà. ¹⁰ Kì na'ya ch'aà xi it'aà ts'e ndiyá. Mikiì tsà jò nachro ch'aà. Tikoáà mikiì xoxté tsjayaà. Tikoáà kì yá garrote ch'aà. Nga jè xita xi síxá, mochjeén-né nga k'oi-la tsojmì xi skine.

¹¹ K'e nga kijchoò naxandá ìì, o xi naxandá jtobá tinchátsjioò ingoò ni'ya xi ndaà xita nei-la, yaá titsajnakoo skanda k'e nga onguí-nò. ¹² K'e nga kitjás'een ni'ya, tiixat'aà jñà xita nei-la ni'ya. ¹³ Tsà jñà xita nei-la ni'ya skoétjò-nò, tichikon-t'ioòn nga s'e-la kjoa'nchán, tanga tsà mikiì skoétjò-nò, tà saá jñò s'e-nò kjoa'nchán nga siichikon-t'in-nò Nainá. ¹⁴ Tsà mikiì skoétjò-nò, kò tsà majìn-la kji'nchré 'én-nò, titjoo ni'ya jè, o naxandá jè, koa titsajneè chijo-la ndsokoò. ¹⁵ Okixií xi xan-nò, naxandá jè, isaá tse kjo'in s'e-la jè nachrjein k'e nga sindaàjìin-la xita, mì k'oaá-ne koni jñà xita ts'e naxandá Sodoma kò Gomorra.

Kjo'in xi tjín k'e nga 'én-la Nainá bènojmiá

¹⁶ 'Tiná'ya, 'an, k'oaá s'in sikasén-nò koni tsà orrè ya ijìin-la cho tsején. Jñò, titsajnandaà nita mé kjoa-ne koni tsà ye xi 'ñó maña tikoá indaakjoa kátama koni tsà nise paloma. ¹⁷ Ndaà tikindaa yijo-nò. Jñà xita koi, ján skinìt'aà-nò nguixkon xitaxá koa skaàn-koo-nò ya ni'ya ingo sinagoga. ¹⁸ Skanda ján kjikò-nò nguixkon xitaxá guber-nador kò xitaxá itjòn, tà koií kjoa-la it'aà ts'an. K'oaá s'in koma kinókjoa-là 'én xi ts'an jñà xitaxá kò jñà xi mìtsà xita judío. ¹⁹ K'e nga skinìt'aà-nò ñánda titsajna xitaxá, kì makájno-nò kós'in kinókjoa, o kós'in kixón. Nga tik'eé-ne, Nainá tsjá-nò 'én

xi k̄inókjoaa. ²⁰ Nga mìtsà j̄nò xi k̄inókjoaa; jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-nò k̄johítsjeèn nga ma k̄inókjoaj̄iìn-là j̄nà x̄ita.

²¹ 'Tijè-ne 'ndse s̄iingatsja 'ndse x̄ita nga s̄iik'en. Jè na'èn-la s̄iingatsja ki'ndí-la nga s̄iik'en x̄ita. J̄nà ixti-la s̄iingatsja na'èn-la nga k̄iyá. ²² Ngats'ìi x̄ita isò'nde koj̄tikeè-nò xi k̄joa ts'an; tanga jè x̄ita xi kixi k̄ijna skanda k̄joehet'aà-ne, jè-né xi k̄itjokàj̄iìn k̄jo'in. ²³ K'e nga k̄j̄it̄j̄ngui kondra-nò x̄ita xi j̄ngoò naxandá, t̄iyó, x̄in naxandá tanguió. Okixií xi xan-nò, 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na, isaá it̄jòn k̄joiaa nga t̄ikj'eè onguió yije kóhok̄ji naxandá Israel.

²⁴ 'Jngoò x̄ita xi kota'yà mìtsà isa t̄ijna it̄jòn koni maestro-la; t̄ikoáa j̄ngoò x̄ita xi ch̄i'nda t̄ijna mìtsà isa t̄ijna it̄jòn-la nei-la. ²⁵ Jè x̄ita xi kota'yà koj̄ngoó ikon tsà k'oas'ín k̄ijchò koni jè maestro-la k̄o jè xi ch̄i'nda t̄ijna tsà tà k'oas'ín k̄ijna koni jè nei-la. Jè xi na'èn t̄ijna, x̄ita neií tsò-la; j̄nà xi ixti-la, isaá tsato ch'o kitso-la.

*Yá x̄ita xi k̄iskón-lá
(Lucas 12:2-9)*

²⁶ 'Kì x̄ita tsakjoòn-là. Nga nì mé t̄jín xi t̄jtsa'ma xi mìkì k̄otsejèn; ngats'ìi xi t̄jì'ma, jchaá-la. ²⁷ Jè k̄joa xi k'oá xan-nò k'e nga j̄nò choòn, k'oáá tixón k'e nga naxrjein; koa jè xi k̄joa'ma xan-nò, j̄nò t̄inókjoaya kóhok̄ji isò'nga ni'ya. ²⁸ Kì tsakjoòn-là jè xi ma-la sík'en yijo-ná, tanga inima-ná mìkì koma-la s̄iik'en. Jè xi t̄iskón-là xi ma-la sík'en yijo-ná k̄o inima-ná nga kin̄ij̄iìn-ná ni'ín ts'e k̄jo'in.

²⁹ 'Maá sat̄ijna jò ndí n̄ise nas'ín tà j̄ngoò ma t̄on-ná. Tanga nijngoò n̄ise k̄iyá tsà mìkì tsjá'nde

Nainá. ³⁰ Jñò, skanda tsjaskoò tíxkeya yije-la Nainá. ³¹ Koií kjoa-la, kì tsakjoòn-jèn. Ìsaá tse chjí-nò mì k'oaá-ne naş'ín kjìn ma ndí nise.

Jñà xita xi tsò nga 'an fit'aà-na
(Lucas 12:8-9)

³² 'Nita yá-ne xi tsjá 'én nga nguixkon xita nga 'an fit'aà-na, 'an k'oaá ti xán nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmii nga xita ts'an-ná. ³³ Tanga jè xi k'ójna'mat'in-na nga nguixkon xita, 'an k'oaá tis'ín k'ójna'mat'ian it'aà ts'e nga nguixkon Na'èn-na xi tíjna ngajmii.

Kii koma nga kojòya xita xi kjoa ts'e Cristo
(Lucas 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ 'Kì k'oaá s'ín nikítsjeèn nga kjoa'nchán j'iikoaa isò'nde. Mì kjoa'nchán j'iikoaa, ta saá kjoajchán j'iikoaa. ³⁵ Koií xá j'i-na nga jñà xita, tijè-ne na'èn-la koma-ne kondra-la; jè tsòti-la, tijè koma-ne kondra-la nea-la; ko jè kja'nda-la, tijè nachíya-la koma-ne kondra-la. ³⁶ Nga jngoò ijngoò xita, tijñà-ne xita ni'ya-la koma kondra-la.

³⁷ 'Jè xi isa tjòkeè na'èn-la ko nea-la ko 'an mìkii matsjakeè-na, mìkii ok'in-la nga xita-na xán-la; ko jè xi isa tjòkeè ti-la, o jè tsòti-la, ko 'an mìkii matsjakeè-na, mìkii ok'in-la nga xita-na xán-la. ³⁸ Jè xi kjo'in tsakjón-la nga majìn-la ojen krò-la nga 'an kjinchrobà tjingui-na mìkii ok'in-la nga xita ts'an xán-la. ³⁹ Jè xita xi ndaà ótsji kós'ín ma sùkinda yijo-la nga mì mé kjo'in sakò-la, ta saá sùichija-né ko kjo'in kijnajìn; tanga jè xi tíjnandaà nga tsjá yijo-la nga kiyá xi kjoa ts'an, sakò-la kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kína.

Kjondaà xi tjin-la xita xi skoétjò xikjín
(*Marcos 9:41*)

⁴⁰ 'Jè xita xi skoétjò-nò, 'an kjoétjò-na; kò jè xi skoétjò-na, jè kjoétjò xi kisikasén-na. ⁴¹ Jè xita xi kjoétjò jngoò xita xi chja ngajo-la Nainá, koií kjoa-la nga 'én-la Nainá chja, k'oaá tis'in kochikon-t'in koni jè xita xi chja ngajo-la Nainá. Kò jè xita xi skoétjò jngoò xita kixi, koií kjoa-la nga ndaà s'in, tikoáá tà ngásòn kochikon-t'in koni jè xita kixi. ⁴² Nita yá-ne xi tsjá jngoò chitsín-la nandá 'nchán jngoò ndí xita ima-na koií kjoa-la nga 'an kota'yàt'aà-na, okixi-né kochikon-t'in-né.

11

¹ K'e nga jye kitsjaà-la okixi kós'in sìxá xita-la xi tejò ma-ne xi kota'yàt'aà-la Jesús, kiikakóya kò kisika'bí 'én-la Nainá ngats'ì naxandá xi tjin ya j'nde jè.

Jesús, kií kitsò-la xita xi ijchò kjònangui-la it'aà ts'e Juan

(*Lucas 7:18-35*)

² Juan, nga ndayá tjna'ya, kiì'nchré kjoa xi tís'in Cristo [xita xi xó kisikasén-ne Nainá]. Kisikasén i'nga xita xi kota'yàt'aà-la ³ nga kiì kjònangui-la. Kitsò-la:

—¿A jì-né xi Cristo xi tjinè-lè nga kjoii a xi kj'eijí chíña-lajen?

⁴ Jesús kitsò-la:

—Tanguió, tènøjmí-là Juan jña kjoa xi titsa'yaà kò xi titsana'ya. ⁵ Jña xita xi mikii tsejèn-la, jyeé tsejèn-la; jña xi tsá'yá kjoàn, jyeé ma fì-ne; jña xi tìbindojno chrjoa yijo-la, tímatsjeèjno-ne yijo-la; jña xita xi jtayaà, jyeé 'nchré-ne; kò xita xi jye k'en,

nchifaáyaá-la; koa jñà x̄ita ima, jyeé tís'enojímí-la 'én ndaà-la Nainá. ⁶ Mé tà ndaà-la jè x̄ita xi nguì jngoò k'a ndaà mokjeíin-la ìt'aà ts'an nga ni mé xi osijna-ikòn-la.

⁷ K'e nga jye kii-ne x̄ita xi kota'yàt'aà-la Juan, tsibíts'ia Jesús nga tsohókò x̄ita xi ìt'aà ts'e Juan, kitsò-la:

—¿Mé xi tsanguì chitsejèn-la ya i'nde ìt'aà xìn ñánda nangui kixi choòn? ¿A jè tsanguì chitsejèn-la jngoò x̄ita xi yá inaxò kji nga tsjìn-la nga'ñó nga ma síjtiya-la tjo? ⁸ Tsà majìn, ¿mé-nè xi tsanguì chitsejèn-la? ¿A jngoò x̄ita xi 'ñó ndaà kji nikje-la? Jñà x̄ita xi 'ñó ndaà kjoàn nikje-la, yaá títsajna ya ni'ya-la x̄itaxá ítjòn. ⁹ ¿Mé xá xi tsanguì-nò? ¿A jè tsanguì chitsejèn-la jngoò x̄ita xi chja ngajo-la Nainá? Okixi-né, k'oaá xan-nò, Juan, isaá tíjna ítjòn mì k'oaà-ne koni jngoò x̄ita xi chja ngajo-la Nainá.

¹⁰ It'aà ts'e Juan, yaá tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: 'Aán síkasén ítjòn-lè x̄ita-na xi kjikò 'én, jè xi kojìndaàya ítjòn-lè ndiyá-lè.

¹¹ Okixi-né, ngats'ìi x̄ita xi tjín i'isò'nde, ni saá jngoò x̄ita bitjokàjìin xi mangásòn koni jè Juan xi kis'ìin bautizar x̄ita; tanga ya ijìin naxandá ñánda otíxoma jè xi ngajmìi nchrobá-ne, jè x̄ita xi fehet'aà-ne, isaá jeya tíjna mì k'oaá-ne koni Juan.

¹² Tjen-ne nga j'i Juan xi kis'ìin bautizar x̄ita, jè kjotíxoma-la ngajmìi, tse kjoasìi tísakó-la skanda naxrjein i'nde; jñà x̄ita ts'en mejèn-la nga kàtachja kjotíxoma. ¹³ Ngats'ìi x̄ita xi kùichja ngajo-la Nainá kò xojon ts'e kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tà 'én j'ìikò skanda k'e nga j'ìi Juan xi kis'ìin bautizar x̄ita. ¹⁴ Tsà mokjeíin-nò koni tsò

jè kjoṭíxoma ko xita xi kiichjaya tikoáa kòkjeiin-nò nga jè Juan, jè-né xita xi 'mì Elías xi tjinè-la nga kjoíí. ¹⁵ Ndaà tina'yaà koni xan-nò.

¹⁶ '¿Yá xi siingásòn-koaa jña xita xi tjin nachrjein i'ndeí? Jña kongásòn-kjoò jña ixti xi bitsajna nditsin nga síská, chja-la xikjín, tsò-la: ¹⁷ “Kànikjaneé-nòjen xobí tanga jño, mikiì kàchà; kàjndaá-nòjen sò xi ba tsò tanga jño, mikiì kàchihindáyaà.” ¹⁸ K'e nga j'ii Juan, mìtsà 'ño tsakjèn, ni mì xán kits'ii, koa jño bixón-nò: “Inima ch'o-la neí tjin-la.” ¹⁹ Ikjoàn j'iaa xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na; ma-na kjeen, tikoá ma-na 'biaa; jña xita tsò-né: xita chrjá'a-né, xita ch'i-né, amigo-la-né jña xita-la xitaxá Roma xi síkíchjtji tsojmì ko jña xi xita jé. Tanga jè kjoachjine-la Nainá, 'yaà-la nga kixi tjin k'e nga jye bitasòn.

Jesús, kií kitsò-la jña xita naxandá xi mikií 'nchréñijon

(Lucas 10:13-15)

²⁰ Jesús k'eé tsibíts'ia nga tsohótiko ngats'ii xita naxandá ñánda nga kjìn kjoxkón-ndaà kis'iìn, koií kjoa-la nga jña xita xi ya i'nde-la mikiì kisikájno jé-la nga tákó jé nchihótsji. Kitsò-la:

²¹ —iIma xó-nò jño, xita naxandá Corazín! iIma xó-nò jño, xita naxandá Betsaida! Tsà ya-làne naxandá Tiro ko Sidón nga k'oas'ín kis'iaàn kjoxkón xi ndaà tjin xi komà ya ijìn naxandá tsajòn, tsà jña xita Tiro ko Sidón kijtseè, jyeé-la nikje naxá íkjá ko chijo ni'ín kisikaájno sko koni seña nga jye kisikájno kjoa ts'e jé-la, mì tì jé ótsji-ne. ²² Tanga k'oaá xán-nò, k'e nga jè nachrjein nga sindaàjìn, isaá tse kjo'in s'e-nò mì k'oaá-ne koni

jñà x̄ita naxandá Tiro k̄o Sidón. ²³ Koá jñò xi x̄ita naxandá Capernaum tsajòn, ¿a k'oáá s'ín mok-jeiín-nò nga jchaxkón-nò ján ngajmii? Majìn, yaá k̄itsajnajñòò i'nde ñánda t̄jín k̄jo'in. Tsà yaá-làne naxandá Sodoma k'oas'ín komà k̄joxkón xi komà tsajòn, jè naxandá Sodoma tákó kijnaá-la skanda naxrjein i'nde. ²⁴ K'oáá xán-nò, k'e nga kijchò naxrjein nga s̄indaajìn, isaá tse k̄jo'in s'e-nò mì k'oáá-ne koni jñà x̄ita naxandá Sodoma.

*Ñánda sakó-ná kjoa ñikjáya ts'e inima-ná
(Lucas 10:21-22)*

²⁵ Jñà naxrjein koi Jesús kitsò:

—Na'èn xi tsiji ngajmii k̄o tsiji isò'nde, jeya síkijna-lè nga jñà kjoa koi tsibì'ma-là jñà x̄ita xi t̄jín-la kjoachjine k̄o xi 'ñó t̄jín-la k̄johítsjeèn nga jñà tsakoò-la xi taxk̄i ndí x̄ita im̄a kjoa. ²⁶ Jon, Na'èn, nga k'oáá s'ín k̄jòmejèn-lè.

²⁷ Ngats'ii kjoa ts'e k̄jotíxoma, 'aán kisìngatsja-na Na'èn-na. Mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Ki'ndí-la ma, tajngòò jè xi Na'èn ma; t̄ikoáá mìtsà yá xi beèxkon yá-né xi Na'èn ma, tajngòò jè xi Ki'ndí-la beèxkon; k̄o jè Ki'ndí-la kokò-la jñà x̄ita xi jè mejèn-la nga skoexkon, yá-né xi Na'èn ma.

²⁸ Nchrobáchón-ná ngats'ioò xi jye ijta-nò nga nixá k̄o nga kich'àjen ch'á-nò, 'aán síkjáya-nò.

²⁹ Jch'ajen-kò-ná jè yá ib̄o xi 'an 'yajen mé-ne nga koma-nò k̄os'ín s'een koni s'ín s'iaàn 'an. K'oas'ín t'een koni 'an nga t̄jín-na kjoatsejta k̄o indaá kjoa t̄jín inima-na. K'oas'ín sakó-nò kjoa ñikjáya ts'e inima-nò. ³⁰ Jè yá ib̄o k̄o ch'á xi 'an sik'àjen-nò, jna-né, mìtsà 'ñó i'í.

12

*Yá x̄it̄a xi ot̄ixoma-l̄a j̄ñà n̄achrjein n̄ikj̄aya
(Marcos 2:23-28; Lucas 6:1-5)*

¹ Jè n̄achrjein n̄ikj̄aya, Jesús ko x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a ya ja ya ñánda tít̄je trigo. Koā j̄ñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄a Jesús kjòhojò-l̄a. K'eé tsate natín-l̄a trigo, ikjoàn kiskine. ² J̄ñà x̄it̄a fariseo k'e nga kijtseè, kitsò-l̄a Jesús:

—Chítsején-l̄a j̄ñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-l̄è, jè kjoā xi nchis'ín; mìkiì tjí'nde nga k'oas'ín koma jè n̄achrjein n̄ikj̄aya.

³ Jesús kitsò-l̄a:

—¿J̄ñò, a mìtsà jye tíjiin-nò koni s'ín tíchja Xojon-l̄a Nainá koni kis'iin x̄it̄axá ítjòn xi ki'mì David ko j̄ñà x̄it̄a-l̄a xi kjihjtako k'e nga kjòhojò-l̄a? ⁴ Jahas'en ni'ya-l̄a Nainá koā tsakjèn inchrjín tsjeè-l̄a Nainá xi mìkiì tjí'nde-l̄a nga jè David kòkjen ko x̄it̄a xi kjihjtako; ta j̄ñà nò'miì tjí'nde-l̄a nga kòkjen. ⁵ ¿A t̄ikoaá mìtsà jye tíjiin-nò koni tsò kjot̄ixoma xi kiskì Moisés? Nga j̄ñà nò'miì, ya iya ingo ítjòn, síxá-né nas'ín jè n̄achrjein n̄ikj̄aya, ko nas'ín síxá mìtsà jè nchihótsji. ⁶ An, k'oāá xan-nò, jngòò tíjna ijndé xi is̄a jeya tíjna mì k'oāá-ne koni jè ingo ítjòn. ⁷ Ngats'ioò j̄ñò mìkiì machiya-nò kó tsòya-ne Xojon-l̄a Nainá nga tsò: “An, mejèn-na nga k̄atas'e-nò kjohimatakòn, kì t̄a tsjaà cho n̄ik'eèn kjot̄jò xi 'an 'bii-ná.” Tsà kochiya-nò, mi-la kii kjò'in k'oì-l̄a x̄it̄a xi mìtsà jè tjín-l̄a. ⁸ K'oāá s'ín tjín, 'an xi Ki'ndí-l̄a X̄it̄a xan-l̄a yijo-na, 'aán ot̄ixoma-l̄a n̄achrjein n̄ikj̄aya.

Mé kjoa xi kisakò-la Jesús k'e nga kisindaà jngoò-ne xita nàchrjein nìkjáya

(Marcos 3:1-6; Lucas 6:6-11)

⁹ I_kjoàn kii-ne Jesús ya i'nde jè; jahas'en jngoò ni'ya ingo sinagoga. ¹⁰ Ya tíjna jngoò xita xi kixit'aà jngoò tsja. Jñà xita xi ya títsajna kiskònangui-la Jesús nga mejèn-la kòhòngui, kitsò-la:

—¿A tí'nde-né nga kjondaà-ne xita k'e nga jè nàchrjein nìkjáya?

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jñò, tsà tíjna jngoò-nò orrè kò tsà ya skaya ngajo, ¿a mìtsà konguínachrjeè nas'ín nàchrjein nìkjáya? ¹² Jyee 'ya, isaá 'ñó chjí-la jngoò xita mì k'oaá-ne koni jngoò orrè. Koií kjoa-la nga tí'nde-né nga kosíkoaá xita nas'ín jè nàchrjein nìkjáya.

¹³ Jesús kitsò-la jè xita xi kixit'aà jngoò tsja:

—Tjeèndojò ndseji.

Xita jè, tsijmeé tsja, nitoón kjondaà-ne; k'oaá tí kji komà-ne koni kji xi ijngoò. ¹⁴ Jñà xita fariseo, k'e nga itjo-ne ingo, ikjoàn tsajoóya-ne nga mejèn-la sìk'en Jesús.

K'oaá s'ín tsitasòn 'én xi kùichja Isaías xi it'aà ts'e Jesús

¹⁵ Jesús, k'e nga kijtseè nga jñà xita fariseo mejèn-la sìk'en, itjo ni'ya, kii. Kjìn xita kùitjngui-la. Jesús kisindaà-ne ngats'ì xita xi xk'én. ¹⁶ Kitsjaà-la okixi jñà xita nga mìkìl keènojmit'in yá-né jè. ¹⁷ K'oaá s'ín komà mé-ne nga tsitasòn-ne 'én xi kùichja Isaías, xita xi kùichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

¹⁸ I tíjna jè ch'i'nda-na jè xi 'an jaàjñà,

xi 'ñó matsjake,
 tjín-la kjotsja inima-na xi it'aà ts'e.
 'Aán tsjaà-la Inima Tsjeè-na
 nga jè kichjajìn-la ngats'ii xita isò'nde xi kjoakixi
 mé-ne nga koma sindajìn-la.
 19 Mìtsà xita skaàn-ko, ko nì mé 'én xi 'ñó kichja,
 ko mì kì kìná'ya-la ya iya ndiyá 'én xi kichja.
 20 Mikì skít'o jngoò yá inaxo xi jye mejèn tít'ò,
 tikoáà mìkì sùkìts'o jngoò nì'ín xi ta nì'ndií tíbitjo
 sa-la.
 K'oas'ín s'jin skanda k'e nga kojindaajìn xi
 kjoakixi.
 21 Jñà xita naxandá xi tjín isò'nde xi mìtsà xita
 judío,
 kokjeiín-la nga skóña-la kjondaà xi tsjá-la.

*Mé xi komat'in jñà xita xi chjajno-la Inima
 Tsjeè-la Nainá*

(Marcos 3:19-30; Lucas 11:14-23; 12:10)

22 J'ìiko jngoò-la xita Jesús xi mìkì tsejèn-la,
 ko xi mìkì ma chja nga inima ch'o-la neíí tjìin
 inima-la. Kisindaà-ne Jesús nga komà kichja-ne
 koa kjòtsejèn-la. 23 Ngats'ii xita, tà kjòxkón-la. K'ée
 kitsò:

—¿A jè jèe xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítòn
 David [nga jè kína ngajo-la]?

24 K'e nga kíl'nchré jñà xita fariseo kitsò:

—Xita jè, ma-la ochrjekajìn inima ch'o-la neíí xi
 tjìin inima-la xita, k'oíí-né nga jè síkjeén nga'ñó-la
 Beelzebú xi skò-la xita neíí.

25 Jesús kijtseèya-la koni s'ín nchihóko inima-la,
 kitsò-la:

—Ngats'iì naxandá xi jòya tjin nga kondra títajna-la xíkjin, ti yijo-lá tísikixòña-ne; koa tsà jngoò naxandá ko tsà jngoò ni'ya xita sijnòya xíkjin, mikii koma ndaà kítajna. ²⁶ Tsà jè xita neii tijè tíhochrjeijn-ne yijo-la neii, jòya tís'in xi tijè-ne yijo-la. ¿Kós'in koma s'e-la nga'ño nga kotixoma? ²⁷ Jñò bixón-nò nga 'an sijkjeén nga'ño-la xi sko-la xita neii k'e nga ochrjekajñaà inima ch'o-la neii. Tsà k'oaá s'in tjin kjoa, jña xita tsajòn, ¿yá xi tsjá-la nga'ño k'e nga ochrjekajijn neii? Koií kjoa-la, tijña-ne xita-nò keènojmi nga mìtsà kixi kjoa nga jè sko-la neii sijkjeén. ²⁸ Tanga 'an, k'e nga ochrjekajñaà inima ch'o-la neii xi tijijn inima-la xita, jè Inima Tsjeè-la Nainá tsjá-na nga'ño. Jè kjoa koi tsòyaá-ne nga Nainá, jyeé i tíhotixoma i it'aà nangui.

²⁹ ¿Kó s'in koma kjoahas'en ni'ya-la nga sijnijé-la jngoò xita nei-la ni'ya xi tjin-la nga'ño tsà mìtsà itjòn kojit'aà'ño? K'eé koma sijnijé-la k'e nga jye kàsit'aà'ño.

³⁰ 'Niton yá-ne xi mì 'an fit'aà-na, jè-né kondra-na; koa nìton yá-ne xi mìkii síchjât'aà-na nga bíxkoyako-na xita xi ts'an koma, jè tísitsjohoba xita.

³¹ 'K'oaá xan-nò, Nainá sijnchàat'aà-la jña xita nita mé jè xi kohótsji, nita mé 'én xi ch'o tsò kichja. Tanga jè xi Inima Tsjeè-la Nainá kichjajno-la mìkii jchat'aà-la jé-la. ³² Nìton yá-ne xi kichjajno-na 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jchat'aà-la jé-la; tanga jè xi kichjajno-la Inima Tsjeè-la Nainá, mìkii jchat'aà-la jé-la ni jè nàchrjein i'ndeì, ko ni jè nàchrjein xi iskan kjoii.

Kós'in 'ya-la kós'in tjín inima-la jñà xita
(Lucas 6:43-45)

³³ Tsà jngoò yá xi ndaà kji, ndaà toò xi ojà-la. Kọ tsà jngoò yá xi mìkiì ndaà kji, mìkiì ndaà toò xi ojà-la. Jngoò yá, jè toò-la yaxkon-la. ³⁴ Jñò, xita tje-la ye-nò! ¿Kós'in ma kìnókjoaa 'én xi ndaà tsò nga ch'o tsò inima-nò? Nga k'oaá tsò 'én xi chja jñà xita koni tsò kjohítsjeèn xi tíjìn inima-la. ³⁵ Jngoò xita xi 'én ndaà chja, koií-né nga kjondaà tíjìn inima-la; koa jngoò xita xi 'én ts'en chja, koií-né nga kjoats'en tíjìn inima-la. ³⁶ K'oaá xán-nò k'e nga kijchò nàchrjein nga sindaàjììn, k'oaá s'in tsjá kindá ngats'iì xita nita mé 'én xi taxki chja. ³⁷ Xi it'aà ts'e 'én-nò, k'oaá s'in sindaàjììn-nò nga jcha-la tsà xita ndaà-nò, o tsà jé tjín-nò.

Yá xi tsját'in 'én jñà xita ts'en xi tjín nàchrjein
i'ndei

(Marcos 8:12; Lucas 11:29-32)

³⁸ Jñà xita fariseo kọ xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìì Moisés kitsò-la Jesús:

—Maestro, mejèn-najèn nga jcha jngoò-jèn seña xi jì 'nì.

³⁹ Jesús kitsò-la:

—Jñà xita ts'en kọ xita xi mìkiì 'nchréñijon-la Nainá, síjé jngoò seña xi jeya tjín; tanga nímé seña skoe; ta jè skoe ts'e Jonás, xita xi kiichja ngajo-la Nainá. ⁴⁰ Koni jè Jonás nga jàn nàchrjein kọ jàn nítjen tsibìjnaya indso'ba jngoò tìn je, k'oaá tìs'in 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, jàn nàchrjein kọ jàn nítjen kójna ijñaa nangui. ⁴¹ Jñà xita naxandá Nínive kósítjen-né jè nàchrjein k'e nga koiindaàjììn Nainá; jñà tsját'in 'én jñà xita xi tjín

nàchrjein ì'ndeì, koií kjoa-là nga kisikájno jé-là nga mì tì jé tsohótsji-ne k'e nga kùichjaya 'én-là Nainá Jonás; tanga nàchrjein ì'ndeì, 'an xi tìchjàko-nò, isaá 'ñó jeya tìjnaa mì k'oaá-ne koni Jonás [tanga jñò, mìkiì mokjeiín-nò]. ⁴² Tikoáà jè chjoón ítjòn xi ya otíxoma nangui sur, kosítjen-né jè nàchrjein k'e nga koiíndaàjìin Nainá; jè tsját'in 'én jñà xìtā xi tìjn nàchrjein ì'ndeì, koií kjoa-là nga kjiin nangui j'ii-ne nga j'ii 'nchré-là kjoachjine-là Salomón; tanga nàchrjein ì'ndeì, 'an xi tìchjàko-nò, isaá 'ñó jeya tìjnaa mì k'oaá-ne koni Salomón [tanga jñò, mìkiì na'yà-ná].

Inìma ch'o-là neí xi f'ù ìjngò k'a-ne
(Lucas 11:24-26)

⁴³ 'K'e nga jngò inìma ch'o-là neí bitjokàjìin inìma-là jngò xìtā, yaá ojmeè ì'nde ñánda kixì choòn, ótsji'nde nga sùikjáya; k'e nga mìkiì sakó'nde-là, ⁴⁴ ìjngò k'a síkìtsjeèn, tsò: “Kjín-la ìjngò k'a-na ni'ya-na ñánda inchrobà-na.” K'e nga bijchó ìjngò k'a-ne, beè ni'ya-là nga kjiñá, ndaà kisatùcha kò tsjeè choòn. ⁴⁵ Ikjoàn fikjaá nguì itò xíkjín xi isa ch'o s'ín. K'eé fahas'en-jìin inìma-là xìtā jè; yaá bitsajna. Xìtā jè isaá 'ñó ch'o bìjna koni s'ín tsibìjna k'e nga sa ítjòn. Jñò, xi xìtā ts'en 'mì-nò, k'oaá tìs'ín komat'ioòn nàchrjein ì'ndeì.

Nea-là kò 'ndse Jesús
(Marcos 3:31-35; Lucas 8:19-21)

⁴⁶ Táko tìk'eé tíhóko xìtā Jesús nga ijchò nea-là kò 'ndse. Yaá tsibìtsajna ján ndìtsiaán nga mejèn-là kichjà-là. ⁴⁷ Jngò xìtā kitsò-là Jesús:

—Nea-lè kò jñà 'ndsì ján ndìtsiaán títsajna. Jì xó kòòko-lè.

48 Jesús kitsò-la jè xita xi ijchòko-la 'én:

—¿A mejèn-lè nga jchii yá-né xi nea-na ko xi 'ndsè?

49 K'eé tsakó-la jña xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò:

—Chítsején-lá jña xita koi, jè-né xi nea-na ko jña-né xi 'ndsè. 50 Ngats'iì xi síkitasòn koni s'ín mejèn-la Na'èn-na xi tíjna ngajmiì, jña-né xi 'ndsè xi tichja ko xi nea-na.

13

Kjoa xi mangàsòn ts'e xita xi kíjndi xojmá
(*Marcos 4:1-9; Lucas 8:4-8*)

1 Tìjè-ne nàchrjein, Jesús itjo-ne ni'ya, yaá tsibìjnandiì ndáchikon. 2 Kjín jchán xita chixoñat'aà-la; Jesús jahas'en jngoò chitso; yaá tsibìjnaya. Ngats'iì xita xi i'nga, yaá tsibìtsajna indii nandá. 3 Tsibíts'ia Jesús nga kjìn skoya kjoa xi mangàsòn tsibénojmi kitsò:

—Jngoò xita kii kíjndi xojmá. 4 K'e nga tsibíts'ia nga kiskíjndi xojmá, chixò chiba ya iya ndiyá. Ikjoàn j'ì nise; tsakjèn. 5 Ngui koa tjín chixò ñánda naxi choòn nga chiba ni'nde tjín-la. Jña xojmá koi, nitoón isò, koi-né nga mì nanga tjín nangui. 6 Tanga k'e nga itjokàtji ts'oí nga kjòtsjè ndobá, kixiño, ikjoàn jngoò k'aá kixi, koi-né nga tsjìn-la ima. 7 Ngui koa tjín chixò ya ijìin na'yá. K'e nga kjò'nga na'yá, kisik'en-ngui xka-la xojmá. 8 Jña xi chixò ñánda nangui ndaà, ndaà tsajà-la toò. Tjín xi kitsjaà jngoò sìndò nga jngoò ìjngoò xojmá, tjín xi kitsjaà jàn kaàn, koa tjín xi kitsjaà katé. 9 Ndaà tiná'yaà koni xan-nò.

*Mé-ne kjoa xi mangàsòn tsakóya-ne Jesús
(Marcos 4:10-12; Lucas 8:9-10)*

¹⁰ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon ñánda t̄jna koa kiskònangui-la kitsò-la:

—¿Mé-ne k'oas'ín nokjoà-la x̄ita kjoa xi mangàsòn k'e nga okoòyi?

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Jñò, Nainá jye kitsjaà-nò nga jchaa kjoa'ma-la xi bénojmiya kó s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne. Tanga jñà x̄ita xi kj'eí, mìkiì t̄jìn-la.

¹² Jè xi t̄jìn-la kjohítsjeèn, k'oíí isa-la skanda tsatóó s'e-la, tanga jè xi tsjìn-la, skanda t̄já'aán-la mé xi chiba t̄jìn-la. ¹³ Koií kjoa-la k'e nga okoòya, koií 'én chjà-la kjoa xi mangàsòn. Jñà x̄ita koi, sík'aá xkon tanga mìkiì tsejèn-la. Binchá líká-la tanga mìkiì 'nchré, t̄jkoaá mìkiì machiya-la. ¹⁴ Kjoa ts'e x̄ita koi, k'oaá s'ín bitasòn koni kitsò Isaías x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá, nga kitsò:

Jñò, ñas'ín í'ñó-isa k̄iná'ya-nò tanga mìkiì kochiya-nò,

ñas'ín í'ñó-isa chítsejèn-nò tanga mìkiì jchaa.

¹⁵ Inima-la x̄ita koi, tájaàjìn t̄jìn;

tsibíchjoàjto líká-la, t̄ichjoàjto xkon.

Koií kjoa-la mìkiì ndaà 'nchré k̄o mìkiì tsejèn-la k̄o mìkiì fahas'en-jìn-la.

K'oaá ma-ne nga majìn-la nga 'an fit'aà-na mé-ne nga 'an sindaà-na.

¹⁶ 'Jñò, mé tà ndaà-nò nga t̄jìn xkoòn nga ma tsejèn-nò k̄o t̄jìn líká-nò nga ma na'yà kjoa xi tíma nachrjein i'ndeí. ¹⁷ Okixíí xi xan-nò, kjìn x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá k̄o xi x̄ita kixi kjòmejèn-la nga skoe jè xi jñò titsa'yaà tanga mìkiì kijtsee;

tikoáá kjìn xita kjòmejèn-la nga kji'nchré jè xi jñò títsana'yà tanga mìkì kù'nchré.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangàsòn ts'e xojmá
(*Marcos 4:13-20; Lucas 8:11-15*)

¹⁸ 'Tiná'yaà kó tsòya-ne jè kjoa xi mangàsòn ts'e xita xi kíjndi xojmá. ¹⁹ Jñà xojmá xi chixò iya ndiyá, jè ngaya-la koni jñà xita xi 'nchré 'én-la Nainá koni s'ín otíxoma tanga mìkì machiya-la; f'ìi xita neíi, ikjoàn faáxìn jè 'én ijìin inima-la xita. ²⁰ Jñà xojmá xi chixò ya ñánda naxi choòn, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá. Tsjaá ma-la nga sa 'nchré. ²¹ Tanga jè-nè nga tsjìn-la ima, ta chiba nachrjein chíkjoa-la. K'e nga mé kjoa xi sakó-la kò tsà xita fitjìngui kondra-la nga jè ngatjì-la 'én-la Nainá, nitoón síkíjna ndiyá-la Nainá. ²² Jñà xojmá xi chixò ijìin ñánda tjín na'yá, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá tanga 'ño síkájno kjoa ts'e tsojmì xi tjín isò'nde kò jè kjoa nchíná konachan-la. Jñà kjoa koi síkíts'ón-jiin 'én-la Nainá, k'oaá ma-ne nga mìkì makjìn-ya. ²³ Tanga jñà xojmá xi chixò ñánda nga nangui ndaà, jè ngaya-la xita xi 'nchré 'én-la Nainá koa machiya-la; ikjoàn makjìn-ya 'én, k'oaá ngaya-la koni yá xi ojà-la toò. Tjín xi tsjá katé; tjín xi tsjá jàn-kaàn; tjín xi tsjá jngoò sìndo nga jngoò ljngoò yá.

Kjoa xi mangàsòn it'aà ts'e ijñá xi mìkì ndaà

²⁴ Jesús nguì jngoò kjoa xi mangàsòn tsakóya-la xita, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jngoò xita xi 'ño ndaà xojmá-la trigo tsibítjesòn nangui-la. ²⁵ Tanga k'e nga kjifè yije kóhotjín xita, j'ìi kondra-la nga tsibítjejiin xka

ijñá xi mìkìl ndaà ya ijìin trigo. Ikjoàn kii. ²⁶ K'e nga jye kjò'nga jñà trigo koa kixò-la natín, yaá tsatsejèn-jìin ijñá xi mìkìl ndaà. ²⁷ K'eé kii jñà chì'nda nga tsibénojmi-la nei-la. Kitsò-la: “Na'èn, jñà xojmá xi tsibìtjii ya nangui-lè, ndaà-né. Tanga, ¿ñánda j'ìi-ne ijñá xi mìkìl ndaà xi tsatsejèn-jìin trigo?” ²⁸ Jè nei-la nangui, kitsò: “Jngoò-la xìta kondra-na xi okis'iin.” K'eé kitsò jñà xìta chì'nda: “¿A mejèn-lè nga konguí-jen, chjínèjìin-jen jñà ijñá xi mìkìl ndaà?” ²⁹ Tanga jè nei-la nangui kitsò: “Majìn, tsà chjínè jñò ijñá xi mìkìl ndaà, tsà koi nàchrjein-la yaá chjínèkjoò jñà trigo.” ³⁰ Tikoaá-ne kàtamajchá kjoò ingajò skanda k'e nga jye kojchá. K'e nga jè nàchrjein nga sìncháxkó, 'aán koxán-la chì'nda xi koiìxkó: “Ítjòn xìn kìncha ijñá xi mìkìl ndaà, ko'ñójté-né mé-ne nga kiti-ne. Nga koma iskan kìncháxkó jñà trigo; yaá kìncha iya ni'nga-na.”

*Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e xojmá mostaza
(Marcos 4:30-32; Lucas 13:18-19)*

³¹ Jesús ìjngoò k'a tsakóya-la xìta kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, jè mangásòn-ko koni kji xojmá mostaza k'e nga jngoò xìta bítjejìin nangui-la. ³² Okixi-né xojmá jè, jè xi ìsa ìtsé kji ngats'ìi xojmá xi tjín, tanga k'e nga jye majchá, isaá 'nga ma koni xka xi ma chine xi sitje indii ni'ya. K'oaá kji 'nga ma koni jngoò yá 'nga; f'ìi nise xi tjímajìin isén, jñà chrja-la ya bíndaà'a tjé-la nise.

*Kjoa xi mangásòn it'aà ts'e na'yo san
(Lucas 13:20-21)*

³³ Jesús nguì jngoò k'a tsakóya-la x̄it̄a kjoa xi mangásòn, kitsò-la:

—Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jè na'yo san, k'e nga jngoò chjoón síkájìin jàn ch̄iba skoan inchrájìn, masan yije-né kóhokji na'yo.

*Jesús, kós'ín kisìkjeén kjoa xi mangásòn
(Marcos 4:33-34)*

³⁴ Ngats'ìi 'én koi, Jesús, nguì kjoa xi mangásòn tsakóya-la x̄it̄a; n̄imé 'én kiìchj̄a xi mìtsà kjoa xi mangásòn tsibénojmi. ³⁵ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò jè x̄it̄a xi kiìchj̄a ngajo-la Nainá nga kitsò: Kjoa xi mangásòn kichj̄a.

Koií kjoa kènojmiá kjoa xi tjí'ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde.

Kó tsòya-ne kjoa xi mangásòn it'aà ts'e ijñá xi mìkiì ndaà

³⁶ Jesús k'e nga kisìhixat'aà x̄it̄a xi k̄jìn ma; ikjoàn jahas'en ni'ya. Yaá ijchòkon x̄it̄a xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Tènojmi-nájen kó tsòya-ne jè kjoa xi mangásòn kò jè ijñá xi mìkiì ndaà xi tjín ya ijìin trigo.

³⁷ Jesús kitsò:

—Jè xi kíjndì xojmá xi ndaà, 'an-ná xi Ki'ndí-la X̄it̄a xan-la yijo-na; ³⁸ kò jè nangui, jè isò'nde; jñà xojmá xi ndaà, jñà-né x̄it̄a xi títsajnajìin kjoatíxoma-la ngajmiì; jñà ijñá xi mìkiì ndaà, jñà-né xi x̄it̄a-la x̄it̄a neií; ³⁹ kò jè x̄it̄a kondra xi tsibítje ijñá xi mìkiì ndaà, tijè-ne x̄it̄a neií; k'e nga jye sincháxkó tsojmi xi kojchá jè ngaya-la k'e nga kjoehet'aà isò'nde; koa jñà xi bíxkó tsojmi, jñà ngaya-la àkjale. ⁴⁰ K'oaá s'ín sincháxkó ijñá xi

mìkìì ndaà mé-ne nga kòtsjòjìin-ne ni'ín nga kiti, k'oaá s'ín koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde. ⁴¹ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na siikasén àkjale-na it'aà ts'e kjoíxoma-na mé-ne nga koiixkó ngats'iì xita xi bit'in-la xita xi kjejí nga kátátsji jé, kò ngats'iì xita xi ch'o s'ín. ⁴² Yaá kotsjoya ngajo ñánda títi ni'ín; yaá skindàya kò sùjts'iin ni'ño. ⁴³ Koá jña xi xita kixi, k'oaá s'ín ote kòtsejèn koni ndobá-la ts'oi ya ñánda nga tíhotíxoma Na'èn-la. ¡Ndaà tìná'yaà koni xan-nò!

Jngoò tsojmì chjí xi kisijna'ma

⁴⁴ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmìi nchrobá-ne, k'oaá ngaya-la koni jngoò ton xi 'ño chjí xi tìjna'ma jjiin nangui. Jè xita xi sakó-la, tsjaá ma-la. Tiyaá jngoò k'a bíjna'ma-ne. K'eé fi katíjna yije tsojmì xi tìjn-la; ikjoàn otse nangui jè, nga ts'e koma ton xi 'ño chjí-la.

Jngoò ndátòn chjí

⁴⁵ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmìi nchrobá-ne, k'oaá tìs'ín ngaya-la koni jngoò xita xi koi xá s'ín nga tsojmì otíjnaya. Ótsji ndátòn chjí xi 'ño ndaà. ⁴⁶ K'e nga jye sakó-la xi 'ño chjí, ikjoàn fi katíjna yije tsojmì-la xi tìjn-la; k'eé otse ndátòn jè.

Na'ya xi bìxkóya tìn

⁴⁷ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmìi nchrobá-ne, tikoá k'oaá s'ín ngaya-la koni jngoò na'ya xi nìkatjen-jìin ndáchikon mé-ne nga koma kjìn skoya tìn koiixkóya-ne. ⁴⁸ K'e nga jye tse na'ya-la jña xita xi sík'en tìn, fiko ya indii ndáchikon; yaá faájiin ngats'iì tìn xi ndaà kjoàn; nisiyá binchá; koá jña tìn xi mìkìì ndaà kjoàn, síkatsjoè-né. ⁴⁹ K'oaá s'ín

koma k'e nga kjoehet'aà isò'nde, kitjojen àkjale xi kjoaájìn jǎà x̄ita xi ch'o s'ín ya ñánda títsajna x̄ita kixi. ⁵⁰ Kò jǎà x̄ita xi ch'o s'ín kòtsjoya ngajo ñánda títi ni'ín; yaá skìndàya kò s̄iljts'iìn n̄i'ño.

Tsojmì chjì xi x̄itse kò xi jye kòjchínga

⁵¹ Jesús kiskònangui-là jǎà x̄ita, kitsò-là:

—¿A machiyaá-nò ngats'ìi kjoa koi?

Jǎà x̄ita kitsò:

—Jon, Nà'èn.

⁵² K'eé kitsò-là Jesús:

—Jngoò x̄ita xi okóya kjotíxoma-là Nainá xi kiskii Moisés k'e nga kota'yà kó s'ín otíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá s'ín ngaya-là koni jngoò nei-là ni'ya xi 'nchaxkó-là tsojmì, koa k'e nga mochjeén-là, ochrje tsojmì chjì xi x̄itse, o xi jye kòjchínga.

Kó kitsò x̄ita k'e nga kii Jesús ján naxandá-là Nazaret

(Marcos 6:1-6; Lucas 4:16-30)

⁵³ Jesús, k'e nga jye tsibénojmiya kjoa xi mangásòn, kii-ne. ⁵⁴ K'e nga ijchò-ne nangui-là ján Nazaret, ya ni'ya ingo sinagoga, tsibíts'ia nga tsakóya-là x̄ita 'én-là Nainá. Koa jǎà x̄ita ta kjòxkón-là, k'eé kitsò:

—¿X̄ita jè, ñánda komà-là ngats'ìi kjoachjine xi okóya? ¿Kó ma-ne nga ma-là s'ín kjòxkón xi ndaà tjín? ⁵⁵ ¿A mìtsà jè ti-là chjineyá? ¿A mìtsà jè nea-là xi 'mì María? ¿A mìtsà 'ndse ma Jacobo, José, Simón, kò Judas? ⁵⁶ Tikoáá, ¿a mìtsà ì títsajnajìn-ná jǎà íchjín ndichja? ¿Ñánda ma yije-là kjoa koi?

⁵⁷ K'oaá ma-ne nga mìkii kòkjeiín-là it'aà ts'e Jesús. Tanga jè Jesús kitsò-là:

—Jngoò x̄it̄a xi ch̄ja ngajo-l̄a Nainá, n̄it̄a ñá naxandá-ne yaxkón-né, t̄anga ya naxandá-l̄a ko ni'ya-l̄a mìkiì yaxkón.

⁵⁸ Mìkiì kjìn kjōxkón xi ndaà tjín kis'iìn nga j̄ñà x̄it̄a xi ya i'nde-l̄a mìkiì kòkjeiín-l̄a it'aà ts'e Jesús.

14

Kií komà k'e nga k'en Juan xi kis'iìn bautizar x̄it̄a (Marcos 6:14-29; Lucas 9:7-9)

¹ J̄ñà n̄achr̄ein koi, jè Herodes xi x̄it̄axá ítjòn t̄jna ya nangui Galilea, kiì'nchré koni s'ín bénojmi x̄it̄a mé kjoa xi tís'ín Jesús. ² Kitsò-l̄a j̄ñà x̄it̄a xi síxá-l̄a:

—X̄it̄a jè, jè-né xi 'mì Juan xi kis'iìn bautizar x̄it̄a xi jye jaáya ījngoò k'a-l̄a. K'oaá ma-ne nga tjín-l̄a nga ñó nga ma-l̄a s'ín kjōxkón xi ndaà tjín.

³ Nga is̄a kjõtseé, jè Herodes kitsjaà okixi nga kit-sobà'ño Juan, ikjoàn kiskinis'en ndayá, koií kjoa-l̄a nga jè chjoón Herodías xi chjoón-l̄a Felipe xi 'ndse komà Herodes k'oaá s'ín kisijé. ⁴ Koií kjoa-l̄a nga jè Juan xi kis'iìn bautizar x̄it̄a, kjìn k'a okitsò-l̄a Herodes: “Mìkiì tjí'nde-lè nga j̄ī tijnakoii chjoón-l̄a 'ndsi.”

⁵ K'oaá ma-ne nga jè Herodes mejèn-l̄a kisik'en Juan, t̄anga j̄ñà kitsakjòn-l̄a x̄it̄a naxandá, nga jyeé t̄jiiin-l̄a naxandá nga jè Juan, jè x̄it̄a xi ch̄jaya ngajo-l̄a Nainá. ⁶ K'e nga ijchò nó-l̄a jè Herodes, tsachr̄je s'eí-l̄a koa jè tsòti-l̄a Herodías kite nga nguixkon x̄it̄a xi t̄itsajna s'eí. Jè Herodes, 'ño ndaà kisaseèn-l̄a. ⁷ Koa kitsjaà kixi 'én-l̄a nga tsjá yije-l̄a mé xi s̄ijé-l̄a jè tsòti. ⁸ Koa jè nea-l̄a chinchá'a ítjòn jè tsòti nga k̄atasijé-l̄a sk̄o Juan. Jè tsòti, k'eé kitsò-l̄a Herodes:

—Tjiì-ná sko Juan xi kis'iìn bautizar x̄ita, tinaya-ná chrobate.

⁹ Jè Herodes xi x̄itaxá ítjòn tíjna, kjòba-là k'e nga kiì'nchré-là jè tsòti. Tanga koií kjoa-là nga jye kitsjaà kixi-là 'én nga nguixkon x̄ita xi ya títsajna s'eí, k'eé kitsjaà okixi nga k'oi-là sko Juan jè tsòti. ¹⁰ Jè Herodes kitsjaà-là okixi x̄ita-là nga tsatesin Juan ya iya ndayá. ¹¹ Ikjoàn kiìko sko Juan, tjíya-là chrobate nga kitsjaà-là jè tsòti, ko jè tsòti kisìngatsja nea-là.

¹² K'eé ijchò x̄ita xi kota'yàt'aà-là Juan; kiskoé yijo-là nga jye k'en, ikjoàn kiì kíhijìn; nga komà iskan, kisìkí'nchré Jesús.

*Kó kis'iìn Jesús nga 'òn jmù x̄ita kisìkjèn
(Marcos 6:30-44; Lucas 9:10-17; Juan 6:1-14)*

¹³ Jesús, k'e nga jye kiì'nchré jè kjoa xi komàt'in Juan, tà tajngoò kiì-ne; tsibìjna'ya jngoò chitso; ijchò jngoò i'nde it'aà xìn. Tanga jñà x̄ita, nga jye kiì'nchré nga kiì-ne Jesús, tikoáá kiitjingui-là; saà ndsokoó kiì-ne ngats'iì x̄ita xi ya chrañàt'aà-là naxandá-là. ¹⁴ Jesús, k'e nga itjojen chitso, kijtseè nga 'nó kjìn ma x̄ita xi títsajna; kjòhimakeè-né. K'eé kisìndaà-ne ngats'iì x̄ita xi xk'én. ¹⁵ Nga jye kjòhoxòn jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-là Jesús ijchò kinchat'aà-là, kitsò-là:

—Jye kjòhoxòn, ko i'nde jè, it'aà xìn-né; nimé tjín. Kot'in-là jñà x̄ita kàtji-ne nga kàtatse tsojmi xi skine jñà naxandá ñánda nga chrañàt'aà.

¹⁶ Jesús kitsò:

—Mikiì kjoì-ne. Tjiì-là jñò xi kòkjen x̄ita koi.

¹⁷ X̄ita xi kota'yàt'aà-là Jesús kitsò:

—Nimé tjin-najen. Tà 'òn ma inchrájin kò jò ma tin xi títsajna-najen.

¹⁸ Jesús kitsò-la:

—Nchrohókò-ná ijndé.

¹⁹ K'eé kitsò-la jñà xità xi kjin ma-ne nga kàtìtsajnajin ijñá; ikjoàn kiskoé jñà inchrájin xi 'òn ma-ne kò jñà tin xi jò ma-ne; ikjoàn kiskoòtsejèn ngajmì, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kisìkkoaya inchrájin; k'eé kitsjaà-la jñà xità xi kota'yàt'aà-la, koà jñà xità xi kota'yàt'aà-la kisika'bí-la jñà xità xi kjin ma-ne. ²⁰ Tsakjèn yije kóhotjin xità kó nga kjòskiì. K'eé tsibíxkó-ne jñà xi tsiningui-ne. Nguì tejò nìsiyá komà. ²¹ Jñà xità xi tsakjèn, 'òn jmì ma-ne xi xità x'in. Mìkiì kòxkeya jñà íchjin kò ixti.

Kjoxkón xi kis'iin Jesús nga kii-ne ndsokò ya isòn ndáchikon

(Marcos 6:45-52; Juan 6:16-21)

²² Nga komà iskan, Jesús kisikas'en xità xi kota'yàt'aà-la ya iya chitso mé-ne nga isa ítjòn kijchò-ne ján xijngoàà ndáchikon; koà jè Jesús k'eé tísihixat'aà xità xi kjin ma-ne nga jye nchifi-ne.

²³ K'e nga jye kisìhixat'aà yije jñà xità, Jesús kiimijìn-jno jngòò nindoò nga kii kiichjat'aà-la Nainá nga tà jè tajngoò. K'e nga jye kòjñò, Jesús tà tajngoò tíjna ya i'nde jè. ²⁴ Jè chitso jye 'ño kjin ijchò. Jè nga'ñó-la nandá jye ngaxìn ngajen tífiko chitso nga jè tjo bíchjoà ikon-la. ²⁵ K'e nga tajñòya isa, Jesús kiitjingui-la xità xi kota'yàt'aà-la nga kii-ne ndsokò ya isòn nandá. ²⁶ Jñà xità xi kota'yàt'aà-la k'e nga kijtseè nga tífisòn nandá tà kitsakjòn-la; k'eé kiskindàya xkón, kitsò:

—Inimā ch'o-né.

²⁷ Tanga Jesús n̄itōón kiichjā-lā, kitsò-lā:

—'Nó t'è-là takòn, kì tsakjoòn-jèn, 'an-ná.

²⁸ Jè Pedro, k'ée kiichjā-lā kitsò-lā:

—Nā'èn, tsà jì-né, tjiì'nde-ná nga kjísoàn nandá skanda ñánda tìsìjni.

²⁹ Jesús kitsò-lā:

—Nchroboí.

Jè Pedro itjojen-jno chitso koā tsibíts'ia nga kii-ne ndsokō ya isòn nandá ñánda síjna Jesús.

³⁰ Tanga k'e nga kijtsee nga jè tjo 'ño tí'ba, kit-sakjòn-né, ikjoàn tsibíts'ia nga mejèn kiskaàjìndá; k'ée kiskindàya kitsò:

—¡Nā'èn, nāchrjejiìn-ndá-ná!

³¹ Jesús n̄itōón kitsobà'ño tsja, kitsò-lā:

—¡Chibaa mokjeiín-lè it'aà ts'an! ¿Mé-ne jò kòbeè-lā takoìn?

³² K'e nga jahas'en-ne chitso ingajò, n̄itōón kisi-jyò-ne tjo. ³³ Jñà xitā xi títsajnaya chitso chinchaxkó'nchit'aà-lā Jesús, kitsò-lā:

—¡Xi okixi, jì-né xi Ki'ndí-lā Nainá!

*Kii s'ín kjòndaà-ne xitā xi xk'én ján Genesaret
(Marcos 6:53-56)*

³⁴ K'e nga jye tsatojiìn ndáchikon, ijchò ján nangui Genesaret. ³⁵ Jñà xitā xi ya i'nde-lā, k'e nga kijtseèxkon Jesús nga jè xi ya ijchò, kisikí'nchré xikjín kóhokji ya i'nde ñánda chrañàt'aà; ikjoàn j'iiko-lā ngats'iì xitā xi xk'én ya ñánda tíjna Jesús. ³⁶ Tsibítsi'ba-lā nās'ín tā jè itjòn nikje-lā tsobà'ño nga kàtandaà-ne; ngats'iì xi kitsobà'ño nikje-lā kjòndaà yijeé-ne.

15

Jè kjoa xi síkíts'ón xita
(Marcos 7:1-23)

¹ Ijchò i'nga xita fariseo ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés xi inchrobà-ne Jerusalén nga kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

² —¿Mé-ne jñà xita xi kota'yàt'aà-lè, k'e nga kjèn, mì k'oaá s'ín oníjno-ne tsja koni s'ín síjé kjotíxoma-la xita jchínga-ná?

³ Jesús k'eé kiskònangui-la jñà xita koi, kitsò-la:

—¿Jñò, mé-ne mikii níkitasòn-nò kjotíxoma-la Nainá nga koi onguítjngui-là kjotíxoma-la xita?

⁴ Jè Nainá k'oaá kitsò: “Jchaxkoin na'èn-lè ko nea-lè”, ko: “Jè xi chjajno-la na'èn-la ko nea-la tjínè-la nga kiyá.” ⁵ Tanga jñò bixón-nó: “Jn-goò xita ma kitso-la na'èn-la, o nea-la: Mikii koma siichját'aà-lè; ngats'ii tsojmì xi tjín-na, jè Nainá jye kitsjaà-la.” ⁶ Bixón-nó nga mì tì kii tjí'nde-la nga skoexkón na'èn-la ko nea-la; mì tì kii koma kosiko-nò. K'oaá s'ín 'nè jñò nga níkjna kjotíxoma-la Nainá nga koi onguítjngui-lá kjotíxoma tsajòn. ⁷ Jñò, xita xi jò ma isén-nò, ndaà kiichja it'aà tsajòn Isaías, xita xi kiichja ngajo-la Nainá k'e nga kitsò:

⁸ Jñà xita koi beèxkón-na xi tà 'én chja tanga jè inima-la kjiin tíjnat'aàxìn.

⁹ Nímé chjí-la nga beèxkón-na, nga kjotíxoma-la xitaá okóya koni tsà kjotíxoma-la Nainá.

¹⁰ Jesús, k'eé kiichja-la ngats'ii xita, kitsò-la:

—Tɪná'yaà kɔ ndaà kàtachiya-nò. ¹¹ Jǎà tsojmì xi tso'ba kine-ne xɪtá, mìtsà jǎà xi síkìts'ón xɪtá nga nguixkɔn Nainá; jǎà xi tso'ba bitjo-ne xi síkìts'ón.

¹² Jǎà xɪtá xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tíjìin-lè jǎà xɪtá fariseo kòjti-la k'e nga kii'nchré 'én koni s'ín kinokjoi?

¹³ Jesús kitsò-la:

—Nìton mé tsojmì tjè xi mìtsà jè Na'èn-na xi tíjna ngajmii tsibítje, tjánè-né skanda kɔ imá-la. ¹⁴ Kì kii 'nè kinda; jǎà xɪtá fariseo mejèn-la okó-la ndiyá jǎà xɪtá xi mìkii tsejèn-la, tanga jǎà, tìkoáà mìkii tsejèn-la. Tsà jngòò xɪtá xi mìkii tsejèn-la, mìkii koma kòkò-la ndiyá ìjngòò xi tìkoáà mìkii tsejèn-la. Ingajò, yaá kixoya ngajò ñánda ch'o choòn.

¹⁵ Pedro kitsò-la Jesús:

—Tènojmiya-nájen jè kjoá koi koni s'ín kasi.

¹⁶ Jesús kitsò:

—¿Jǎò, a tìkoáà mìkii machiya-nò kó tsòya-ne?

¹⁷ ¿A mì fìya-nò ngats'ii tsojmì xi ndsobaá chine-ná, indso'ba fìs'en, ìkjoàn bitjojìin-ne yijo-ná? ¹⁸ Tanga ngats'ii 'én xi ndsobaá nokjoàa-ná, inima-ná bitjojìin; jǎà 'én koi, jǎà-né xi síkìts'ón xɪtá nga nguixkɔn Nainá. ¹⁹ Nga yaá bitjokàjìin inima-la xɪtá kjohítsjeèn xi ch'o tsò, koni jǎà xi xɪtá sík'en, kɔ xi kjoá chijngui s'ín ts'e xɪtá xi k'j'eè kii bixan kɔ xi jye chixàn, kɔ kjoá chijé, kɔ kjoá ndiso kɔ kjoá nga chajno-ná. ²⁰ Ngats'ii kjoá koi xi inima-la bitjokàjìin-ne xɪtá, jǎà-né xi síkìts'ón xɪtá; tanga k'e nga bichiaá, nas'ín mìkii onìjnoáà ndsaá, mìkii síkìts'ón-ná.

Kó kitsò jngoò chjoón xi xìn nangui-la nga kòkjeín-la it'aà ts'e Jesús

(Marcos 7:24-30)

²¹ Jesús itjokàjìin ya ì'nde jè; kii ì'nde ñánda 'mì Tiro kò Sidón. ²² Jngoò chjoón xi xitá Cananea xi ya ì'nde-la, inchrobà-ne ijchòkon Jesús, 'ñó kiichja, kitsò-la:

—ìNá'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá itjòn David [nga jì tijna ngajo-la] jchahìma-ná! Ndí tsòti-na ch'in nejí tíjìin inìma-la, tsee kjo'in tísìkjeín.

²³ Tanga Jesús nì mé 'én kiichja-la jè chjoón. Kò jñà xitá xi kota'yàt'aà-la Jesús, kitsò:

—Kot'in-la chjoón jè, kàtjì-ne; tsí ch'o kjindáya tjìngui-ná.

²⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Nainá kisikasén-na, tà jñà j'ì katsjià xitá naxandá Israel nga kichijà koni orrè.

²⁵ Tanga jè chjoón tsasìxkó'nchit'aà-la Jesús, kitsò-la:

—Ná'èn, tìchját'aà-ná.

²⁶ Jesús kitsò-la:

—Mìkì ndaà tjín nga chjaà'an-lá ñiño jñà ixti, ikjoàn k'oj-lá nañá.

²⁷ Tanga jè chjoón kitsò:

—Jon, Ná'èn, tanga jñà nañá kineé xi-la tsojmì xi bixòngui ímixa-la nei-la.

²⁸ Jesús k'eé kitsò-la:

—Jì chjoón, 'ñó ndaà mokjeín-lè it'aà ts'an. K'oas'ín kàtama koni s'ín mejèn-lè.

Kò jè tsòti-la chjoón, tik'eé kjòndaà-ne nga tijè-ne hora.

Kó kis'iin Jesús nga kjin skoya ch'in kisindaà-ne

²⁹ Jesús kii-ne ya i'nde ñánda 'mì Tiro ko Sidón koa tsatot'aà indi nandá Galilea. K'eé kiimijin-jno jngoò nindoò ko yaá tsibijna. ³⁰ Kjin jchán xita ijchòtjingui-la ñánda tjna; ijchòko-la xita xi tsá'yá kjoàn, xita xi mìkiì tsejèn-la, xita xi kótó tsja kjoàn, xita xi mìkiì ma chja ko xita xi kj'eij ch'in tjin-la; yaá kisikítsajngui ndsoko Jesús. Ngats'ì xita koi kisindaà-ne. ³¹ Tà kjòxkón-la jña xita k'e nga kijtseè nga komà kiichja-ne jña xi mìkiì ma chja; koa jña xi mìkiì ndaà síxá tsja, kjòndaà-ne; xi mì ma fi, komà kii-ne; koa jña xi mìkiì tsejèn-la, kjòtsejèn-la. K'eé jeya kisikijna Nainá koni kisiko jña xita-la naxandá Israel.

*Kó kis'iin Jesús nga ñijòn jmù xita kisikjèn
(Marcos 8:1-10)*

³² Jesús kiichja-la xita xi kota'yàt'aà-la, kitsò-la:
—Mahimakeè-ná jña xita koi. Jye kò jàn nachrjein tjin-la nga títsajnako-na, koa nimé tjin tsojmì xi kine. Majìn-na nga tà k'oas'ín sikasén chjan-na ni'ya-la tsà ya kohindaàya ndiyá.

³³ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:
—Jngoò i'nde it'aà xìn ñánda nimé tsojmì tjin, ¿kós'ín koma sakó-ná tsojmì xi kokjen jña xita koi nga 'ño kjin ma-ne?

³⁴ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:
—¿Kó tjin ma inchrajín xi týijò-nò?
Jña xita xi kota'yàt'aà-la kitsò:
—Itoò ma-ne inchrajín, ko tjin chiba-najen tin jtobá.

³⁵ K'eé kitsò Jesús:

—Koatìn-la kàtítsajnat'aà nangui jña xita.

³⁶ Jesús kiskoé inchrájin xi itoò ma-ne kò jñà tìn jtohá, kitsjaà-la kjondaà Nainá, ikjoàn kisìkkoaya, kjòngatsja jñà xità xi kota'yàt'aà-la mé-ne nga kitsjaà-la jñà xità xi kjìn ma-ne. ³⁷ Tsakjèn yije xità kóhòtjìn skanda kó nga kjòskiì. K'e nga tsibíxkó-ne xi tsiningui-ne, nguì itoò nìsiyá komà. ³⁸ Jñà xità xi tsakjèn, ñijòn jmù ma-ne xi xità x'in, mìkiì kòxkeya jñà íchjín kò ìxti. ³⁹ Jesús kisihixat'aà xità, ikjoàn jahas'en chitso koà kii yà ì'nde ñánda 'mì Magdala.

16

Kó kitsò Jesús k'e nga jñà xità fariseo kò xità saduceo kisìjé jngoò seña

(Marcos 8:11-13; Lucas 12:54-56)

¹ Jñà xità fariseo kò xità saduceo kùkon Jesús ñánda tíjna nga mejèn-la skót'aà tsà kixi kjoa nga Nainá kisikasén. Kisìjé jngoò-la seña xi jeya tjín xi ìt'aà ts'e Nainá nchrobá-ne. ² Tanga Jesús kitsò-la:

—K'e nga jye mahixòn, jñò, bixón-nò: “Ndaà choòn nchijòn-lè, inì choòn ján ngajmù.” ³ K'e nga tajñòya bixón-nò: “Mìkiì ndaà choòn nachrjein ì'ndeì; ngajmù inì choòn kò ifi kjiya.” Jñò xi jò ma isén-nò, 'ya-nò kó choòn ngajmù tanga mìkiì fìya-nò kó tsòya-ne kjòxkón xi tíma nachrjein ì'ndeì. ⁴ Jñà xità ts'en kò xità xi mìkiì 'nchréñijon-la Nainá, jngoò seña síjé xi jeya tjín; tanga nímé seña skoe, tà jè skoe ts'e Jonás, xità xi kiichja ngajo-la Nainá.

Jesús yaá kisikítsajna xità koi; jè, kù-né.

Jesús, mé kjoa xi tíngásòn-kò kjòhítsjeèn xi okóya xità fariseo

(Marcos 8:14-21)

⁵ Jǎ̀nà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús, k'e nga tsatot'aà xijngoàà nandá, kijchàajìin-là mìkiì ts'a inchrájìn.

⁶ Jesús kitsò-là:

—Chítsejèn-là koa t̄ikindaa yijo-nò it'aà ts'e na'yò san-là x̄it̄a fariseo ko x̄it̄a saduceo.

⁷ X̄it̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús tsohóko xíkjìn, kitsò-là:

—Koií kòtsò-ná nga mìkiì kich'á inchrájìn.

⁸ Jesús n̄itòón kijtseèya-là, kitsò-là:

—¿Mé-ne kòkixón-nò nga tsjìn-nò inchrájìn? 'Ñó ch̄iba mokjeiín-nò it'aà ts'an. ⁹ ¿A mì machiya-nò, a mì bítsjeèn-nò k'e nga kisika'biá inchrájìn xi 'òn ma-ne koa 'òn jm̄i x̄it̄a x'in tsakjèn? ¿Kó t̄jín n̄is̄iyá tsibíxkó-isa? ¹⁰ ¿A mì t̄jìin-nò t̄ikoaá k'e nga kisika'biá inchrájìn xi itoò ma-ne ko ñijòn jm̄i x̄it̄a tsakjèn? ¿Kó t̄jín n̄is̄iyá tsibíxkó-isa? ¹¹ ¿Mé-ne nga mìkiì machiya-nò nga 'an mìtsà koi xi ot̄ixan-nò it'aà ts'e inchrájìn? Jè-né nga t̄ikindaa yijo-nò na'yò san-là x̄it̄a fariseo ko x̄it̄a saduceo.

¹² K'eé kjòch̄iya-là nga jè Jesús k'e nga okitsò-là: “T̄ikindaa yijo-nò”, mìtsà na'yò san-là inchrájìn xi tsibénoj̄mí-là, j̄nà kjoh̄ítsjeèn xi okóya j̄nà x̄it̄a fariseo ko x̄it̄a saduceo.

Kó kitsò Pedro yá x̄it̄a-ne Jesús

(Marcos 8:27-30; Lucas 9:18-21)

¹³ K'e nga ijchò Jesús ya i'nde ñánda 'mì Cesarea ts'e Filipino kiskònangui-là j̄nà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là. Kitsò-là:

—¿Kó tsò j̄nà x̄it̄a? ¿Yá-ná 'an xi Ki'ndí-là X̄it̄a xan-là yijo-na?

¹⁴ Kitsò j̄nà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là:

—Tjín xi tsò: “Jè Juan xi kis'iin bautizar x̄ita.” Kò tjín xi tsò: “Jè Elías.” T̄ikoáá tjín x̄ita xi tsò: “Jè Jeremías.” Kò xi kj'eí x̄ita tsò-né: “Jngòè x̄ita xi kiichja ngajo-la Nainá.”

¹⁵ K'eé kitsò Jesús:

—¿Koá jñò, kó bixón? ¿Yá-ná 'an?

¹⁶ K'eé kiichja Simón Pedro kitsò:

—Ji-né xi Cristo [xi xó kisikasén-ne Nainá], Ki'ndí-la Nainá xi tíjnakon.

¹⁷ Ikjoàn kiichja Jesús; kitsò-la:

—Mé tà ndaà-lè nga jì Simón, ki'ndí-la Jonás. Jè Nainá xi tíjna ngajmì tsakó-lè ngats'iì kjoa koi; mìtsà x̄ita isò'nde tsibénojmi-lè. ¹⁸ 'An, k'oaá xán-lè nga Pedro 'mì-lè [nga ndajo tsò-ne]; yaá isòn ndajo jè kındaàsoàn naxandá-na; nas'ín jè nga'ñó-la kjoabiyaà mìkiì s̄ikijne-la jñà x̄ita naxandá-na.

¹⁹ 'Aán tsjaà-lè ibi-la xotjoa-la naxandá xi jè otíxoma-la jè xi ngajmì nchrobá-ne; ngats'iì kjoa xi koi'ndi i isò'nde, t̄ikoáá ján ngajmì Nainá tsjá'nde-né; kò jñà kjoa xi mìkiì koi'ndi i isò'nde, t̄ikoáá ján ngajmì, Nainá mìkiì tsjá'nde.

²⁰ Jesús kitsò-la jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la:

—Kì yá xi bènojmi-là nga 'an-ná xi Cristo [nga 'aán kisikasén-na Nainá].

*K'oaá s'ín tsibénojmi Jesús kjoabiyaà-la
(Marcos 8:31–9:1; Lucas 9:22-27)*

²¹ T̄ikoì-ne nàchrjein Jesús tsibíts'ia nga tsibénojmiya-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la nga jè, ján kjoì Jerusalén, koá jñà x̄ita jchínga kò x̄ita sko-la no'miì kò x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, tseé kjo'in tsjá-la. S̄ik'en-né. Tanga k'e nga kijchò jàn nàchrjein, kjoááya-la. ²² Jè Pedro k'eé

kiikò Jesús ñánda it'aà xìn nga kiichjako nga mìkil ndaà tjín koni tsò. Kitsò-la:

—Na'èn, kì k'oaá s'ín nìkítsjiin. Mì k'oaá tsò Nainá nga k'oas'ín komat'in.

²³ Tanga Jesús kisikáfaya, kitsò-la jè Pedro:

—Tìsit'aàxín-ná jì xita nejí. Tà mejèn-lè nga jé binchaàtsji-ná. Mìtsà k'oas'ín nìkítsjiin koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la Nainá. Ngaji tà k'oaá s'ín nìkítsjiin koni s'ín tjín kjohítsjeèn-la xita.

²⁴ Jesús k'eé kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Tsà yá xi mejèn-la nga xita ts'an koma, kàtatsjeiin-takòn mé xi mejèn-la yijo-la; koni jngoò xita xi 'yajen krò-la, kàtijnandaà nga siikjeiín kjo'in xi kjoa ts'an; ndaà kàtjit'aà-na. ²⁵ Nga nita yá xita xi mejèn-la kochrjetji yijo-la nga nímé kjo'in sakò-la, tà saá siichija-né kò kjo'in kíjnajiin; tanga jè xi tijnandaà nga tsjá yijo-la xi kjoa ts'an, sakò-la kjoabinachon nga it'aà ts'an ndaà kíjna.

²⁶ ¿Mé xi siikijne jngoò xita nas'ín tjoé yije-la isò'nde tsà siichja inima-la? Nímé. ¿A komaá koichjí kjoabiyaà jngoò xita xi majin-la nga kiyá? Majin.

²⁷ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na kitjojeén ijngoò k'a-na nga kjoikooa kjoajeya-la Na'èn-na kò àkjale-la nga sichikon-t'ian nga jngoò ijngoò xita koni s'ín kisikitasòn. ²⁸ Okixíí xi xan-nò, títsajajiin i'nga ijndé xita xi mì kì kiyá skanda k'e nga skoe-na xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na nga kítjojen ijngoò k'a nga kotixoma.

17

Kii komà nga jahatjiya í'ño isén-la Jesús ya isò'nga

*nindoò**(Marcos 9:2-13; Lucas 9:28-36)*

¹ Nga komà joòn nàchrjein Jesús kiimijìn-jno jn-goò nindoò xi 'nga kji; kiiko jè Pedro, Jacobo, ko Juan xi 'ndse ma Jacobo. ² K'e nga ijchò i'nde jè, Jesús, jahatjìya í'ño isén-la nga nguixkon jña xità koi. K'oaá kji komà isén-la koni kji ts'oi kò jè nikje-la kjòchroba-né koni isén ndobá. ³ Jña xità koi tà nitoón kijtseè Moisés kò Elías nga nchijoókjoò Jesús. ⁴ Pedro kitsò-la Jesús:

—Na'èn, ndaà tjín nga i titsajnaá; tsà mejèn-lè jàn ni'ya xkójndà kíndaà-jèn, jngoò tsiji, jngoò ts'e Moisés kò xi ijngoò ts'e Elías.

⁵ K'e nga tíchja Pedro, j'ì jngoò 'nguién-la ifi xi ote kji xi tsibí'ma xità koi, kò ya ijìn ifi kina'ya jngoò-la 'én xi kitsò:

—Jè jèe xi ki'ndí-na xi 'ño matsjake kò xi xó jaàjìn-na; jè tìná'ya-là.

⁶ Jña xità xi kota'yàt'aà-la Jesús k'e nga kiì'nchré, tà kitsakjòn-né. K'ée tsoyijò tsakjàn skanda it'aà nangui. ⁷ Jesús kiikasit'aà chraña-la; kisikjaníyá-la, kitsò-la:

—Tisítjeen, kì tsakjón-jèn.

⁸ K'e nga kiskoòtsejèn xità koi mì tì yá tjín-ne. Tà jè tajngoò síjna Jesús.

⁹ K'e nga inchrohòjen-t'aà-ne nindoò, Jesús kitsò-la:

—Kì yá xità xi bènojímí-là jè kjoa xi kà'yaà skanda k'e nga kjoaáya-na it'aà ts'e kjoabiyaà 'an xi Ki'ndí-la Xità xan-la yijo-na.

¹⁰ Jña xità xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé-ne kotsò-ne x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga jè Elías kjoíí ítjòn?

¹¹ Jesús kitsò:

—Okixi-né, jè kjoíí ítjòn Elías, kò jè koíindaàjiin yije kjoa. ¹² Tanga 'an, k'oaá xán-nò, jè Elías, jyeé j'ii. Jñà x̄ita, mìkii kijtseèxkon. Ta k'oaá s'ín kisikò koni s'ín mejèn-la. K'oaá t̄is'ín komat'ian 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na; tseé kjo'in tsjá-na jñà x̄ita.

¹³ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús k'eé kjòchiya-la nga jè Jesús, k'e nga tíchja ít'aà ts'e Elías, jè Juan xi kis'iin bautizar x̄ita xi otsò-la.

Kós'in koma kitjokàjiin inima ch'o-la neíí xi tjín-la x̄ita

(Marcos 9:14-29; Lucas 9:37-43)

¹⁴ K'e nga ijchò Jesús ñánda títsajna x̄ita xi kjin ma-ne, jngòò x̄ita ijchò kasit'aà-la nga tsasixkó'nchit'aà-la, kitsò-la:

¹⁵ —Nà'èn, चाहिमाि ki'ndí-na. Ch'in biyaàxín tjín-la. 'Ñó tse kjo'in síkjeíin. Jyeé kòkjìn k'a kaàjiin ni'ín kò nandá. ¹⁶ Íí kòf'iiko-la jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-lè, tanga mìkii mandaà-la.

¹⁷ Jesús kitsò:

—Jñò x̄ita xi mìkii mokjeíin-nò ít'aà ts'an xi ch'o 'nè. ¿Skanda mé nàchrjein kótijnako-nò? ¿Skanda mé nàchrjein skà-na kjoa-nò? Nchrohóko-ná jè ti ijndé.

¹⁸ Jesús tsohótiko jè inima ch'o-la neíí koa itjokàjiin-ne yijo-la jè ti. Tijè-ne hora, nitoón kjòndaà-ne.

¹⁹ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús kiskònanguit'aàxìn-la. Kitsò-la:

—¿Mé-ne ngajen mìkì kòbitjòjìin-najen jè inìma ch'o-la neíí?

²⁰ Jesús kitsò-la:

—Mìkì komà-nò koi-né nga tà chiba mok-jeiín-nò it'aà ts'an. Okixíí xi xan-nò tsà ta okji kòkjeiín-nò konì kji xojmá mostaza nga itsé kji, koma k'oín-là nindoò: “Tìxín ijndé. T'in ján xijn-goaa ñánda it'aà xìn.” Koa jè nindoò kòsít'aàxìn-né. Jñò, ñimé kjoa xi 'in koma-nò tsà ndaà kòkjeiín-nò.

²¹ Jñà inìma ch'o-la neíí xi okjoàn, k'eé bitjokàjìin nga nokjoàt'aà-là Nainá kò nga bijnachjaán.

K'oaá s'ín tsibénojmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jò k'a

(Marcos 9:30-32; Lucas 9:43-45)

²² K'e nga taña kitjen nga tjíma ya i'nde Galilea, Jesús kitsò-la jñà xita xi kota'yàt'aà-la:

—An, xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá tsoba'ño-na jñà xita, ²³ ikjoàn sùk'en-na. Tanga k'e nga kijchò jàn nàchrjein nga kijá, kjoaáya-na.

Jñà xita xi kota'yàt'aà-la k'e nga kii'nchré 'én koi ta ba koma-la.

Tsojmì xi machítjì ts'e ingo ítjòn

²⁴ K'e nga ijchò Jesús kò xita xi kota'yàt'aà-la ján naxandá Capernaum, jñà xita xi bíxkó ton ts'e ingo ítjòn kiskònangui-la Pedro kitsò-la:

—Jè Maestro-lè, ¿a mìkì bíchjí ton ts'e ingo?

²⁵ Jè Pedro kitsò:

—Jon, bíchjí-né.

K'e nga jahas'en ni'ya Pedro, Jesús, jè kiìchja ítjòn-la, kitsò-la:

—¿Kó si Simón, jè xitaxá ítjòn xi i isò'nde ts'e, yá-né xi síkíchjítjì tsojmì kò tòn-sá? ¿A jñà-né xi i naxandá-la, o xi jñá-né xi xìn i'nde-la?

²⁶ Pedro kitsò:

—Jñà xi xìn i'nde-la xi bíchjí.

K'ée kitsò-la Jesús:

—Jñà xi i naxandá-la nímé kojìchjí. ²⁷ Tanga mé-ne nga mì ch'o kító-ná jñà xita, t'in ján indii ndáchikon. Tikatjen-jiin kicha libá-lè xi tsobà'nño tìn, koa jè tìn xi chjoé ítjoìn, chíx'eì tso'ba; ya tjí'a jngò tòn. Komaá-ne nga kíchjí xi ts'an kò tsiji. Tikoi, tíchjí-la.

18

*Yá xita-ne xi tíjna ítjòn ít'aà ts'e Nainá
(Marcos 9:33-37; Lucas 9:46-48)*

¹ Jñà naxrjein koi jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkon nga kiskònangui-la; kitsò-la:

—Jñà xita xi jè otíxoma-la xi ngajmii nchrobá-ne, ¿yá-ne xi tíjna ítjòn nga isa 'nño chí-la?

² Jesús kiichja jngò-la ndí ti. Kisikasíjna jngò osen-la jñà xita. ³ Kitsò:

—Okixii xi xan-nò, jñò, tsà mì kì síkijatjìya-là kjohítsjeèn-nò kò tsà mì kì k'oas'in s'een koni jñà ndí ixti mìkii kítjás'en-jñò ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne. ⁴ Jè xi síkjajen-la inima-la koni ndí ti jè, jè-né xi tíjna ítjòn-la ngats'ii xita xi jè tíhotíxoma-la xi ngajmii nchrobá-ne. ⁵ Nita yá-ne xi ít'aà ts'an skoétjò jngò ndí ti koni jè, 'aán xi skoétjò-na.

*Mé xi ok'in-la jñà xita xi jé ótsji-la xita xi kj'eii
(Marcos 9:42-48; Lucas 17:1-2)*

6 'Nīta yá-ne xi jé skinjìin jngoò ndí xīta imā xi mokjeiín-la it'aà ts'an, ìsaá-la ndaà koma tsà s̄ingui'ñó jngoò ndajō natsí ís'iin, ikjoàn s̄ikatjen-jìin ndáchikon ñánda nga 'ñó nanga 'ncha nandá. 7 Imā xó-ne jñà xīta isò'nde nga t̄jín jchán xīta xi ótsji'nde-la nga mejèn-la nga sakó jé. Tanga xó k'oaá koma-ne isò'nde, tanga imā xó-nè jè xīta xi ótsji-la jé xi kj'eij xīta.

8 'Tsà jè ndsaa kō ndsokoò ótsji jé-nò, t̄ichátjòn koā kjìin t̄ikatsjoò. Ìsaá ndaà-nè tsà xkoán tit-sjoò nga kitjás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oaá-ne tsà jò ma ndsaa kō ndsokoò koā ján onguió jìin ni'ín ts'e i'nde kjo'in nīta mé n̄achrjein-ne. 9 Tsà jè xkoòn ótsji jé-nò, t̄inachrjeè, kjìin t̄ikatsjoò. Ìsaá ndaà-nè tsà jngoò ma xkoòn nga kitjás'een ñánda s'e-nò kjoabinachon, mì k'oaá-ne tsà jò ma xkoòn koā ján onguió jìin ni'ín ts'e i'nde kjo'in.

Kjoa xi mangásòn ts'e orrè xi kichijà
(Lucas 15:3-7)

10 'Njingoò ndí xīta koi xi n̄achrjenguioò; k'oaá xán-nò, ján ngajmì, jñà àkjale-la xīta koi, yaá t̄ítsajna kjit'aà nga nguixkōn Na'èn-na xi t̄jna ngajmì. 11 'An xi Kì'ndí-la Xīta xan-la yijo-na koi xá j'i-na nga j'i k̄achrjekajñàà kjo'in jñà xīta xi kichijà.

12 '¿Kó bixón? Tsà jngoò xīta xi jngoò sìndō ma orrè-la koā tsà s̄ijchaya jngoò ján jìin ijñá, ¿a mìtsà s̄iikítsajna jñà xi ñijòn-kaàn kō chrj'oòn ñijòn ma nga kjoì k̄átsji jè orrè xi kichijà jngoò? 13 Tsà kotsji-la, okixí xi xan-nò, ìsaá tsja koma-la nei-la jè orrè xi jngoò ma, mì k'oaá-ne jñà xi kjìn ma xi

mì kì kichijà. ¹⁴ K'oaá s'ín mejèn-la Nainá xi tíjna ngajmii nga nijngòò xità siìchja inìma-la.

*Mé xi mochjeén k'e nga sindaàjìin jngòò-la xità
(Lucas 17:3-4)*

¹⁵ 'Tsà jè 'ndsì ch'o tísìko-lè, tìnókjoa-la k'e nga tà jè tajngòò tíjna; tìndaàjìin-koii jè kjoa-la; tsà kji'nchré-lè, jyeé ndaà kichibà-nò 'ndsì. ¹⁶ Tanga tsà mìkii kji'nchré-lè, k'ée tìnókjoa-la tsà jngòò kò tsà jò xità mé-ne nga kji'nchré yije-ne 'én xi chibà koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: Mochjeén-né tsà jò kò tsà jàn xità xi tsjá 'én nga koma sindaàjìin nità mé kjoa-ne mé-ne nga chjí-la.

¹⁷ Tsà mìkii 'nchréñijon-la jñà xità koi, koatìn-la xità naxandá-la Nainá; koa tsà mìkii 'nchréñijon-la jñà xità naxandá-la Nainá, tà k'oas'ín jchatakòin koni tsà jngòò xità xi mìkii beèxkon Nainá, koni tsà jngòò xità xi tsojmì síkíhjíjì.

¹⁸ 'Okixíí xi xan-nò, jñò, ngats'ìi kjoa xi koj'nde ì isò'nde, tìkoáá ján ngajmii Nainá tsjá'nde-né; koa jñà kjoa xi mìkii koj'nde ì isò'nde, tìkoáá ján ngajmii Nainá mìkii tsjá'nde.

¹⁹ 'Ijngòò k'a koa xan-nò: tsà jò ma-nò ì isò'nde xi tíjngòò takòn nga sjjét'aà-là Na'èn-na xi tíjna ngajmii nità mé kjoa-ne, tsjá-nò. ²⁰ Ya ñánda títsajna jò jàn xità-na xi it'aà ts'an bixoña, yaá tìjnajìin osen-la.

²¹ K'ée kii kasit'aà chraña-la jè Pedro, kiskònangui-la Jesús, kitsò-la:

—Na'èn, ¿kó tíjn k'a siìjchàat'aà-la xinguiáa k'e nga tsà ch'o tísìko-na? ¿A skanda itoò k'a?

²² Jesús kitsò-la:

—Mitsà xan-lè itoò k'a; xaán-lè itoò k'a xi jàn-kaàn kò te.

Jngoò chì'nda xi mì kì kisìjchàat'aà-la xíkjín

²³ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne, k'oaá s'ín tjin koni kis'iin jngoò xitaxá ítjòn xi kisijé-la kindá xita chì'nda-la. ²⁴ K'e nga tís'ín kindá j'ii jngoò chì'nda-la xi 'ñó kjin millón ton kitjen-la. ²⁵ Chì'nda jè tsjìn-la ton xi koìichjí-la. Jè nei-la kitsjaà okixi nga kàtasatíjna osen jè chá, kò chjoón-la kò ixti-la, ngats'ii tsojmì xi tjin-la mé-ne nga kochjí-la ton xi kitjen-la. ²⁶ Chì'nda jè tsasìxkó'nchit'aà-la jè nei-la; tsibítsi'ba-la, kitsò-la: “Na'èn, tjin-lè kjondaà, chíñakjoa-ná; kichjí yijeé-lè ngats'ii xi kitjen-na.” ²⁷ Jè nei-la kjòhimatee chì'nda-la, kisìjchàat'aà-la nga yije kindá xi kitjen-la koa kisikíjnandeí-ne. ²⁸ Tík'e-ne nga itjo ni'ya chì'nda jè, kisatìkjoò jngoò chì'nda xíkjín xi tìkoa ton kitjen chiba-la xi ts'e. Kitsobà'ñó ís'iin nga mejèn-la kinchajta-la, kitsò-la: “Tíchjí-ná xi kitjen-lè.” ²⁹ Koa jè chì'nda xíkjín tsasìxkó'nchit'aà-la, tsibítsi'ba-la. Kitsò-la: “Chíñakjoa-ná, kichjí yijeé-lè xi kitjen-na.” ³⁰ Tanga jè mìkì kòkjeín-la. Ta saà ndayá kiskinìs'en skanda k'e nga koìichjí yije-la kóhotjín xi kitjen-la. ³¹ K'e nga kijtsee jña chì'nda xíkjín xi i'nga, baá koma-la. K'ee kii tsibénojmi-la nei-la ngats'ii kjoa xi komà. ³² Jè xitaxá ítjòn xi nei-la, k'ee kiskinikjaá chì'nda jè, kitsò-la: “Ji chì'nda xi ch'o 'ni. 'An kisìjchàat'aà-lè ngayije xi kitjen-lè k'e nga tsibítsi'ba-ná. ³³ Tìkoaá ngaji tíj'nde-lè nga jchahimachii chì'nda xinguii koni s'ín kisìkò-lè nga kjòhimatee-lè.” ³⁴ Jè nei-la kjòjtií-la, k'ee

kitsjaà okixi nga kàt'ù-la kjo'in skanda k'e nga koìchjì yije xi kitjen-la.

³⁵ Jesús kitsò:

—Jñò k'oaá tìs'ín sùkò-nò nga jngoò ìjngoò Nà'èn-na xi tíjna ngajmù tsà nga mì koo inìma-nò sùjchàat'aà-là jé-la xinguiòo.

19

*Kiis'in tsakóya Jesús it'aà ts'e xita xi tsjiin xikjín
(Marcos 10:1-12; Lucas 16:18)*

¹ K'e nga jye kùchja Jesús, kii-ne ya Galilea ján nangui Judea xi tíjna xijngoàà xajngá nandá Jordán. ² 'Nó kjìn xita kiitjingui-la koa yaá kisindaà-ne i'nde jè jña xita xi xk'én.

³ Ijchò i'nga xita fariseo ya ñánda tíjna Jesús nga mejèn-la skónachan-la. Ikjoàn kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A tíj'nde-la xi x'in nga tsjiin chjoón-la xi nita mé kjoa-ne?

⁴ Jesús kitsò-la:

—¿A kj'eè bixkejñoò Xojon-la Nainá nga tsò: “Nainá, k'e nga sa tsibíndaà xita, tsibíndaà x'in kò chjoón?” ⁵ K'oaá kitsò: “K'oaá ma-ne nga jè x'in sùkijna na'èn-la kò nea-la nga kíjnakò chjoón-la. Ta jngoò xita koma-ne ingajò.” ⁶ Mìtsà tì jò ma-ne, tà jngoò koma-ne. K'oií kjoa-la nga mì yá xita tíj'nde-la nga sùtsjiin-ne xikjín xi Nainá kisijngoò.

⁷ Jña xita fariseo kiskònangui-la Jesús:

—¿Mé-ne jè Moisés kitsjaà'nde-ne nga tsò: xojon kàtasindaà nga koma tsjín xikjín xita?

⁸ Jesús kitsò-la:

—Koií-né nga tájaàjìin t́jín inìma-nò, Moisés kit-sjaà'nde-nò nga kijniò ìchjín-nò, tanga k'e nga sa tàts'en-la kjoa, mì k'oaá s'ín t́jín. ⁹ 'An k'oaá xán-nò, jè x'ín xi tsjín-ne chjoón-la, tsà mìtsà kjoa chijngui tísíko, kò tsà k'jeí chjoón kixan-ko, jyeé kjoa chijngui tís'ín jè x'ín. Tíkooá tsà jè x'ín xi kixan-ko jngoò chjoón xi kitsjìin x'ín-la, tíkooá kjoa chijngui tís'ín.

¹⁰ Jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús kitsò:

—Tsà k'oaá s'ín 'iín t́jín kjoa ts'e xita xi bixan, ìsaá-la ndaà s'e tsà mì kì kixan xita.

¹¹ Jesús kitsò-la:

—Tjín xita xi mìkì mokjeiín-la kjohítsjeèn jè; tà jñà xita xi Nainá xó k'oas'ín kitsjaà-la. ¹² Tjín xita xi mìkì bixan nga xó k'oas'ín kits'iin-ne nga mì ìchjín sùs'in-la; tíkooá t́jín xita xi xita xíkjín okisíko nga mì ìchjín sùs'in-la; tíkooá t́jín xita xi mìkì bixan nga k'oas'ín tsibínè-la yijo-la nga mì ìchjín sùs'in-la nga mejèn-la sùxá it'aà ts'e kjotíxoma-la ngajmì. Jñà xita xi chíkjoa-la nga mokjeiín-la kjoa koi, k'oas'ín kàtasíkitasòn.

*Kíi kitsò Jesús nga kisichikon-t'in ndí ixti
(Marcos 10:13-16; Lucas 18:15-17)*

¹³ Jñà xita j'iiko-la ndí ixti ñánda t́jna Jesús nga mejèn-la koòt'aà-la tsja kò kùtsi'batjì, tanga jñà xita xi kota'yàt'aà-la Jesús tsohótíko jñà xita xi j'iiko ndí ixti. ¹⁴ K'eé kitsò Jesús:

—Tjii'nde-là jñà ndí ixti nga kàtjanchrobákon-na. Kì binchahikon-là. Jñà xi k'oa s'ín t́jín inìma-la koni ts'e ndí ixti, jyeé ts'e ngats'iì kjondaà xi t́jín ya ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

¹⁵ Jesús tsohósòn-la tsja jñà ndí ixti; ikjoàn kii-ne ya i'nde jè.

Xità xi 'ñó kìn tsojmì tjín-la

(Marcos 10:17-31; Lucas 18:18-30)

¹⁶ Jngoò xità ijchòkon Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, ¿mé kjondaà xi s'iaàn nga s'e-la kjoabinachon inima-na nità kjé-ne?

¹⁷ Jesús kitsò-la:

—¿Mé-ne chjinangui-ná it'aà ts'e kjoa xi ndaà tjín? Mìtsà yá tjín xi ndaà xità, tà jngoò Nainá. Tsà mejèn-lè nga s'e-lè kjoabinachon nità kjé-ne, tikitasoìn kjotíxoma-la Nainá.

¹⁸ Xità jè kiskònangui:

—¿Ñá-laá kjotíxoma-ne?

Jesús kitsò-la:

—“Kì xità nìk'in; kì kjoa chijngui 'nì; kì chijé 'nì; kì 'én ndiso nokjoì it'aà ts'e xità xi kj'eí; ¹⁹ jchaxkoín na'èn-lè kò nea-lè; tìtsjachi xità xin-guì koni tsà tì yijo tsiji-ne.”

²⁰ —Ngats'ìì kjotíxoma koi jyeé kisikitasoàn —kitsò jè ti—. ¿Mé xi chija isa-na?

²¹ Jesús kitsò-la:

—Tsà mejèn-lè nga nguì kixì kijni, t'in, tatìjni yije tsojmì xi tjín-lè. Jè ton-lè tìka'bí-la xità ima mé-ne nga s'e-lè kjoa machikon-t'in ján ngajmì. Ikjoàn nchrobátjngui-ná.

²² Xità jè, k'e nga kii'nchré 'én koi, tà baá komà-la, koi kjoa-la nga 'ñó kìn tsojmì tjín-la.

²³ K'eé kitsò-la xità xi kota'yàt'aà-la Jesús:

—Okixí xi xan-nò. 'Ñó 'in koma-la jñà xità nchiná nga kjoahas'en-jììn ñánda tíhotíxoma

jè xi ngajmì nchrobá-ne. ²⁴ Nguì jngoò k'a koxan-nò, ìsáá mì 'in koma-la jngoò cho camello nga kjoahas'en xkon nindoò xi tjahaña-ne nikje, mì k'oaá-ne koni jngoò xita nchiná xi 'ñó tjin-la tsojmì nga koma kjoahas'en-jiin ñánda tíhotíxoma jè xi ngajmì nchrobá-ne.

²⁵ K'e nga kíl'nchré 'én koi jña xita xi kota'yát'aà-la Jesús tà kjòxkón-la. K'ée kitsò:

—¿Yá-né xi kitjokàjiin kjo'in kjoa ts'e jé-la?

²⁶ Jesús kiskoò'an, kitsò-la:

—Jña xita mìkì koma-la kochrjekàjiin kjo'in inima-la. Tanga xi Nainá komaá-la ngats'ìi kjoa.

²⁷ K'ée kitsò Pedro:

—Na'èn, ngajen, jyeé kiníkítsajna yije-jen ngats'ìi tsojmì xi tjin-najen, koa jì tjaàtjingui-lèjen. ¿Mé xi tjoé-najen?

²⁸ Jesús kitsò-la:

—Xi okixíi xi xan-nò, k'e nga kijchò nachrjein nga koxitseyá ìjngoò k'a isò'nde, ko 'an xi Kí'ndí-la Xita xan-la yijo-na, k'e nga kótijnasoàn íxile xi 'ñó jeya tjna, jño, xi jye 'an tjaàtjingui-ná, tikoáá yaá kítsajnasòn íxile ts'e kjotíxoma xi tejò ma-ne, nga jño kíndaàjiin-là jña xita xi tejò tje-la ts'e naxandá Israel. ²⁹ Ngats'ìi xi kjoa ts'an kisikíjna ni'ya-la, 'ndse, ndichja, na'èn-la, nea-la, chjoón-la, ixti-la, nangui-la, jngoò sìndo k'a k'oa tjin tjoé isa-la. Tikoáá tjoé-la kjoabinachon nitá kjé-né. ³⁰ I'ndeì, kjin xita xi títsajna ítjòn, k'e nga koma iskan jña kítsajna tjingui. Ko xi títsajna tjingui i'ndeì k'e nga koma iskan jña kítsajna ítjòn.

20

Chì'nda xi kisixáko tsojmì tjè

¹ 'Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'ín ngayala-là koni tsà jngoò xita xi tjin-là nangui. Kìi nga tajñoaya nga kii kátsji chí'nda xi sìxáko ñánda tjin-là toò uva. ² K'e nga jye tsibíndaàjiin-ko nga koiichjí-là koni tjin síkijne xita chí'nda nga jngoò nachrjein, ikjoàn kisikasén ñánda kisixá. ³ Jngoò k'a kii jè nei-là xá koni xi ñijaàn-la nga tajñoaya. Kijtsee isa chí'nda xi tiyijòjiin nditsin xi tsjin-là xá. ⁴ Kitsò-là: “Tanguió tixáko-ná. 'An kichjí-nò koni tjin machjí-nò.” Kii chí'nda koi nga kisixá. ⁵ Jè nei-là xá, kii jngoò k'a k'e nga ijchò nchisen. Tikoá kii jngoò k'a k'e nga ijchò xi jàn nga kjòhoxòn. ⁶ Jye-la ijchò tsà xi 'òn nga kjòhoxòn, itjo jngoò k'a jè nei-là xá; koa kisakò isa-là chí'nda xi tà jyò títsajna. Kitsò-la: “¿Mé-ne tà jyò títsajna-nò kó nga kò'ba-nò nachrjein nga mì nixá-nò?” ⁷ Jña chí'nda koi kitsò: “Koi-né nga mì yá tsjá xá-najen.” K'eé kitsò-là: “Tanguió ndaà tsà jño; tanguí tixá ján jjiin tsojmì tjè-na.” ⁸ K'e nga jye kòjño, jè nei-là xá kitsò-là jè xita xi síkinda chí'nda-la: “Tínókjoa-là ngats'ii chí'nda. Tichjí-la. Títs'iaako-ne jña xi jskan kófahas'en xá-la; koa jña xi ítjòn kófahas'en, tikjehet'aà-ne.” ⁹ K'eé kiiichja-là jña chí'nda xi jahas'en xi 'òn nga kjòhoxòn; k'oaá tjin tsibíchjí-là koni tjin chí-là nga jngoò nachrjein nga jngoò jngoò. ¹⁰ K'e nga kjòchjí-là jña chí'nda xi jahas'en tajñoaya, k'oaá komà-là tsà isaá tse kochjí-là. Tanga tà ngásòn tjin kjòchjí-là koni tjin machjí-là nga jngoò nachrjein nga jngoò jngoò. ¹¹ K'e nga jye kjòchjí-là chí'nda koi ikjoàn tsibíts'ia nga tsatít'aà jè

nei-la xá. ¹² Kitsò-la: “Jñà ch̄i'nda xi ìskan kòbijchó, tà jngoò hora kàsíxá, koā ngajen kànìxá-nájen nga kò'ba nàchrjein koā kànìkjeiín-lajen ndobá nga kò'ba nàchrjein. Tà ngàsòn t̄jín t̄bíchjì-nájen.”
¹³ Tanga jè nei-la xá kitsò jngoò-la jñà ch̄i'nda: “Jì amigo mìtsà mé xi ch'o t̄sìkò-lè; k'oaá t̄jín t̄bíchjì-lè koni t̄jín ch̄jì-la nga jngoò nàchrjein nga k'oaá s'ín kàchibá. ¹⁴ Chjoí ch̄jì-lè koā t'in-ne. K'oaá s'ín mejèn-na nga k'oa t̄jín t̄sjaà-la jè xi ìskan kàsíxá koni t̄jín t̄tsjaà-lè. ¹⁵ Nga kò t̄on-na, ¿a mì t̄jì'nde-na nga k'oa s'ín s'iaàn koni s'ín mejèn-na? ¿A maxìtakòn-né nga 'an ndaà x̄ita?”

¹⁶ Jesús kitsò ìsà:

—K'oaá s'ín koma jñà x̄ita xi t̄tsajna t̄jingui nàchrjein ì'nde, nga koma ìskan, jñà k̄tsajna ítjòn; koā jñà xi t̄tsajna ítjòn ì'nde nga koma ìskan jñà kjoehet'aà-ne. [Kjìn ma-ne xi xó ch̄ja-la Nainá tanga chiba ma-ne xi t̄jajìn.]

K'oaá s'ín tsibénjmi Jesús kjoabiyaà-la xi ma-ne jàn k'a

(Marcos 10:32-34; Lucas 18:31-34)

¹⁷ Jesús k'e nga nchifi ján naxandá Jerusalén, kiichjat'aaxìn-la jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la xi tejò ma-ne, kitsò-la:

¹⁸ —Ì'nde nga t̄tsahonguiá naxandá Jerusalén, 'an xi Ki'ndí-la X̄ita xan-la yijo-na yaá tsojà'ñó-na x̄ita skò-la no'mi kò x̄ita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés nga koi'nè-na kjoabiyaà,
¹⁹ ìkjoàn s̄ìngatsja-na jñà xi mìtsà x̄ita judío nga s̄iisobà-na, kojà-na, koòt'aà-na krò. Tanga xi koma jàn nàchrjein kjoáya-na.

*Kjondaà xi kisijé nea-la Jacobo ko Juan
(Marcos 10:35-45)*

²⁰ Nea-la Jacobo ko Juan ixti-la Zebedeo ijchòkon ñánda tǐjna Jesús. Tjikò ixti-la. Tsasixkó'nchit'aà-la Jesús nga kisijé jngoò-la kjondaà. ²¹ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-lè?

Jè chjoón kitsò:

—Ya ñánda kotixomai, tjiì okixi nga ya kàtiyjòt'aà-lè ixti-na. Jngoò kàtijnakixi-lè koa jngoò kàtijnat'aà-lè xi ngaskón-lè.

²² Jesús kitsò-la:

—Mikiì 'yaà mé xi nìjé. ¿A kichikjoaá-nò nga kotojñoò jè kjo'in xi 'an kotojñaà?

Xita koi kitsò:

—Kichikjoaá-najen.

²³ K'eé kitsò-la Jesús:

—Okixi-né, k'oaá tǐs'ín kotojñoò kjo'in koni 'an, tanga xi 'an tsjaà-nò nga ya kitsajnat'aà-ná ya kixi-na ko ngaskón-na mìtsà 'an oko-na nga tsjaà-nò. Jña j'nde koi, jña tjoé-la xita xi Nainá tǐtsajnandaà-la nga tsjá-la.

²⁴ K'e nga kiì'nchré jña xita-la Jesús xi i'nga xi te ma-ne, kòjti-la it'aà ts'e xita xi jò ma-ne. ²⁵ Jesús kiichja-la, kitsò:

—Jyee tǐjiin-nò nga jña xita sko-la naxandá, nangui síkǐtsajna xita-la xi jña otíxoma-la. Tikoáá jña xita xi 'nga xá tǐjn-la, jña xi beè nga otíxoma-la xita. ²⁶ Tanga jño mìkiì k'oas'ín s'een. Tsà jngoò xita xinguiò mejèn-la 'nga kǐjna, jè xi kàtasíxá-la xita xi i'nga. ²⁷ Kò jè xi mejèn-la kǐjna ítjòn, chi'nda-nò kàtama. ²⁸ 'An xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, mìtsà

koi xá j'i-na nga 'an kòs'in-na, tà saá 'an siixá-la xita xi i'nga kò tsjaà yijo-na nga kiyá mé-ne nga kjin xita kitjokajin-ne kjo'in xi kjoa ts'e jé-la.

Kó kisiko Jesús nga kisindaà-ne xita xi jò ma-ne xi mikii tsejèn-la

(Marcos 10:46-52; Lucas 18:35-43)

²⁹ K'e nga jye nchifi-ne ya naxandá Jericó, kjin xita kiitjngui-la Jesús. ³⁰ Ya indii ndiyá koni s'in tífi Jesús, jò xita xi mikii tsejèn-la títsajna. K'e nga kii'nchré nga jè Jesús tífaya ndiyá, 'ño kiichja-la kitsò-la:

—iNa'èn, nga ya nchrobàt'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David [nga ji tijna ngajo-la] jchahimatakòn-nájen!

³¹ Jña xita xi tjiko Jesús tsohótiko-ne nga jyò kàtítsajna, tanga jña xita xi mikii tsejèn-la, isaá 'ño kiichja, kitsò:

—iNa'èn, xi tje-la David, jchahimatakòn-nájen!

³² K'ée tsasijna Jesús koa kiichja-la, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Mé xi mejèn-nò nga siko-nò?

³³ Jña xita koi, kitsò:

—Na'èn, mejèn-najen nga kàtatsejèn-najen.

³⁴ Jesús kjòhimatee jña xita koi. Tsohót'aà-la tsja xkon koa nitoón kjòtsejèn-la. Ikjoàn kiitjngui-la Jesús.

21

Kó kitsò xita naxandá k'e nga jahas'en-jin Jesús ján Jerusalén

(Marcos 11:1-11; Lucas 19:28-40; Juan 12:12-19)

¹ K'e nga jye kjomeè bijchó chraña-la naxandá Jerusalén ijchò jngò naxandá xi 'mì Betfagé ya

chrañàt'aà-la nindoò Yá Olivo. Jesús kisìkasén jò xit̃a xi kota'yàt'aà-la. ² Kitsò-la:

—Tanguió ján ndí naxandá ìtsé xi kijnat'aà ján koa ya sakó jngoò-nò orra xi tjt̃'aà'ñó ko ndí búrró ki'ndí-la. Chíjnda'ñó koa nchrohóko-ná. ³ Tsà yá xi kó kitsò-nò, kot̃'in-là: “Jè xó Na'èn-ná kochjeén-la koa nitoón xó sikkasén-ne.”

⁴ K'oá s'in komà mé-ne nga tsitasòn-ne koni s'in kiskii xit̃a xi kiichja ngajo-la Nainá, nga tsò:

⁵ Kot̃'in-la naxandá Sión:

“Chítsejèn-là Xit̃a Ítjòn-lè;
nga jii nchrobá katsejèn-lè;
imaá kji;

tinasòn jngoò-la búrró,

jngoò ndí búrró ìtsé xi ki'ndí-la cho ch'á.”

⁶ Kii jña xit̃a xi kota'yàt'aà-la Jesús, k'oas'in kisikitasòn koni s'in kisatiixá-la. ⁷ K'e nga ijchòko ñánda tíjna Jesús jè orra ko ki'ndí-la, jña kisikjeén nikje-la nga tsohójtsa-la; ikjoàn tsibijnasòn-la Jesús.

⁸ Koa jña xit̃a xi kjin ma-ne tsohójngoò nikje-la ya iya ndiyá. Tjín i'nga xi chrja-la yá tsate, ikjoàn tsohójngoò iya ndiyá. ⁹ Jña xit̃a xi tjíma Ítjòn-la ko xi tjingui-la tsibíts'ia nga 'ñó kiichja, kitsò:

—Jeya kàtjna jè xi ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá Ítjòn David [nga jè kíjna ngajo-la]! jMé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Na'èn-ná! jJeya choòn ján ngajmii!

¹⁰ K'e nga jahas'en Jesús ya naxandá Jerusalén ngats'iì xit̃a naxandá tà kjòxkón-la, koa kiskònangui-la xíkjín. Kitsò:

—¿Yá xit̃a-ne jè?

¹¹ Jña xit̃a xi kjin ma-ne kitsò:

—Jè x̄it̄a xi ch̄ja ngajo-l̄a Nainá xi Jesús 'mì xi Nazaret ts'e, ya nangui Galilea.

K'e nga tsachrje ingo ítjòn j̄nà x̄it̄a xi ot̄jna tsojmi (Marcos 11:15-19; Lucas 19:45-48; Juan 2:13-22)

¹² Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn-l̄a Nainá, tsachrje yije ngats'iì x̄it̄a xi ya nchìhot̄jna k̄o nchìhotse tsojmi ya nditsin ingo. Kisìhit̄ikj̄a ím̄ix̄a-l̄a j̄nà x̄it̄a xi sík̄jat̄j̄ya ton k̄o t̄ik̄oaá kisìkatsj̄oò íx̄ile-l̄a j̄nà xi ot̄jna n̄ise paloma. ¹³ Kitsò-l̄a:

—Jè Xojon-l̄a Nainá tsò-né: “Ni'ya-na, ni'ya-l̄a oçhikoón k'oín.” Tanga j̄nò, nguijo-l̄a x̄it̄a chijé t̄itsa'nè.

¹⁴ Nga ya ingo ítjòn t̄jna Jesús, ijchò kinchat'aà-l̄a x̄it̄a xi mìkiì tsejèn-l̄a k̄o xi tsá'yá kjoàn; jè Jesús kisindaà-ne x̄it̄a koi. ¹⁵ J̄nà x̄it̄a sk̄o-l̄a n̄o'miì k̄o x̄it̄a xi okóya kjot̄ixoma-l̄a Nainá xi kiskìi Moisés kòkjan-l̄a k'e nga kijtseè k̄joxkón xi kis'iin Jesús k̄o nga kii'nchré 'én-l̄a j̄nà ndí ìxti xi chjaya iya ingo ítjòn, nga tsò: “¡Jeya kàt̄jna jè xi ya nchrobát'aà-ne t̄je-l̄a x̄itaxá ítjòn David [nga jè k̄jna ngajo-l̄a]!”

¹⁶ K'eé kiìchj̄a x̄it̄a koi, kitsò-l̄a Jesús:

—¿A na'yà-né? ¿A ndaà tsò 'én xi chj̄a j̄nà ìxti koi? Jesús kitsò:

—Jon, 'nchré-ná. ¿A kj'eè bixkej̄nòò Xojon-l̄a Nainá nga tsò?:

J̄nà ndí ìxti xi jtobá kjoàn k̄o ki'ndí xi sa oki, j̄nà-né xi t̄itsajnandaà nga jeya s̄iik̄jna Nainá.

¹⁷ Jesús yaá kisìk̄itsajna j̄nà x̄it̄a koi, itjoiin-ne ya naxandá ítjòn Jerusalén. Kii ján naxandá Betania. Yaá kisìk̄jáya nga n̄it̄jen.

K'e nga jè Jesús kisìx̄i yá-l̄a toò iko (Marcos 11:12-14, 20-26)

¹⁸ K'e nga tajñòya nga tífi-ne Jerusalén, Jesús, kjòhojò-la. ¹⁹ Kijtsee jngoò yá-la toò iko xi ya chraña indii ndiyá síjna. Kii katsejèn-la tanga nimé toò yijà-la. Tà xkaá tjin-la. K'ée kitsò-la Jesús:

—Ni ti jngoò nachrjein koja-lè toò.

Koa jè yá toò iko nitoón kixi. ²⁰ K'e nga kijtsee jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús, tà kjòxkón-la. K'ée kiskònangui-la mé-ne nga tà niton kixi-ne jè yá-la toò iko.

²¹ Jesús kitsò-la:

—Xi okixi, tsà ndaà mokjeiín-nò it'aà ts'an, tsà mì jò tjin-la inima-nò, komaá-nò nga k'oas'ín s'ée koni s'ín kàsikoaa jè yá iko; tikoaa komaá-nò k'oín-là jè nindoò: “Tisixìn; ján tikatjen-jiin yijo-lè ndáchikon.” Ko k'oaá s'ín koma. ²² Jñò, tsà ndaà mokjeiín-nò nità mé xi sijé k'e nga kítsi'ba, k'oaá s'ín tjoé-nò.

Kjotíxoma xi tjin-la jè Jesús

(Marcos 11:27-33; Lucas 20:1-8)

²³ K'e nga jye komà kjoa koi, Jesús jahas'en ya nditsin ingo ítjòn ko k'e nga tíhokóya-la xita ijchòkon jña xita sko-la no'miì ko xita jchínga-la jña xita judío. Kiskònangui-la:

—¿Mé kjotíxoma xi tsjá'nde-lè koni s'ín 'nì? ¿Yá xi kitsjaà-lè kjotíxoma koi?

²⁴ Jesús kitsò-la:

—Tikoaa 'an skònangui jngoò-nò kjoa. Jñò, tsà kok'oín-ná, tikoaa 'an k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn. ²⁵ Jè Juan, k'e nga kis'iin bautizar xita, ¿yá xi kitsjaà-la kjotíxoma? ¿A Nainá-né xi tíjna ngajmiì, o xi tà xita-né?

Jña xita koi k'ée tsajoóya-ne. Kitsò-la xíkjín:

—Tsà kixoán: “Nainá kitsjaà-la kjotíxoma”, kitso-ná: “¿Mé-ne mìkì kòkjeín-nò it'aà ts'e?”
²⁶ Koà tsà kixoán: “It'aà ts'e xítà-né”, tsakjoòn-ná tsà koi nàchrjein-la jñá xítà naxandá skaàn-ko-ná, nga ngats'ì, nguì k'oaá tsò nga jè Juan, jngoò xítà xi kiìchja ngajo-la Nainá.

²⁷ K'eé kiìchja, kitsò-la Jesús:

—Mì kì 'ya-jen.

Koà jè Jesús kitsò-la:

—Tìkooá 'an mìkì k'oaá xán-nò yá xi kitsjaà-na kjotíxoma koni s'ín s'iaàn.

Kjoa xi mangásòn ts'e ixti xi jò ma-ne

²⁸ Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Jñò, kó bixón? Jngoò xítà xi jò ma ixti x'in-la kitsò jngoò k'a-la jngoò ti-la: “Na'èn, t'in, tixá-la jè toò uva-na.”
²⁹ Tì jè kitsò: “Majìn-na.” Tanga koma iskan, kisikítsjeèn; k'eé kù síxá.
³⁰ Na'èn-la k'eé kù nga kiìkon ti xi jngoò. K'oaá tì kitsò-la. Tanga ti jè, kitsò: “Ndaà tjín na'èn, komaá kjián.” Tanga mìkì kù.
³¹ ¿Ná-laá nga ingajò ixti xi kisìkitasòn-la na'èn-la?

Jñà xítà kitsò:

—Jè xi ítjòn.

K'eé kitsò-la Jesús:

—Okixií xi xan-nò, jñà xítà xi síkíhjtì tsojmì ts'e Roma kò jñà íchjín ská, isaá nìton kjoahas'en ñánda nga Nainá tíhotíxoma mì k'oaá-ne koni jñò.
³² Nga jè Juan xi kis'ìn bautizar xítà k'oií xá j'ii-ne nga tsakóya-la xítà kós'ín sùjchá yijo-la, tanga jñò mìkì kòkjeín-nò. Koà jñà xi síkíhjtì tsojmì kò jñà íchjín ská kòkjeín-la. Tanga jñò ndaà nas'ín

ki'yaà yije kjoa koi, mìkì kinìkájno jé-nò kò mìkìl kòkjeíin-nò.

Jñà chi'nda ts'en

(Marcos 12:1-12; Lucas 20:9-19)

³³ 'Tiná'yaà ìjngoò-là kjoa xi mangásòn. Jngoò xita xi tjin-la nangui, tsibítje toò uva kò tsibíndiil-la ìnchíba, ìkjoàn tsibíndaà jngoò ì'nde ñánda tsi'ñóngui nandá-la toò uva. Tikoà tsibíndaà jngoò torre ñánda bitsajina xita nga síkinda yije kóhotjín. Ìkjoàn kisikiña-la nangui-la xita xi kje'ei nga kisixásòn. Ìkjoàn kii nei-la nangui ñánda ì'nde kjìin. ³⁴ K'e nga ijchò nachrjein-la nga jye kòjchá toò uva, jè nei-la nangui kisikasén xita chi'nda-la nga kisijé-la xi jè oko-la ts'e toò uva xi kòjchá. ³⁵ Tanga jñà xita xi kisixásòn nangui kitsobà'ño xita-la jè nei-la nangui. Jngoò xi tsi'beé-la kò jngoò xi kisik'en koa jè xi ìjngoò ndajo tsibínè. ³⁶ K'e komà iskan jè nei-la nangui isaá kjìin xita-la kisikasén tanga jñà xita xi síxásòn nangui ta ngásòn kisikò ngats'iì chi'nda xi j'iì.

³⁷ 'K'e nga jyehet'aà-ne kisikasén ki'ndí-la. Kisikítsjeèn kitsò: “Skoexkón-la ki'ndí-na.” ³⁸ Jñà xita xi síxásòn nangui k'e nga kijtseè jè ki'ndí-la nei-la nangui tsajoóya-ne, kitsò-la xíkjin: “Jè jèè xi tjoé kjotjò-la ì'nde, sikk'eén kò tsaján koma ì'nde.” ³⁹ Kitsobà'ño, tsachrjeiìn ya nangui ñánda títje toò uva. Ìkjoàn kisik'en.

⁴⁰ 'Jñò, ¿kó bixón? K'e nga kjoíi nei-la nangui, ¿mé xi sikkò jñà xita xi kisixásòn nangui-la?

⁴¹ Jñà xita xi nchi'nchré kitsò:

—Jngoò k'aá s̄iik'en jñà x̄ita ts'en; mìkìl kòhìmakèè. Kò jè nangui-la, kj'eí x̄ita s̄iikìña-la xi kòjìchjì kó kji okò-la k'e nga kojchá toò uva.

⁴² Jesús kitsò-la:

—¿A kj'eè bìxkejñoò Xojon-la Nainá nga tsò?:
Jè ndajo xi tsachrjekàngui chjinechrjò nga sa ítjòn, jè-né xi komà ndajo tàts'en chrjó-la ni'ya.

K'oaá s'ín kis'iìn Nainá.

Jñá, tà maxkón-ná k'e nga 'yaá kjoa koi.

⁴³ K'ojì koxan-nò jñò, tjáxìn-nò kjoa machikon-t'in nga jè Nainá tíhotíxoma-nò. Jñá tjoé-la x̄ita xi k'oas'ín síxá koni s'ín ok'in-la xá-la Nainá. ⁴⁴ Xi it'aá ts'e ndajo, n̄ita yá-ne xi kixosòn ndajo jè, koxkoaya-né; kò tsà jè ndajo skané x̄ita, kochijo-né.

⁴⁵ Jñá x̄ita sko-la nò'miì kò x̄ita fariseo, k'e nga kii'nchré koni s'ín kùichja Jesús nga tsibénojmi 'én xi mangàsòn, k'eé kjòchiya-la nga it'aá ts'e-né koni s'ín kùichja Jesús. ⁴⁶ Tìk'eé-ne mejèn kitsobà'ño Jesús tanga jñá kitsakjòn-la x̄ita naxandá, koi-né nga k'oaá s'ín mokjeiìn-la jñá x̄ita nga jè Jesús, jngoò x̄ita xi chja ngajo-la Nainá.

22

S'eí xi bitjo k'e nga bixan x̄ita

(Lucas 14:15-24)

¹ Jesús tsibíts'ia ìjngoò k'a nga tsakóya-la x̄ita kjoa xi mangàsòn. Kitsò:

² —Koni s'ín otíxoma jè xi ngajmiì nchrobá-ne, k'oaá s'ín mangàsòn koni jngoò x̄itaxá ítjòn xi tsibíjna jngoò s'eí k'e nga chixàn ti-la. ³ Kisikasén ch̄i'nda-la mé-ne nga kii kíchja-la ngats'iì x̄ita xi

xó kinokjoá-la nga ti-la túbixan. Tanga jñà xità koi, mìkiì kòkjeíin-la nga kii s'eí. ⁴ Ìjngòò k'a kisikasén chí'nda-la xi kj'eíí. Kitsò-la: “Kot'in-là jñá xità xi jye kii'nchré: Tsojmì xi skine, jyeé tjíndaà; jyeé kisik'en nchraja-na, cho xi 'ñó xiné. Jyeé tjíndaà yije kóhòtjín. Kàtjanchrobá s'eí.” ⁵ Tanga jñà xità koi mìkiì kisis'in. Tjín xi rancho-la kii-katsejèn-la; tjín xi kjohimá-la kii. ⁶ Koá jñà xità xi i'nga, kitsobà'ño chí'nda-la jè xitaxá ítjòn. Kiskaàn-ko koá kisik'en. ⁷ Jè xitaxá ítjòn, 'ño kòjti-la. K'eé kisikasén xità soldado nga kisik'en yije kóhòtjín jñà xità koi nga ma-la sík'en-ná, koá tsaká naxandá-la. ⁸ Jè xitaxá ítjòn, ìjngòò k'a kitsò-la chí'nda-la: “Kixíí kjoa, jyeé tjíndaà yije xi kjoa ts'e s'eí, tanga jñà xità xi jye kii'nchré, mìkiì mochjeén-la nga i kjoíí. ⁹ Tanguíò ìjngòò k'a ya ndiyá jngòò osen-la naxandá, tìnókjoa-là xità nità yá-ne xi skajñoò nga s'eí tjín kjoa ts'e xità xi bixan.” ¹⁰ Jñà chí'nda-la xitaxá ítjòn kii kíkóya xità inchò calle nità yá xi kjòtsja-la nga kii s'eí, xità xi ndaà ko xi mìkiì ndaà; k'oaá s'in kitseè ni'ya.

¹¹ 'Jè xitaxá ítjòn, k'e nga jahas'en ni'ya, kiskoòtsejèn-la jñà xità xi ijchò. K'eé kijtseè jngòò xità xi ya tijnajin nga mìkiì íkjá nikje-la xi ts'e kjoa bixan. ¹² Kitsò-la: “Ji, amigo, ¿kó s'in komà nga kòbitjaàs'in ijndé nga mìkiì kichíkjeí nikje xi ts'e s'eí?” Tanga xità jè, tà jyò tsibìjna. ¹³ Jè xitaxá ítjòn kitsò-la jñà xità xi nchisis'in-la ímíxa: “Tit'aà'ño ndsokò ko tsja. Ikjoàn tìkatjeen ján jjiin jñò ya ñánda nga skíndàya ko sùjts'in nì'ño.”

¹⁴ Kitsò-isa Jesús:

—K'oaá s'in koma nga kjin ma-ne xità xi

nokjoà-la tanga tà chibaá ma-ne xi tjájiin.

Kjoa nga machítjì tsojmì

(Marcos 12:13-17; Lucas 20:20-26)

¹⁵ Jñà xità fariseo k'eé kiì tsajoóya-ne nga mejèn-la kohòngui Jesús mé 'én xi kichja. ¹⁶ Koií kjoa-la nga kisikasén-la Jesús xità-la ko xità-la Herodes; kiskònangui-la, kitsò-la:

—Maestro, 'ya-nájen nga 'én kixí xi nokjoì koa k'oáá s'ín okoòyi ndiyá-la Nainá koni s'ín tjín xi kjoa kixí. Mikiì 'nì kindá koni tsò-lè xità; ko mìtsà jè chitsejèn-jnoi kó kjoàn xità. ¹⁷ Koatìn-nájen. ¿A ndaà tjín nga kichítjì-jen tsojmì it'aà ts'e xitàxá ítjòn ts'e Roma, a xi majìn-né?

¹⁸ Jesús kjòchiya-la nga ch'o nchisíkítsjeèn. K'eé kitsò-la:

—Jñò, xità xi jò isén tjín-nò, mé-ne chonachan-ná. ¹⁹ Takó-ná jè ton xi machítjì-ne tsojmì.

K'eé j'ìiko jngoò-la ton denario. ²⁰ K'e nga kijtseè Jesús, kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá ts'e isén jè ko jè 'ín xi tjít'aà?

²¹ Kitsò xità koi:

—Ts'eé César, xitàxá ítjòn ts'e Roma.

K'eé kitsò-la Jesús:

—Tjiì-lá César xi ts'e César koa tjiì-lá Nainá xi ts'e Nainá.

²² K'e nga kiì'nchré 'én koi jñà xità fariseo ko xità-la Herodes, tà kjòxkón-la. Kitsjiin Jesús, ikjoàn kiì-ne.

Kó s'ín koma k'e nga kjoaáya ijngoò k'a-la xità xi jye k'en

(Marcos 12:18-27; Lucas 20:27-40)

²³ Tikoi-ne nàchrjein ijchòkon Jesús jñà x̄it̄a sa-
duceo nga mìkìl mokjeiín-là nga faáya-là jñà x̄it̄a
xi jye k'en. X̄it̄a koi kiskònangui-là Jesús, ²⁴ kitsò-là:

—Maestro, Moisés kitsò-né: “Tsà jngoò x̄it̄a x̄in
kiyá xi mìkìl kis'e-là ixti kò chjoón-là, jè 'ndse
mik'en kixan-kò ijngoò k'a chjoón-là 'ndse nga
s'e-là ixti xi tje ts'e 'ndse.” ²⁵ Kis'e xó jngoò k'a x̄it̄a
ijndé xi itoò komà 'ndse. Jè xi síjna ítjòn chixàn,
tanga k'e nga k'en, mìkìl kis'e-là ixti koa jè 'ndse
xi ma jò-ne tsibijnako jè chjoón ka'àn. ²⁶ K'oaá
tì komát'in jè 'ndse xi ma jò-ne kò xi ma jàn-ne
skanda komà itoò. Nijngoò xi kis'e-là ixti. ²⁷ Xi
jyehet'aà-ne, k'en jè chjoón. ²⁸ K'e nga tsà kjoáya
ijngoò k'a-là mik'en, ¿ñá-láá nga itoò 'ndse xi koma
chjoón-là? Nga jñà chixàn-kò nga itoò.

²⁹ K'eé kitsò-là Jesús:

—Jñò, maskáya-nò koi-né nga mìkìl 'yaà kó s'ín
tíchja Xojon-là Nainá kò nga'ño xi tjin-là Nainá.
³⁰ K'e nga kjoáya ijngoò k'a-là mik'en, íchjín, íchjá,
mì tì kii kixan-ne. K'oaá s'ín s'e koni jñà àkjale xi
títsajna ngajmii xi ts'e Nainá. ³¹ Jè kjoa nga faáya
ijngoò k'a-là mik'en, ¿a kj'eè bixkejñoò Xojon-là
Nainá nga jè sobà Nainá xi kitsò: ³² “An-ná xi
Nainá tsò-na Abraham, Isaac kò Jacob”? jñà xi
jye k'en, mìtsà Nainá tsò-là xi Nainá; tà jñà xi
títsajnakon xi Nainá tsò-là! [Nga it'aà ts'e Nainá,
títsajnakon x̄it̄a koi.]

³³ Jñà x̄it̄a naxandá, k'e nga kii'nchré 'én koi, tà
kjòxkón-là koni s'ín tsakóya Jesús.

*Jè kjotíxoma-là Nainá xi tjna ítjòn
(Marcos 12:28-34)*

³⁴ Jñà x̄it̄a fariseo k'e nga kiì'nchré nga Jesús kisikítsajnajyò jñà x̄it̄a saduceo, tsibíxkóya xíkjín.
³⁵ Jngoò xi x̄it̄a ts'e, xi chjine xojon-la kjotíxoma-la Nainá xi kiskiì Moisés, mejèn-la skót'aà Jesús nga skónachan-la. Kiskònangui-la, kitsò-la:

³⁶ —Maestro, ¿ñá-laá kjotíxoma xi is̄a t̄jna ítjòn nga yije kjotíxoma ts'e Moisés?

³⁷ Jesús kitsò-la:

—“T̄itsjachi N̄a'èn-ná xi Nainá 'mì-la, nga kò inima-lè kò kjohítsjeèn-lè kò nga t̄jnakoin.” ³⁸ Jè kjotíxoma xi is̄a 'ñó t̄jín kò xi t̄jna ítjòn. ³⁹ Jè xi ma-ne jò, k'oaá t̄i tsò-ne: “T̄itsjachi x̄it̄a xinguii xi i'nga koni tsà t̄i yijo tsiji-nè.” ⁴⁰ Jñà t̄itsajna ítjòn jñà kjotíxoma koi. Yaá bitjokàt'aà kóhotjín kjotíxoma xi i'nga xi ts'e Moisés kò xi ts'e x̄it̄a xi kiìchj̄a ngajo-la Nainá.

Ñánda kitjen-la Cristo [x̄it̄a xi xó kisikasén-ne Nainá]

(Marcos 12:35-37; Lucas 20:41-44)

⁴¹ Tà kó yaá t̄itsajna jñà x̄it̄a fariseo. Jesús kiskònangui-la, kitsò-la:

⁴² —¿Jñò, kó bixón ít'aà ts'e Cristo [jè x̄it̄a xi xó s̄ikasén-ne Nainá]? ¿Ñánda kitjen-la?

Jñà x̄it̄a fariseo kitsò:

—Yaá kjinchrobàt'aà-ne tje-la x̄itaxá ítjòn David [nga jè k̄jna ngajo-la].

⁴³ K'eé kitsò Jesús:

—Tanga jè David k'e nga kiìchj̄a nga kò nga'ñó-la Inima Tsjeè-la Nainá, kitsò ít'aà ts'e Cristo: “Jè otíxoma-na.” K'oaá s'ín kiìchj̄a David:

⁴⁴ Jè Nainá kitsò-la jè xi otíxoma-na:

“T̄ijnat'aà-ná i kixi-na

skanda k'e nga sikiťsajnanguia ndsokoiì
jña xi kondra-lè nga 'an jye kisikijne-la.”

⁴⁵ Jè David, tsà kos'in kitsò-la Cristo [jè xita xi xó síkasén-ne Nainá], ¿kó s'in tjin-ne nga ya nchrobát'aà-ne tje-la xitaxá ítjòn David?

⁴⁶ Nijngoò xi koma-la nga kisikátji-ne 'én koi. Tjen-ne nachrjein koi, mì tì yá xi kjò'ño-ne ikon nga kiskònangui ìsa-la 'én xi kj'eí.

23

Kiís'in kiichja Jesús ít'aà ts'e xita fariseo ko xita xi okóya kjotixoma-la Nainá

(Marcos 12:38-40; Lucas 11:37-54; 20:45-47)

¹ Xi komà ìskan kitsò-la Jesús jña xita xi kjìn ma-ne ko xita xi kota'yàt'aà-la:

² —Jña xita xi okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés ko jña xita fariseo tjin-la xá nga okóya kjotixoma-la Nainá xi kiskii Moisés. ³ Tiná'yaà yije-là koni s'in okóya-nò. Tanga mìkii k'oa 'nè koni s'in jña xita koi. Kj'eí tsò ko kj'eí s'in. ⁴ Jña xita koi bínè-la xita xi kj'eí kjotixoma-la xi 'ño 'in tjin koni tsà ch'á i'í sík'a xi mìkii k'a-la; koa jña xita xi okóya kjotixoma, nì itsé síchját'aà-la jña xita nga sùikitasòn kjotixoma-la. ⁵ Koni s'in s'in yije kjoa koi, tà jè-né nga mejèn-la nga ìsa ndaà skoe xita. Jè Xojon-la Nainá xi ót'aà tjen-la ko chrja-la, ìsaá ì s'in; koa jè nikje xi ókjá, ìsaá ndojò kjoàn s'in lixto xi tíjòn-la nikje-la, tà jè xi mejèn-la nga okó yijo-la nga tsò nga xita tsjeè-la Nainá-né. ⁶ Mejèn-la nga jña kítat'aà ítjòn ímìxa k'e nga kjèn xita ñánda tjin s'eí ko ya ni'ya ingo sinagoga mejèn-la nga jña kítanè íxile xi jncha ítjòn. ⁷ Tikoáá mejèn-la nga

skoexkón x̄ita xi kj'eíí, ndaà s̄ixat'aà ya nd̄itsin; k̄itso-la: “Maestro, Maestro.”

8' Tanga j̄ñò, mìkìì bìì'nde nga “Maestro” k̄itso-nò x̄ita; ngats'ioò j̄ñò, 'ndsè chibàkoo xinguioo; tà j̄ngoò ma xi Maestro-nò, jè Cristo [x̄ita xi xó kisikasén-ne Nainá]. 9 Nijngoò xi “Na'èn” 'mì-là i ìt'aà nangui; tà j̄ngoò ma xi Na'èn-nò xi t̄jna ngajmìì. 10 Koà n̄i yá xi x̄ita skò-la k̄itso-nò; tajngoò Cristo xi skò-la t̄jna-nò. 11 Jè xi 'ñó 'nga sík̄jna yijo-la ìt'aà tsajòn, jè-né xi s̄ixá-la x̄ita xi i'nga. 12 Jè xi 'nga sík̄jna yijo-la, ìsáá nangui k̄jna nga koma iskan; kò jè xi nangui sík̄jna yijo-la, ìsáá 'nga k̄jna nga koma iskan.

13 'iIma xó-nò j̄ñò, x̄ita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá xi kiskìì Moisés, kò j̄ñò xi x̄ita fariseo, x̄ita xi jò isén t̄jín-nò! Bichjoà-là ndiyá-la ngajmìì j̄ñà x̄ita xi mejèn-la fahas'en ya ñánda nga t̄hotíxoma Nainá. J̄ñò, mìkìì bitjaàs'en-j̄ñoò kò mìkìì bìì'nde-là xi kj'eíí x̄ita nga fahas'en-j̄iìn.

14 'iIma xó-nò j̄ñò, x̄ita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, kò j̄ñò xi x̄ita fariseo, x̄ita xi jò isén t̄jín-nò! Chjaà'an-là n̄i'ya-la íchjín ka'àn xi jye k'en x'in-la; ikjoàn 'ñó ndojò onguíkoo ochikon-nò nga mejèn-nò nga bitsajna'ma nga mì jcha-nò mé kjoa xi 'nè. Koií kjoa-la ìsáá tse kjo'in s'e-nò.

15 'iIma xó-nò j̄ñò, x̄ita xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, kò j̄ñò xi x̄ita fariseo, x̄ita xi jò isén t̄jín-nò! Bitjaàsòn yije isò'nde kò ndáchikon nga nokjoà-là nas'in tà jngoò x̄ita nga ya fit'aà-nò. Kò k'e nga jye bitasòn-nò x̄ita jè, jò k'a okji ok'in-la koni j̄ñò nga s'e-la kjo'in ya ñánda títi n̄i'in ts'e i'nde kjo'in.

16 'iIma-xó-nò jñò, xita xi mìkiì tsejèn-nò nga mejèn-nò okoò-là ndiyá xita xi k'eií! Bixón-nó: “Tsà jngoò xita xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ingo, mìtsà mé-ne. Tanga tsà jngoò xita tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì chjí xi oro ts'e ingo, koií xi kjo'ño kítasòn 'én-la.” 17 jñò xi xita tònɔ kɔ xita xkan 'mì-nò! ¿Ná-laá xi isa ndaà tjín? ¿A jñà tsojmì chjí xi oro a xi jè ingo xi síchikon-t'in tsojmì chjí? 18 Jñò k'oaá ti bixón: “Tsà jngoò xita tsjá 'én-la nga kítso: Tíbeè i'nde tsjeè ñanda binchasòn kjo'tjò xi tsjá-la Nainá, jñà xita mìkiì kjo'ño kítasòn 'én-la. Tanga tsà tsjá 'én-la xi it'aà ts'e tsojmì xi ya títsajnasòn jè i'nde tsjeè, jè xi okixi nga kjo'ño kítasòn.” 19 jñò xi xita tònɔ kɔ xita xkan 'mì-nò! ¿Ná-laá xi isa ndaà tjín? ¿A jñà tsojmì xi tjín-sòn ya i'nde tsjeè a xi jè i'nde tsjeè xi síchikon-t'in tsojmì? 20 Jè xi tsjá 'én-la xi it'aà ts'e i'nde tsjeè, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e ngayije tsojmì xi ya tjín-sòn ya i'nde tsjeè. 21 Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ingo mìtsà tà jè it'aà ts'e ingo tsjá, tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tíjna. 22 Jè xi tsjá 'én-la it'aà ts'e ngajmì, tsjá 'én-la xi it'aà ts'e íxile kjo'tixoma-la Nainá; tikoáá tsjá 'én-la xi it'aà ts'e Nainá xi ya tíjnasòn íxile.

23 'iIma-xó-nò jñò, xita xi okoòya kjo'tixoma-la Nainá, kɔ jñò xi xita fariseo, xita xi jò isén tjín-nò! Nga ma-nò 'biì-là Nainá xi teya oko-la ts'e xka menta kɔ xka anís kɔ xka comino; tanga mìkiì nìkítasòn jè kjo'tixoma xi isa 'ño mochjeén koni jè kjoa kixi, kjoahimatakòn kɔ jè kjoa nga kixi kàtakjeiín-nò it'aà ts'e Nainá. Koií kjoa xi 'ño mochjeén nga kítasòn; tikoáá mochjeén-né nga kítasòn jñà kjoa xi i'nga. 24 jñò, xita xi mìkiì

tsejèn-nò nga mejèn-nò okoò-là ndiyá xítà xi kj'eíí, jñò, nìkjaànguioò natse nga majìn-nò nga chíjeèn cho xi tjé, tanga mìkì 'yaà k'e nga chíjeèn cho ch'á xi 'mì camello!

²⁵ 'íIma xó-nò jñò, xítà xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xítà fariseo, xítà xi jò isén tjín-nò! Onìjnoò chítsín-nò kò chroba-nò ya isò'nga-la tanga ya iya-la kitseè tsojmì xi nìchijé kò nga tse mejèn-nò. ²⁶ Jñò xi xítà fariseo 'mì-nò, xi mìkì tsejèn-nò. Ítjòn taníya chítsín-nò kò chroba-nò ya iya-la, mé-ne nga kòtsjeè-ne isò'nga-la.

²⁷ 'íIma xó-nò jñò, xítà xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xítà fariseo, xítà xi jò isén tjín-nò! K'oaá titsjoò koni kjoàn chrjó-la mìk'en xi kit-sìnga isò'nga-la. Ndaà kjoàn, tanga ya iya-la kit-seè nindaà-la mìk'en kò ngats'ì tsojmì xi ch'o kjoàn. ²⁸ Jñò, k'oaá s'ín 'nè nga nguixkon xítà, xítà ndaà-nò; tanga ijìin inìma-nò kitseè kjoa xi jò isén tjín-la kò kjoa nga ch'o 'nè.

²⁹ 'íIma xó-nò jñò, xítà xi okoòya kjotíxoma-la Nainá, kò jñò xi xítà fariseo, xítà xi jò isén tjín-nò! Bìndaà chrjó-la mìk'en ts'e xítà xi kùichja ngajo-la Nainá kò nikiinga chrjó-la xi xítà kixì komà. ³⁰ Ikjoàn bixón: “Tsà jñá-la-ná xi titsajnakoaán jè nachrjein-la xítà jchínga-ná mì-la kù kinìchját'aà-lá xítà jchínga-ná nga kisik'en jñà xítà xi kùichja ngajo-la Nainá.” ³¹ K'oaá s'ín 'ya-la nga tijñò 'ya-nò yijo-nò nga ixti-la maá xítà xi kisik'en xítà xi kùichja ngajo-la Nainá. ³² Jñò, koni s'ín tsibíts'ia xítà jchínga-nò, jngoò k'a tikitason yije kjoa.

³³ 'Jñò, k'oaá ngaya-la koni ye, nga ya tjen-nò it'aà ts'e ye. Mìkiì kojno-nò i'nde ts'e kjo'in. ³⁴ K'oiì kjoa-la, 'an sìkasén-nò xita xi kichja ngajo-la Nainá, xita xi tjin-la kjoachjine ko xi kokòya kjotixoma. Tanga jñò, tjin xi sik'eèn, tjin xi kjòt'aà krò koa tjin xi kixkàn-koo ya iya ni'ya ingo sinagoga; koa konguítjngui kondra-là xita koi nga xki xi ján naxandá. ³⁵ Jñò skanè yije-nò kjo'in jè jní xi kixixteèn ts'e xita ndaà xi k'en, mats'iāko-ne Abel, xita kixi xi k'en itjòn, skanda jè Zacarías, ki'ndí-la Berequías, jè xi kisik'en xita tsajòn ya i'nde jngoò osen-la ñánda tjna Ni'ya Tsjeè-la Nainá ko ñánda binchásòn kjotjò xi tsjá-la Nainá jña xita. ³⁶ Okixií xi xan-nò, ngats'iì kjoa koi, jña skanè-la kjo'in jña xita xi tjin i'ndeì.

Mé kjoa-ne nga kos'in kichjako-ne Jesús xita naxandá Jerusalén

(Lucas 13:34-35)

³⁷ 'jñò xi xita naxandá Jerusalén tsajòn xi nìk'eèn xita xi chja ngajo-la Nainá ko binè ndajo jña xita xi Nainá síkasén-nò! ;Kjìn k'a kjòmejèn-na nga tsibíxkóya xita naxandá-nò, koni s'in xa'nda nga bíngui jngaá-la jña ixti-la; tanga jñò, mìkiì kòkjeiín-nò! ³⁸ Chitsejèn-là ni'ya-nò nga jye tsjiin-takòn Nainá. ³⁹ K'oaá xán-nò mats'iā-ne naxrjein i'ndeì mì tì kù jchaxkoòn-ná skanda k'e nga jè naxrjein nga kixón: “jMé ta ndaà-la jè xi nchrobá ngajo-la Nainá!”

24

K'e nga kichja Jesús it'aà ts'e ingo kó s'in tjinè-la

*nga kixoña**(Marcos 13:1-2; Lucas 21:5-6)*

¹ Jesús k'e nga jye itjo-ne ingo ítjòn, jyeé tífi nga ijchò kinchat'aà chraña-la xita xi kota'yàt'aà-la. Ikjoàn tsakó-la jè ingo ítjòn kò ni'ya xi tjín-la.

² Jesús kitsò-la:

—¿A titsachitsejèn-la ngats'ii ni'ya koi? Okixíí xi xan-nò, nì tì jngoò ndajo siyijòsòn-la xíkjín. Kixoña yije-né kóhotjín.

Seña xi s'e k'e nga nchrobá ma chraña nga kjoehet'aà isò'nde

(Marcos 13:3-23; Lucas 21:7-24; 17:22-24)

³ Jesús, k'e nga tjína ya nindoò Yá Olivo, ijchò kinchat'aà-la jña xita xi kota'yàt'aà-la nga kiskònanguit'aàxìn-la kitsò-la:

—Koatìn-nájen, ¿mé naxrjein-ne nga okoma kjoa koi? ¿Mé seña xi s'e k'e nga kjoii ijngoò k'a kò k'e nga kjoehet'aà isò'nde?

⁴ K'eé kitsò-la Jesús:

—Tikindaa yijo-nò nga mì yá xita xi skónachan-nò. ⁵ Kjìn xita kjoii xi 'ín ts'an sikkjeén; kitso: “An-ná xi Cristo, [nga 'aán kisikasén-na Nainá]”; koa kjìn xita skónachan-la. ⁶ S'e kjojchán ñánda chrañat'aà kò tikoá kiná'ya-la kjoa ts'e kjojchán ñánda kjìn i'nde, tanga jñò, kì tsakjoòn-jèn. Xó k'oaá koma-ne. Tanga kj'eè tsà isò'nde tifehet'aà. ⁷ Naxandá skaàn-kjoò xi kj'eíí naxandá. Koa xitaxá kojits'ia nga skaàn-kjoòko xitaxá xi kj'eíí naxandá. S'e kjinchrá, s'e ch'in, kò k'oa ch'ón nga xkì xi ján i'nde. ⁸ Ngats'ii kjoa koi, tà jè xi sà tímats'ia kò kjo'in.

9 Jñà xita skìnìt'aà-nò ts'e xitaxá nga tsjá-nò kjo'in; siìk'en-nò. Ngats'ìi xita isò'nde kojtikeyè-nò koií kjoa-la nga 'an onguít'aà-ná. 10 Jè nàchrjein koi, kjìn koma xi mì kiì tì kòkjeiín-la it'aà ts'an. Tijnà koótjinè-ne xíkjin xita kò tsjénguikeè xíkjin. 11 Kjìn xita s'e xi xita ndiso xi kitsò nga Nainá chja ngajo-la. Tìkoaá kjìn xita skónachan-la. 12 Ndaà jchán s'e kjoats'en; skanda mì tì kiì kòtsjakeè-ne xíkjin xita. 13 Tanga jè xi kixi kíjnako kjoa xi mokjeiín-la skanda k'e nga kjoehet'aà-ne kjoa, jè xi kitjokàjìn kjo'in. 14 Koa jè 'én ndaà-la Nainá koni s'ín otíxoma Nainá, kobísòn yiye-né nga tíjtsa isò'nde mé-ne nga kji'nchré-ne ngats'ìi xita naxandá; ikjoàn k'eé kjoehet'aà isò'nde.

15 'K'e nga jchaa nga 'ñó ch'o tíma ya I'nde Tsjeè-la Nainá, koií kjoa tíbitasòn koni s'ín kiskii Daniel, xita xi kiìchja ngajo-la Nainá. (Kàtasijìn-la jñà xita xi bíkke xojon jé.) 16 Jñò, k'e nga jchaa kjoa koi, jñà xita xi títsajna Judea, kàtanga, kàtji ñánda nindoò choòn. 17 Jè xi tíjnasò'nga ni'ya-la, kì tì kiì fahas'en-ne ni'ya nga skoé tsojmì-la. 18 Jè xi tísíxájin nangui-la, kì tì kì nchrobá-ne nga nchrohókjá nikje-la. 19 jIma xó-ne jñà íchjín xi k'índí 'ya kò xi ixti xó nchisíkaki jñà nàchrjein koi! 20 Tijnét'aà-là Nainá mé-ne nga mì k'eé kiyó-nò k'e nga nàchrjein-la cho 'nchán kò k'e nga nàchrjein nìkjáya. 21 Jñà nàchrjein koi, tseé kjo'in s'e; kj'eè kiì k'oə ma skanda tjen-ne nga kisindaà isò'nde. Koa mì tì kiì okoma-ne nga koma iskan. 22 Tsà mì k'oəá kitsò Nainá nga isə chiba nàchrjein s'e kjo'in nijngoò xita kitjokàjìn kjo'in. Tanga koií kjoa-la jñà xita xi xó jaàjin-ne Nainá, isə chiba nàchrjein

s'e kjo'in.

²³ K'e nga tsà yá x̣ita xi ḳitso-nò: “iChítsejèn-là jí ṭjna Cristo [x̣ita xi xó kisikasén-ne Nainá]!” o tsà ḳitso-nò: “iJán ṭjna ján!”, ḳi ḳiì mokjeiín-nò. ²⁴ Kjoíí x̣ita ndiso xi Cristo ḳitso-la yijo-la, ṭikoaá kjoíí x̣ita xi koa ti ḳitso nga j̄nà xi cḥja ngajo-la Nainá. K'oaá ṭis'in kòkò seña kò ḳjoxkón xi ndaà ṭjín nga skónachan. Skanda j̄nà x̣ita xi jye jaàjìin Nainá mejèn skónachan-la tsà kòkjeiín-la. ²⁵ Kangui nachrjeiín ṭbenojmíya yije-nò kjoa xi koma iskan. ²⁶ Tsà yá x̣ita xi ḳitso-nò: “iChítsejèn-là yaá ṭjna Cristo ya i'nde it'aà xìn ñánda nangui kixi choòn!”, ḳi ḳiì onguió; kò tsà ḳitso-nò: “iYaá ṭjnyaya inga ni'ya!”, ṭikoaá ḳi ḳiì mokjeiín-nò. ²⁷ Koni ma ni'in ch'on k'e nga ote ñánda bitjokàtji-ne ts'oí skanda ñánda okaàṭjì-ne, k'oaá s'in koma k'e nga kjoiaa òjngoò k'a xi Ki'ndí-la X̣ita xan-la yijo-na. ²⁸ Ya ñánda kijna mik'en, yaá ḳitsajnajṭjín j̄nà líké.

*Mé xi koma k'e nga kjoíí òjngoò k'a Ki'ndí-la X̣ita
(Marcos 13:24-37; Lucas 21:25-33; 17:26-30,
34-36)*

²⁹ 'Tijè-ne nachrjein, k'e nga kjoehet'aà kjo'in koi, jè ts'oí, mì ṭi ḳiì ṣihiseèn-ne, koj̄nò-né, mì ṭi ḳiì kotsjè-ne ndobá-la. Ṭikoaá jè sá, mì ṭi ḳiì ṣihiseèn-ne. Ni'ño xi ṭjín ngajmì, ḳixongui-né. J̄nà nga'ño xi ṭjín ngajmì ḳitiya yijeé-la. ³⁰ Ikjoàn skoe x̣ita ján ngajmì seña-na xi Ki'ndí-la X̣ita 'mì-na. Ngats'ì naxandá xi ṭjín i isò'nde, j̄nà x̣ita sḳindáya-né nga 'ño tsakjón. Koa skoe-na x̣ita xi Ki'ndí-la X̣ita xan-la yijo-na nga ḳjinchrobàj̄naà j̄jìin ifi xi ṭjín ngajmì; tse nga'ño kò kjoajeya kjoikoaa. ³¹ Siikasén àkjale-na nga 'ño ṣiḳjindáya

chrjo nga koììxkóya xítà-nà xi 'an xó jaàjiìn-na nga ñijòn chrjanguì-là isò'nde, nga jngoò ìjngoò ngobà-là isò'nde.

³² 'Chíta'yàkòò jè yá-là toò iko mé xi okóya-ná; k'e nga ma kíndíya chrja-là, ìkjoàn bíjts'én xka-là, tíjiìn-nò nga jye nchrobá machraña chon ndobá. ³³ K'oaá tìs'ín tjin, k'e nga jchaa nga k'oa'sín tíma kjoa koi, kàtasjiìn-nò nga 'an xi Ki'ndí-là Xítà xan-là yijo-na jyeé nìton kjoiaa, k'oaá ngaya-là koni tsà jye tìjnà chraña xotjoa-là ni'ya. ³⁴ Okixíí xi xan-nò, k'oaá s'ín kítasòn yije kjoa koi, k'e nga tikj'eè biyaà xítà xi tjin nàchrjein i'nde. ³⁵ Jè ngajmìi kò isò'nde kjoehet'aà-né, tanga jña 'én-na mìkìi kjoehet'aà; kítasòn-né.

³⁶ 'Tanga k'e nga okoma, mì yá xi tíjiìn-là mé nàchrjein-ne kò mé hora-ne; nì jña àkjale xi tjin ngajmìi, kò nì jè Ki'ndí-là Nainá tíjiìn-là; tajngoò Nainá xi Nà'èn-ná tíjiìn-là.

³⁷ 'Koni s'ín komà nàchrjein-là Noé, k'oaá tìs'ín koma k'e nga kjoiaa ìjngoò k'a 'an xi Ki'ndí-là Xítà xan-là yijo-na. ³⁸ Jña nàchrjein koi, k'e nga tikj'eè 'ba jtsí xkón, jña xítà xi tjin k'e-ne, nchikjèn, nchi'biì, nchibixan íchjá kò íchjín skanda k'e nga jè nàchrjein nga jahas'en ni'ya chitso jè Noé. ³⁹ Xítà xi tjin koi nàchrjein, mìkìi tíjiìn-là mé xi koma skanda k'e nga j'ìi jtsí xkón xi kiìchrjoako nandá ngats'ìi xítà. K'oaá tìs'ín koma k'e nga kjoiaa ìjngoò k'a 'an xi Ki'ndí-là Xítà xan-là yijo-na. ⁴⁰ Jè nàchrjein k'e nga 'an xi kjoiaa, jò xítà xi nchisíxá ján ijiìn ijná, jngoò tjámìtjen, xi ìjngoò sijna-né. ⁴¹ Jò íchjín nchat'aà natsí xi nchi'o nà'yo, jngoò tjámìtjen, xi ìjngoò sijna-né.

42 'Titsajnakòòn nga mìkìl 'yaà mé nachrjein-ne kò mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Nainá 'mì-na.
 43 Kàtasijìin-nò, tsà jngòè nei-là ni'ya sijìin-là mé hora-ne k'e nga jñò kjoí xitá chijé nga sùichijé-là, sùikindaá ni'ya-là; mìkìl tsjá'nde nga kochijé-là.
 44 Jñò, tìkoáá titsajnandaà; nga 'an xi Ki'ndí-là Xitá xan-là yijo-na, k'eé kjoiaa ìjngòè k'a k'e nga jñò mìkìl titsachiña.

*Chì'nda xi ndaà s'ín kò xi ch'o s'ín
 (Lucas 12:41-48)*

45 '¿Yá-ne xi chì'nda kixì xi tjín-là kjoachjine? Jè nei-là sùikíjna'nda jña chì'nda-là xi i'nga xi ya síxá ni'ya-là mé-ne nga k'e kijchò chiba-là, sùikjèn chì'nda xíkjín. 46 Mé tà ndaà-là jè chì'nda xi k'oas'ín ndaà tísíkitasòn k'e nga kjoí-ne nei-là. 47 Xi okixí xi xan-nò, nei-là chì'nda jè, jè sùikíjna'nda yije tsojmì xi tjín-là. 48 Tanga tsà jè chì'nda ts'en kítso nga kòòkò inìma-là: “Nei-na, kjìn nachrjein kochrjein-là nga kjoí-ne.” 49 Ikjoàn kòìts'ia nga skaàn-kò chì'nda xíkjín, koà kokjen-kò kò skoíko xitá ch'i. 50 Chì'nda jè, kjoí-ne nei-là jè nachrjein kò jè hora k'e nga mìkìl tíkoña-là. 51 'Ñó tse kjo'in tsjá-là. Tà ngàsòn okji kjo'in tsjá-là koni jña xitá xi jò isén tjín-là. Ikjoàn skìndàya kò sùìjts'iin nì'ño.

25

Kjoa xi mangásòn ts'e ixti íchjín xi te ma-ne

1 'Jè nachrjein k'e nga kòtìxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá s'ín koma koni komàt'in jña ixti íchjín xi te ma-ne. Kiskoé ni'ín lámpara-là xi ts'e asìti. Kìlkoña-là jè xitá xi bixan. 2 'Òn ma-ne ixti íchjín xi tjín-là kjohítsjeèn koà 'òn ma-ne

xi tsjìn-là kjohítsjeèn. ³ Jñà ìxti íchjín xi tsjìn-là kjohítsjeèn kiskoé lámpara-là tanga mìkiì ts'a-là asìti. ⁴ Koà jñà ìxti íchjín xi jye tíjìn-là ts'a nomìta asìti-là kò lámpara-là. ⁵ Jè xità xi tìbixan, mìkiì xátí j'ìi, koà kjònijñá-là ngats'ìi ìxti íchjín; tsohofè í'ño. ⁶ K'e nga ijchò osen nìtjèn, 'ño kùichja jñà xità, kitsò: “Jye nchrobá jè xità xi bixan. Tìtjoo ni'ya, tanguíchjaà indiaà.” ⁷ Ngats'ìi ìxti íchjín tsasítjèn, koà tsibítsajnandaà lámpara-là. ⁸ Jñà xi 'òn ma-ne xi tsjìn-là kjohítsjeèn kitsò-là jñà xi tjín-là: “Tjìi ìtsé-nájèn asìti-nò. Jè ni'ín-nájèn jye tìbits'o.” ⁹ Tanga jñà ìxti íchjín xi tjín-là kjohítsjeèn, kitsò-là: “Mìkiì koma, mìkiì kichóya-là tsajèn. Tanguí kindá ñánda satíjna.” ¹⁰ Tanga jñà ìxti íchjín xi tsjìn-là kjohítsjeèn k'e nga kii katse asìti-là, k'eé j'ìi xità xi bixan. Koà jñà ìxti íchjín xi 'òn ma-ne xi títtandaà nga títi lámpara-là, jahas'en kò jè xità xi bixan yà ni'ya ñánda tjín s'eí. Ikjoàn kisìchjoà xotjoa-là ni'ya. ¹¹ Koma iskan j'ìi-ne jñà ìxti íchjín xi nguì 'òn ma. Kitsò: “Na'èn, Na'èn, chíx'a-nájèn ni'ya.” ¹² Tanga jè xità xi bixan, tà kitsò-là: “Okixíi xi xan-nò, mìkiì bexkon-nò yá-nò jñò.”

¹³ Jesús kitsò-ìsa:

—Jñò, títajnandaà, nga mìkiì 'yaà mé nàchrjein-ne koà mé hora-ne nga kjoiaa 'an xi Kì'ndí-là Xità xan-là yijo-na.

Kjoa xi mangásòn ts'e ton xi kitjóé-là jñà chí'nda

¹⁴ Jè nàchrjein k'e nga kotìxoma jè xi ngajmii nchrobá-ne, k'oaá ti ngaya-là koni tsà jngoò xità xi tjín-là chí'nda. Kjìin j'nde tífi. Kùichja-là chí'nda-là; kisìngatsja ton-là nga jngoò ìjngoò nga kàtasíkinda.

15 'Jngoò chì'nda xi kitsjaà-la 'òn jmiì tòn oro; xi ìjngoò jò jmiì kitsjaà-la; xi ma-ne jàn jngoò jmiì kitsjaà-la. K'oaá s'ín kitsjaà-la koni s'ín koma-la nga siixáko nga jngoò ìjngoò. Ikjoàn kii jè nei-la xá ñánda i'nde kjiin. 16 Jè chì'nda xi kitjoé-la 'òn jmiì, kisixáko tòn xi kitjoé-la koa ngui okji kisikijnesòn. 17 Ko jè chì'nda xi jò jmiì kitjoé-la, k'oaá tì kis'iin, tìkoa ngui jò jmiì kisikijnesòn. 18 Tanga jè chì'nda xi kitjoé-la jngoò jmiì, tà tsibíjna'ma-né tòn xi kitsjaà-la nei-la. Yaá tsibíjnajiin it'aà nangui.

19 'K'e nga jye kjòtseé kii nei-la chì'nda koi, j'ii ìjngoò k'a-ne; kis'iin-la kinda jè tòn xi kitsjaà-la. 20 Ijchò jè xi kjòngatsja xi 'òn jmiì, koa ngui 'òn jmiì ijchòkosòn. Kitsò-la nei-la: “Na'èn, 'òn jmiì tòn xi ji kinìngatsja-ná, koa ngui 'òn jmiì kisikijnesoàn.” 21 Jè nei-la kitsò-la: “Ndaà tjin; ngaji, xita ndaà-né. Ndaà kinìtasòn-ná nas'ín tà chiba tòn kitsjaà-lè. 'An, isaá tse tsja isa-lè. Tìtjás'en-jiiin nga tìtsjako-ná.” 22 Ikjoàn ijchò jè chì'nda xi jò jmiì kjòngatsja, kitsò: “Na'èn, jò jmiì tòn kinìngatsja-ná koa ngui jò jmiì kisikijnesoàn.” 23 Jè nei-la kitsò-la: “Ndaà tjin; ngaji, xita ndaà-né. Ndaà kinìtasòn-ná nas'ín tà chiba tòn kitsjaà-lè. 'An isaá tse tsja isa-lè. Tìtjás'en-jiiin nga tìtsjako-ná.” 24 Koa k'e nga ijchò jè chì'nda xi jngoò jmiì kjòngatsja kitsò-la nei-la: “Na'èn, bexkoón-lè nga xita jti takòn-né nga bìxkoí tsojmi xi mì ji bitji, ko bìxkoí jña xi mì ji chíndii. 25 Koií kjoa-la nga kitsakjòn-na nga tsibíjna'ma tòn-lè ya jjiin nangui. I tíjna-ne tòn-lè xi jngoò jmiì kinìngatsja-ná.” 26 Jè nei-la kitsò-la: “iNgaji, chì'nda ch'o-né koa xita ts'eè-né! Tsà jye tíjiin-lè nga 'an bìxkoá ñánda mì 'an bitjee ko bìxkoá

ñánda mì 'an kíjndiaa. ²⁷ Tsà yà tsibìjni tòn-na yà banco mé-ne k'e nga kjoì-na, tjoé-na tòn-na kò ki'ndí-la tòn xi ts'an." ²⁸ Ikjoàn kitsò-la jñà xitá xi yà títsajna: "Chjaà'an-là jè tòn xi jngoò jmiì; jè tjiì-la chi'nda xi te jmiì ma ts'e. ²⁹ Nga jè xi tjín-la, k'oií ìsa-la skanda tsatoó s'e-la, tanga jè xi tsjìn-la, skanda tjá'aán-la mé xi chiba tjín-la. ³⁰ Jè chi'nda xi nì mé chjí-la, tìkatjeen ján ndítsiaán yà ñánda jñò choòn, yaá skìndàya kò yaá sùjts'iin nì'ño."

K'e nga jè Nainá koìndaàjìin-la ngats'ì xitá isò'nde

³¹ 'K'e nga kjoiaa ìjngoò k'a 'an xi Ki'ndí-la Xitá xan-la yijo-na koni jngoò xitaxá ítjòn nga kjoìkoaa kjoajeya-na, kò àkjale tsjeè-na xi títsajnandiì-na, k'eé kótijnasoàn íxile ts'e kjotíxoma-na xi 'ño jeya tíjna. ³² Ngats'ì xitá xi tjín isò'nde, yaá koxkóya nguixkoaàn; ikjoàn sùjòya koni s'ín paxtò xi ko'nda tíndsó nga ochrjekàjìin orrè kò tíndsó ska. ³³ Jñà orrè, yaá kítsajnat'aà kixi-na, koa jñà tíndsó ska, yaá kítsajnat'aà ngaskón-na. ³⁴ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la jñà xi títsajnat'aà kixi-na: "Nchrobá jñò xi Nainá kisichikon-t'in-nò; chjoé kjondaà xi tíjnandaà-la Nainá skanda k'e nga kisindaà isò'nde, nga yà kítsajnaà yà ñánda nga jè tíhotíxoma. ³⁵ K'e nga kjòhòjò-na, kits'ì-ná jñò xi tsoókjeen; k'e nga kjòxínda-na, kits'ì-ná nandá nga kits'iaa; k'e nga tsjìn-na ì'nde ñánda sùkjáya, kits'ì'nde-ná nì'ya-nò. ³⁶ K'e nga tsjìn-na níkje xi ónakjá, jñò kits'ì-ná; k'e nga kjòxk'én, tsanguì nìkinda-ná; k'e nga ndáyá tsohótijna'ya, tsanguì chítsejèn-ná." ³⁷ Koa jñà xi xitá kixi skonanguí-na, kítóso-na: "Na'èn, ùkjé-né nga kì'ya-lèjèn nga kjòhòjò-lè, kò

kìts'iì-lèjèn xi chichi?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjèn nga kjòxíndá-lè, kò kìts'iì-lèjèn nandá nga ki'yoì? ³⁸ ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjèn nga tsjìn-lè ì'nde ñánda nìkjáyì, kò kìts'iì'nde-lèjèn ni'ya-najèn, nas'ín mìkiì yaxkon-lèjèn? ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjèn nga tsjìn-lè nikje xi chíkjeí, kò kìts'iì-lèjèn? ³⁹ ¿Kjé-né nga ki'ya-lèjèn nga kjòxk'ín, kò tsanguì nìkindá-lèjèn?, o ¿kjé-né nga ki'ya-lèjèn nga tina'yi ndayá, kò tsanguì chitsejèn-lèjèn?" ⁴⁰ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la: "Okixíí xi xan-nò, k'e nga k'oas'ín kinìkò jngoò xita xinguiáa nas'ín takó 'ñó xita ima kji, 'aán xi k'oas'ín kinìkò-ná."

⁴¹ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na xán-la jñà xita xi títsajna ngaskón-na: "Tínchat'aàxìn-ná jñò xi kjo'ín tjínè-nò. Tanguió ya ì'nde ñánda títi ni'ín xi mìkiì bits'o nita kjé-ne, jè ì'nde xi tjíndaà it'aà ts'e xita neí kò àkjale-la. ⁴² K'e nga kjòhojò-na, jñò, mìkiì kìts'iì-ná xi tsoókjeen; k'e nga kjòxíndá-na, mìkiì kìts'iì-ná nandá nga kìts'iaa; ⁴³ k'e nga tsjìn-na ì'nde ñánda sikkjáya, mìkiì kìts'iì'nde-ná ni'ya-nò. K'e nga tsjìn-na nikje xi ónakjá, jñò mìkiì kìts'iì-ná; k'e nga kjòxk'én mìkiì tsà kinìkindá-ná; k'e nga ndayá tsohótijna'ya, mìkiì tsanguì chitsejèn-ná." ⁴⁴ Tikoáá jñà xita xi títsajna ngaskón-na skonangui-na, kító-na: "Na'èn, ¿kjé-né nga ki'ya-lèjèn nga kjòhojò-lè, nga kjòxíndá-lè nga tsjìn-lè ì'nde ñánda nìkjáyì, nga tsjìn-lè nikje xi chíkjeí, nga kjòxk'ín, o k'e nga tina'yi ndayá kò mìkiì kinìchját'aà-lèjèn?" ⁴⁵ 'An xi xitaxá ítjòn 'mì-na, xán-la: "Okixíí xi xan-nò, k'e nga mìkiì k'oas'ín kinìkò jngoò xita nas'ín takó 'ñó ima kji, 'aán xi mìkiì k'oas'ín kinìkò-ná." ⁴⁶ Jñà xita

ts'en koi s'eé-la kjo'in nita kjé-ne, koa jña xi xita kixi s'eé-la kjoabinachon nita kjé-ne.

26

Kiis'in tsajoóya-ne xita kondra-la Jesús nga tsoba'ño

(Marcos 14:1-2; Lucas 22:1-2; Juan 11:45-53)

¹ Jesús k'e nga jye kiichja yije 'én koi kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

² —Jño, jye tíjìn-nò nga tà jò nachrjein chija ts'e s'eí Paxko; 'an xi Ki'ndí-la Xita xan-la yijo-na, yaá kongatsja it'aà ts'e xita naxandá nga koòt'aà-na krò.

³ Nachrjein koi jña xita sko-la no'miì, xita xi okóya kjo'ixoma-la Nainá xi kiskì Moisés ko xita jchínga-la jña xita judío, yaá chixoña ya nditsin ni'ya-la Caifás xi no'miì ítjòn. ⁴ Yaá tsajoóya-ne kós'in tsobà'ño Jesús xi kjoa chijé, ikjoàn sikk'en.

⁵ Kitsò-la xíjín:

—Mì nachrjein-la s'eí sikk'eén nga mì kots'en jña xita naxandá.

Jngoò chjoón xi kisikaàjno xkii jne sko Jesús

(Marcos 14:3-9; Juan 12:1-8)

⁶ Jesús, k'e nga tíjna ján naxandá Betania, ya ni'ya-la jngoò xita xi tsindojno chrjoa yijo-la nga sa ítjòn xi 'mì Simón, ⁷ ijchò jngoò chjoón xi 'ya jngoò lamità ndajo xi 'mì alabastro xi tjíya-la xkii jne, xi 'ño chjí-la. K'e nga tíjnat'aà ímíxa Jesús, chjoón jè, tsibíxteèn-sòn sko jè xkii jne. ⁸ Jña xita xi kota'yàt'aà-la Jesús k'e nga kijtseè, kòjti-la, kitsò:

—¿Mé-ne nga kasíkits'ón-ne jè xkii jne? ⁹ Tsà kàsatíjna, 'ñó-là tse chjí-là koà jè ton-là komaá kochját'aà-là xítà imà.

¹⁰ Kii'nchré Jesús. K'eé kitsò-là:

—¿Mé-ne nìjti-là chjoón jè? Koni s'ín kasikò-na ndaà kàs'ín. ¹¹ Jñà xítà imà kítsajnakò kjit'aà-nò; tanga 'an mì ì tijnakò kjit'aà-nò. ¹² Koni s'ín kasikò-na chjoón jè, nga kábíxteèn-jno xkii jne yijo-nà, koií okàs'ín-ne nga síkíjnandaà-na nga sùjñàà. ¹³ Okixíí xi xan-nò, nítà ñánda-ne nga tíjtsa isò'nde nga kobísòn 'én ndaà-là Nainá, tíkoaá kobísòn-nè koni s'ín kasikò-na mé-ne nga sùikítsjeèn-ne xítà it'aà ts'e chjoón jè.

Kó kis'ìn Judas nga tsatíjna Jesús

(Marcos 14:10-11; Lucas 22:3-6)

¹⁴ Jè xi 'mì Judas Iscariote xi ya itjojiìn ts'e xítà xi tejò ma-ne xítà-là Jesús, kiìkon jñà xítà skò-là no'miì, ¹⁵ kitsò-là:

—¿Kó tjin ton k'oi-ná nga sìngatsja-nò Jesús?

Jñà xítà skò-là no'miì, katé ixò ton chroba tsibíndaàjìin-ne. ¹⁶ Judas, k'eé tsibíts'ia nga tsohótsji'nde-là kós'ín sìngatsja Jesús.

Kiis'ín tsibíjna okixí Jesús k'e nga tsakjèn-kò xítà-là xi tejò ma-ne

(Marcos 14:12-25; Lucas 22:7-23; Juan 13:21-30; 1 Corintios 11:23-26)

¹⁷ Jè nachrjein xi mats'ia ítjòn ts'e s'eí k'e nga kjèn inchrájin xi tsjìn-là nà'yò san jñà xítà judío, jñà xítà xi kota'yàt'aà-là Jesús ijchòkon, kiskònangui-là, kitsò-là:

—¿Ñánda mejèn-lè nga onguí kíndaà-jen tsojmì xi chjineé ts'e s'eí Paxkò?

18 Jesús kitsò-là:

—Tanguíchòn ni'ya-là jngoò x̄it̄a ya j̄iìn nax̄andá. Kot'ìn-là: “Jè maestro k'oaá tsò: Jyee tíma chrañà n̄achrjein-na nga k̄iyá. Yaá ni'ya-lè k̄jián kachrje s'eí Paxkò kò x̄it̄a xi kota'yàt'aà-na.”

19 Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là, k'oaá s'ín kis'iìn koni s'ín kitsò-là Jesús. Yaá tsibíndaà tsojmì xi kòkjen kjoa ts'e s'eí Paxkò.

20 K'e nga jye kòjñò, Jesús, tsibíjnat'aà ím̄ixa kò x̄it̄a-là xi tejò ma-ne. 21 K'e nga nchikjèn, Jesús kitsò-là:

—Okixií xi xan-nò, jñò, j̄ t̄ijnajiìn jngoò-nò xi s̄iìngatsja-na it'aà ts'e x̄it̄a kondra-na.

22 Jñà x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là Jesús 'ñó kjòba-là k'e nga okitsò. K'ée jngó jngó kiskònangui-là, kitsò-là:

—Nà'èn, ¿a 'an-ná?

23 Jesús kitsò-là:

—Jè xi kóngajiìn-kò-na chroba, jé xi s̄iìngatsja-na.

24 'An xi Ki'ndí-là X̄it̄a xan-là yijo-na, k'oaá s'ín komat'ian koni s'ín tíchj̄a Xojon-là Nainá. ¡Tanga im̄a xó-ne jè x̄it̄a xi s̄iìngatsja-na! Ísaá-là ndaà komà tsà mìkì kits'iìn x̄it̄a jè.

25 K'ée kiìchj̄a Judas, jè xi s̄iìngatsja Jesús, kitsò:

—Maestro, ¿a 'an-ná?

Jesús kitsò-là:

—Jon, ngaji-né.

26 K'e nga nchikjèn, Jesús kiskoé inchr̄ajín, kiìchj̄at'aà-là Nainá nga kisìchikon-t'in, kisìxkoaya īkjoàn kitsjaà-là x̄it̄a xi kota'yàt'aà-là, kitsò-là:

—Chjóé, t̄ichioò, yijo-na né.

²⁷ Ikjoàn kiskoé jngoò chitsín, kitsjaà-la kjondaà Nainá, k'ée kitsjaà-la xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Ngats'ioò, t'ioo jè xi tjíya chitsín. ²⁸ Jè-né xi jní-na xi síkixiya kjoa xitse xi bindaàjiin-ko-nò. Jè jní-na xíxteèn xi kjondaà ts'e kjin xita mé-ne nga jchat'aà-la jé-la. ²⁹ K'oaá xán-nò, mì tì kiì skì-na vino skanda jè nachrjein k'e nga skiko jngoò k'a-nò vino xitse jè nachrjein k'e nga kotixoma Na'èn-na.

*'Én xi kiichja Jesús nga jè Pedro kjó'mat'in
(Marcos 14:26-31; Lucas 22:31-34; Juan 13:36-38)*

³⁰ K'e nga jye kiseè jngoò-la sò Nainá ts'e Salmo, ikjoàn kiì ján j'a nindoò Yá Olivo. ³¹ Jesús kitsò-la xita xi kota'yàt'aà-la:

—Ngats'ioò jñò, nitjen jè, kijneí takòn-ná, nga k'oaá s'in tíchja Xojon-la Nainá nga tsò: “Kiyá jè paxtò koa jñà orrè tsjohoya-né.” ³² Tanga koma iskan, k'e nga kjoaáya-na, kjin ítjòn-nò ján nangui Galilea.

³³ Kitsò Pedro:

—Na'sín ngats'ìi xita-lè xi i'nga tsjín takòn-lè, 'an, nimé nachrjein-ne nga tsjiin takòn-lè.

³⁴ K'ée kitsò-la Jesús:

—Okixijí xi xan-lè, nitjen jè, k'e nga tikj'eè kjindáya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.

³⁵ Pedro kitsò:

—Na'sín skanda ya kijákò-lè mìkiì kójna'mat'in-lè.

Ngásòn kitsò ngats'ìi xita xi kota'yàt'aà-la Jesús.

Kii kitsò Jesús nga tsibítsi'ba ya i'nde ñánda 'mì Getsemaní

(Marcos 14:32-42; Lucas 22:39-46)

³⁶ K'eé kii Jesús ya ñánda 'mì Getsemaní kò xita xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—Tìtsajna ijndé. 'An, ya kò-là kjián nga kichjàt'aà-la Nainá.

³⁷ Jesús kiikò Pedro kò ingajò ixti-la Zebedeo. Ikjoàn tsibíts'ia nga kjòba-la koà kisikájno inima-la.

³⁸ K'eé kitsò Jesús:

—Tsí baá ma-la inima-na koni tsí mejèn kiyá. Tìtsajna ijndé koà titsajnakon-kò-ná.

³⁹ Jesús kiikjá chiba-isa. Ikjoàn tsohojna tsakjàn skanda it'aà nangui koà kisijét'aà-la Nainá, kitsò:

—Ji xi Nà'èn-na xan-lè, tsà koma, kàtatjaàxìn-ná kjo'in koi, tanga mìtsà jè 'én ts'an kítasòn, jè kàtitasòn 'én tsiji.

⁴⁰ Ikjoàn j'ii ijngoò k'a-ne ya ñánda tìtsajna xita-la xi kota'yàt'aà-la, tanga jñà xita-la, kjiyijòfè-né. Jesús kitsò-la Pedro:

—¿A mì kachíkjoa-nò tsà tà jngoò hora kòbìtsajnakon kò-ná? ⁴¹ Tìtsajnakoòn koà tìtsi'ba-là Nainá mé-ne nga mì sùikijne-nò kjoa ts'e jé. Xi okixi, jé inima-nò tijnandaà-né tanga jè yijo-nò xi tsjìn-la nga'ño.

⁴² Xi ma-ne jò k'a kii ijngoò k'a Jesús nga kii kítisi'ba. Kitsò:

—Ji xi Nà'èn-na xan-lè, tsà mìkii koma tjáxìn-na kjo'in koi, kos'in kàtitasòn koni s'in mejèn-lè.

⁴³ K'e nga j'ii ijngoò k'a-ne, jñà xita xi kota'yàt'aà-la, tákó kjiyijòfè-né nga 'ño nijñá-la.

⁴⁴ Komà jàn k'a nga kii kítisi'ba. Yaá kisikítajna xita xi kota'yàt'aà-la. Táko k'oaá ti kitsò nga

tsibítsi'ba. ⁴⁵ J'ìi ìjngò k'a-ne ya ñánda títsajna xítà xi kota'yàt'aà-la. Kitsò-la:

—¿A tákó títanìkjáya-nò kò títasafè-nò? Jyee ijchò hora-la, 'an xi Kí'ndí-la Xítà xan-la yijo-na, yaá kóngatsja jñà xítà jé. ⁴⁶ Tísítjeen, chítsejèn-là, tíkjaán, jyee nchrobá chraña jè xi sìnğatsja-na.

Kii komà k'e nga kindobà'ño Jesús

(Marcos 14:43-50; Lucas 22:47-53; Juan 18:2-11)

⁴⁷ Táko tìk'eé tíchja-ìsa Jesús nga ijchò Judas xi ya itjojin ts'e xítà-la Jesús xi tejò ma-ne. Kjin xítà tjikò xi 'ya kichà ndojò kò yá. Jñà kisìkasén xítà sko-la no'miì kò xítà jchínga xi ts'e xítà judío. ⁴⁸ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, ítjòn tsibénøjmi-la kós'ín kòkò-la Jesús. Kitsò-la:

—Jè xi skíne'a, jè-né xi tìndoba'ño.

⁴⁹ Nìtoón kii kasit'aà chraña-la Jesús. Kitsò-la:

—Ndaà-lè Maestro.

Ikjoàn kiskine'a. ⁵⁰ Jesús kitsò-la:

—Amigo, ¿mé xá kjoì-ne?

Jñà xítà xi tjikò Judas, nìtoón kitsobà'ño Jesús.

⁵¹ Jngò xítà xi tìkoà ya tsóhoko Jesús, tsachrje kichà ndojò-la. Tsajá-la jè xítà chí'nda-la no'miì ítjòn; tsatet'aà líká-la. ⁵² Jesús kitsò:

—Tìkájnatjoi kichà ndojò-lè ya ì'nde-la; jñà xi kichà skaàn-ne nga sìk'en xíkjin, ngàsòn kichà kiyá ngajo-ne. ⁵³ ¿A mì 'ya-jèn tsà 'an sije-la Nà'èn-na, tsatoó tejò jmiì àkjale nìtoón sìikasén-na?

⁵⁴ Tanga tsà k'oas'ín sije, mikiì kítasòn koni s'ín tíchja Xojon-la Nainá nga mochjeén-né nga k'oas'ín koma.

⁵⁵ Jesús kitsò-la jñà xítà xi kjin ma-ne:

—¿Mé-ne kos'ín kòf'ì ndobà'ńó-ná nga kò kichà kò yá kich'à koni tsà jngoò xità chijé? Nàchrjein nchijòn tijnako-nò ján ingo ítjòn nga okoòya-nò kò mikiì kindobà'ńó-ná. ⁵⁶ K'ojí kjoa-la okoma-ne nga kitasòn 'én xi tjit'aà xojon-la jña xità xi kiichja ngajo-la Nainá.

Tik'eé-né ngats'ìi xità xi kota'yàt'aà-la Jesús tsanga kò kitsjeiin takòn.

Kii komà k'e nga tsibijna Jesús nguixkon nò'miì ítjòn

(Marcos 14:53-65; Lucas 22:54-55, 63-71; Juan 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Jña xità xi kitsobà'ńó Jesús kiikò ñánda tíjna Caifás xi nò'miì ítjòn. Yáá títsajna xità xi okóya kjoíxoma-la Nainá xi kiskiì Moisés kò xità jchínga-la xità judío. ⁵⁸ Jè Pedro, tà kjiin tà kjiin tsajmeètjingui-la skanda ijchò nditsin ni'ya-la nò'miì ítjòn. Jahas'en ni'ya. Yáá tsibijnat'aà-la ñánda títsajna xità xi síkinda ni'ya ingo nga mejèn-la skoé kós'ín koma nga kjoehet'aà kjoa.

⁵⁹ Jña xità sko-la nò'miì kò xità jchínga, ngats'ìi xità xi tjin-la xá ts'e xità judío, tsohótsji'nde-la nga tsját'in 'én xi kondra ts'e Jesús mé-ne nga koma sìngatsja-ne xità Roma nga siik'en Jesús. ⁶⁰ Tanga nímé 'én kisakò-la nas'ín ijchò xità ndiso xi kondra ts'e. Xi komà iskan ijchò jò xità ndiso ⁶¹ xi kitsò:

—Xità jè kitsò-né: “An, koma-na nga sihixòña ingo ítjòn-la Nainá koa jàn nàchrjein kindàyà lingoò k'a-na.” ⁶² K'eé tsasijna kixi jè nò'miì ítjòn. Kitsò-la Jesús:

—¿A nímé 'én nokjoì, koni tsò 'én xi tsjá xità koi xi kondra tsiji?

⁶³ Jesús mìkiì kùichjā. Jè nò'miì ítjòn kitsò-là:

—Tènojmi kixi nga nguixkòn Nainá xi tijnakon. Kot'in-nájen. ¿A ngaji-né xi Cristo [xita xi xó kisikasén-lè Nainá] nga Ki'ndí-là mai?

⁶⁴ Jesús kitsò-là:

—Ngajii xi k'oa si nga 'an-ná. Tikoá, k'oaá xán-nò, jñò jcha-ná xi Ki'ndí-là Xita xan-là yijo-na nga kótijnat'aà kixi-là ñánda tijná Nainá xi 'ñó tse nga'ño tjin-là. Tikoá jcha-ná k'e nga kjinchrobàjñaà ijìin ifi xi ts'e ngajmiì.

⁶⁵ Jè nò'miì ítjòn tsatijndajno yijo-là nikje-là xi íkjá nga 'ño kòjti-là, kitsò:

—Xita jè, jyeé kà'yaà nga chajno-là Nainá koni tsò 'én xi chjā. ¿Mé s'eén-isa-ná xita xi k'ejí xi tsjá 'én? Jñá, jyeé kàna'yà-lá koni s'in chajno-là Nainá.

⁶⁶ ¿Jñò, kó bixón, mé xi sikoáá?

Ngats'ii xita kitsò:

—Tjin-là jé, ok'in-là nga sik'en.

⁶⁷ Ikjoàn tsibíchrá'a kò tsi'beé-là. Koá tjin xi isén-là tsi'beé'a, ⁶⁸ kitsò-là:

—Ji Cristo [xi xó kisikasén-lè Nainá], kot'in-nájen, ¿yá xi tí'beé-lè?

K'e nga jè Pedro jàn k'a tsoho'mat'in Jesús

(Marcos 14:66-72; Lucas 22:56-62; Juan 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Jè Pedro k'e nga tijná nditsin ni'ya, ijchòkon jngò chjoón chí'nda xi kitsò-là:

—Tikoáá ngaji, yaá tjaàkoii Jesús xi Galilea j'nde-là.

⁷⁰ Tanga jè Pedro tsoho'mat'in-né nga nguixkòn ngats'ii xita. Kitsò:

—Mikiì be mé 'én xi tinokjoì.

⁷¹ Jè Pedro jyeé tíbitjo xotjoa ni'ya k'e kijtseè ìjngoò chjoón xi k'oa ti kitsò-la jñà xita xi ya títsajna. Kitsò:

—Xita jè, tikoáá ya tsóhoko Jesús xi Nazaret ts'e.

⁷² Pedro ìjngoò k'a tsoho'mat'in. Kitsò:

—Tíbeè Nainá, mìkìì bexkoan xita jè!

⁷³ Nga komà ìskan jñà xita xi ya títsajna ijchòkon ñánda tíjna Pedro. Kitsò-la:

—Okixi-né, tikoáá ngaji xita xi kota'yàt'aà-la Jesús-né. 'Yaà-lè; k'oaá tìs'in nokjoi.

⁷⁴ K'ée ìsa 'ñó kùichja Pedro kitsò:

—Beè Nainá, nas'in tik'eèn-ná, mìkìì bexkoan xita jè!

Tik'e-ne kiskindàya jngoò kóxtí. ⁷⁵ K'ée tsibítseèn-la Pedro koni kitsò-la Jesús: “K'e tikj'eè kjindáya kóxtí, ngaji, jàn k'a tsjá'mat'in-ná.” K'ée itjo ni'ya Pedro, jàn ndítsiaán; ndaà jchán kiskindàya.

27

*Kjoa xi komàt'in Jesús k'e nga kjòngatsja Pilato
(Marcos 15:1-2; Lucas 23:1-2; Juan 18:28-32)*

¹ K'e nga kis'e isén, ngats'ìì xita sko-la no'miì, jñà xita jchínga ts'e xita judío tsajoóya-ne nga kon-dra kjoì-la Jesús mé-ne nga koma sìngatsja-ne jñà xita Roma nga sìk'en. ² Tsibít'aà'ñó, kùìkò nga kisingatsja Pilato xi xitaxá gobernador tíjna ts'e Roma.

Kiì komàt'in Judas k'e nga k'en

³ Judas, jè xi tsatíjna Jesús, k'e nga jye kijtseè nga jye kitjoèt'in kjoa nga kiyá, 'ñó kokájno-la kjoa xi

kis'iin koa kisikátji-ne tɔn chroba xi katé ma-ne jñà xita sko-la no'miì ko xita jchínga. ⁴ Kitsò-la:

—Tseé jé tsohótsji-la yijo-na nga kisìngatsja-nò jngò xita xi nímé jé tjín-la.

Tanga jñà xita koi kitsò:

—Ngajen, mìkì 'ya-jen. Kjoa tsiji-né.

⁵ Judas tsibítsjo tɔn ya ingo ítjòn. K'eé kii tsibítjohóngui yijo-la.

⁶ Jñà xita sko-la no'miì, kiskoé tɔn, kitsò:

—Mìkì koma ya sijngoaá tɔn xi tjíya kaxa-la tɔn kjotjò-la Nainá. Tɔn jè, chjí-la mik'en-né.

⁷ K'eé tsajoóya-ne nga jè tɔn jè, nangui kotse jngò 'nde-ne, xi 'mì: I'nde Nándá Mandaà Tijí, mé-ne nga s'e-ne i'nde ñánda koma sijiin xita xi xìn naxandá-la. ⁸ K'ojí kjoa-la, skanda nachrjein i'nde, tákó k'oaá 'mì i'nde jè nga i'nde-la Jní 'mì.

⁹ K'oaá s'ín tsitasòn koni s'ín kitsò Jeremías xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kiskoé tɔn chroba xi katé ma-ne, koni tjín tsibíjna-la chjí-la jñà xita Israel, ¹⁰ ko k'oaá s'ín kisikjeén tɔn jè nga tsatse i'nde-la xita xi tijí bínndaà koni s'ín kitsjaà-na okixi Nainá.”

*'Én xi kiichja Pilato k'e nga kiskònangui-la Jesús
(Marcos 15:2-5; Lucas 23:3-5; Juan 18:33-38)*

¹¹ Jesús, k'e nga síjna nguixkɔn jè xitaxá gobernador kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿A ji-né xi xitaxá ítjòn-la jñà xita judío?

Jesús kitsò:

—Ngají xi k'oa si nga 'an-ná.

¹² K'e nga nchihóngui Jesús jñà xita sko-la no'miì ko xita jchínga-la xita judío, Jesús nímé 'én kiichja.

¹³ K'eé kitsò Pilato, jè xi xitaxá gobernador:

—¿A mì na'yà-la koni tsò-lè? Kjin 'én tsjá xi kondra tsiji.

¹⁴ Tanga Jesús nijngoò 'én kiichja. K'oií kjoa-la nga jè xitaxá gobernador tà k'oaá komà-la.

*Kii komà k'e nga kitjoònè kjoa Jesús nga kiyá
(Marcos 15:6-20; Lucas 23:13-25; Juan 18:38-19:16)*

¹⁵ Nga xki nó k'e nga bitjo s'eí Paxko, jè xitaxá gobernador sikijnandeí jngoò xita xi títsa'ya ndayá, jè xi mejèn-la xita naxandá nga kijnandeí.
¹⁶ Tik'eé-ne tíjna'ya ndayá jngoò xita xi 'ya-la nga 'ño ts'en xi 'mì Barrabás. ¹⁷ K'e nga chixoña xita naxandá, jè Pilato kiskònangui-la, kitsò-la:

—¿Yá-né xi mejèn-nò nga kijnandeí? ¿A Barrabás-né, o xi Jesús-né xi Cristo 'mì-là?

¹⁸ Koií okitsò-ne Pilato nga jyeé tíjin-la nga tà kjoaxitakòn-né nga ya ijchò síngatsja Jesús.

¹⁹ Jè Pilato k'e nga tíjna ni'ya osen, jè chjoón-la kisikasén xá-la, kitsò-la: “Kii ji chingájin kjoa-la xita kixi jè. Nati nitjen, tsí 'ño ch'o tsò nijná xi kò'biì-na it'aà ts'e.”

²⁰ Tanga jña xita sko-la no'miì ko xita jchínga, chinchá'a xita naxandá nga kàtasíjé nga kàtijnandeí Barrabás ko kàtasík'en Jesús. ²¹ Jè xitaxá gobernador ijngoò k'a kiskònangui-la jña xita naxandá; kitsò-la:

—¿Ñá-laá nga ingajò xita koi xi mejèn-nò nga sikijnandiaá?

Jña xita naxandá kitsò:

—Jè Barrabás.

²² Pilato kiskònangui-la jña xita naxandá. Kitsò-la:

—¿Mé xi s̄ikoaá Jesús xi Cristo 'mì-là?

Ngats'ìi x̄ita naxandá kitsò:

—¿Kàtasit'aà krò!

²³ K'eé kitsò Pilato:

—¿Mé jé xi tsohótsji, mé-ne kiyá-ne?

Jñà x̄ita, ìsáá 'ñó kiichja, kitsò:

—¿Kàtasit'aà krò!

²⁴ K'e nga kijtsee Pilato nga nì mé kjoa sin-daàjiin, tà ìsáá tímatse kjoasiì, kiskinikjaá nandá nga tsanijno tsja nga nguixkon x̄ita naxandá [mé-ne nga skoe-ne jñà x̄ita nga nímé jé tjín-la]. Kitsò:

—Nímé jé tjín-na xi it'aà ts'e x̄ita kixi jè nga mejèn-nò nìk'eèn. Kjoa tsajòn-nò.

²⁵ Ngats'ìi x̄ita kjìn kitsò:

—Kjoabiyaà-la x̄ita jè, kinda tsajen-nájen ko ixti-najen.

²⁶ Pilato, k'eé kisikíjnandejí Barrabás; k'e nga jye kitsjaà okixi nga tsajá-la Jesús, ikjoàn kisìngatsja nga sit'aà krò.

²⁷ Jñà soldado-la x̄itaxá gobernador kiìko Jesús ján ni'ya osen. Ikjoàn kiichja yije-la soldado xíkín nga tsibìtsajnandiì-la. ²⁸ Tsachrje nikje-la koa kisikjá jngoò nikje xi inì kji. ²⁹ Ikjoàn tsibí'a skò jngoò corona na'yá xi jñà xó tsibíndaà-ne, koa jngoò yá tsohóya tsja kixi; k'eé chincha-xkó'nchit'aà-la nga kisisobà-la. Kitsò-la:

—¿Viva x̄itaxá ítjòn-la x̄ita judío!

³⁰ Tìkóaá tsibíchrájno koa kiskoé yá xkajnchra xi kjiya tsja, tsatjì skò. ³¹ K'e nga jye kisìsobà-la, jaàxìn-la nikje inì xi íkjá. Ikjoàn kisikákjá-ne xi nikje ts'e. K'eé kiìko nga kosit'aà krò.

Kii kiniko Jesús k'e nga kisasit'aà krò
(Marcos 15:21-32; Lucas 23:26-43; Juan
19:17-27)

³² K'e nga jye nchifiko Jesús, kiskaàkjoò jngoò xita xi Cirene i'nde-la xi 'mì Simón. Jñà soldado kjo'ño kis'iin-la nga kisik'ajen krò-la Jesús.

³³ K'e nga ijchòko ya i'nde ñánda 'mì Gólgota 'én xi tsòya-ne i'nde skò mik'en, ³⁴ yaá kitsjaà-la vino xi tsjájiin-la ndá chikitsja. K'e nga kiskoòt'aà Jesús mìkì kits'iì.

³⁵ K'e nga jyeé tsasit'aà krò, jñà soldado kisiskáko nikje-la Jesús nga kisika'bí-la xíkjin yá ts'e koma. K'oaá s'ín tsitasòn 'én-la jè xita xi kiichja ngajo-la Nainá nga kitsò: “Kisika'bí nikje-na koa kisiskáko yá ts'e koma.” ³⁶ Ikjoàn yaá tsibìtsajna nga kisikinda Jesús. ³⁷ Ya isòn skò krò tsibít'aà 'én xi k'oa kitsò mé jé xi komà-la nga kinik'en. Jñà 'én koi, tsò: “Jè jèè xi Jesús xi Xitaxá Ítjòn-la xita judío.”

³⁸ Tikoaá kisit'aà krò jò xita chijé. Jngoò kisit'aà nga kixi-la koa jngoò kisit'aà nga ngaskón-la. ³⁹ Jñà xita xi ya ja, síkatji skò nga kiichjajno-la, ⁴⁰ kitsò-la:

—Jì, k'oaá kisi nga siixòñi ingo ítjòn-la Nainá ko jàn nàchrjein kındaà ngajo-ne; tikijnandejí yijo-lè. Tsà kixi kjoa nga jì xi Ki'ndí-la Nainá, chinájen-t'i yijo-lè krò.

⁴¹ K'oaá tis'ín kisìsobà-la jñà xita skò-la no'miì, ko xita xi okóya kjotíxoma-la Nainá xi kiskii Moisés, ko xita jchínga ts'e xita judío. Kitsò:

⁴² —Xita jè, tsachrjekàjiin kjo'in xi kj'eíi xita, tanga jè xi yijo-la, mìkii ma ochrjekàjiin kjo'in. Tsà kixi kjoa nga jè Xitaxá Ítjòn-la Israel, kàtìtjojen-t'aà krò mé-ne nga kòkjeiín-ná it'aà ts'e. ⁴³ Xita jè, it'aà

ts'e Nainá kjò'ñót'aà ikon. Tsà kixíi kjoa tsjakeè Nainá, i'nde*j*, jè kàtasìkò. Nga k'oaá t*i* kitsò nga Ki'ndí-la Nainá ma.

⁴⁴ Skanda jñà xit*a* chijé xi tiko*a* ya kjit'aà krò tiko*a*á tsatít'aà.

Mé xi komà k'e nga k'en Jesús

(Marcos 15:33-41; Lucas 23:44-49; Juan 19:28-30)

⁴⁵ K'e nga ijchò nchisen skanda xi jàn nga kjòhoxòn, kòhokji nga tíjtsa isò'nde kòjñò. ⁴⁶ Tijè-ne hora Jesús 'ñó kiichja nga kitsò: “Elí, Elí, ¿lama sabactani?” 'Én jè tsòya-ne: Nainá, Nainá, ¿mé-ne kàjneitakòn-ná?

⁴⁷ Tjín i'nga xit*a* xi ya títsajna xi kiì'nchré-la, kitsò: —Xit*a* jè, jé chja-la Elías.

⁴⁸ K'ée tsangachikon jngoò xi kiìkjaá tsanga; kisika'nchi-la kò vinagre; ikjoàn tsibísko-la ínaxo; kitsjaà-la Jesús nga kàt'iì. ⁴⁹ Tanga kitsò xit*a* xi i'nga:

—Kiì k'oa nìkò, chítsejèn-lá, ¿a kjoíi Elías nga skónájen-t'aà krò?

⁵⁰ Jesús ìjngoò k'a 'ñó kiskindàya. Ikjoàn k'en. ⁵¹ Jè nikje velo xi tjohóya jngoò osen ingo ítjòn kixajndà. Jòya komà skanda it'aà nangui; ts'a ch'ón koa tsàkjàn naxi ⁵² nga kitáx'a jñà itsjó-la mik'en. Kjìn xit*a* tsjeè-la Nainá jaáya-la xi kjòtseé k'en. ⁵³ Jñà xit*a* mik'en xi itjo-ne itsjó-la, k'e nga koma iskan nga jaáya-la Jesús, xit*a* koi, jahas'en ya naxandá tsjeè Jerusalén; kjìn xit*a* kijtseèxkon.

⁵⁴ Jñà xit*a* xi nchisíkinda Jesús kò jé xit*a* skò-la soldado, k'e nga kijtseè nga ts'a ch'ón, ngats'iì kjoa xi komà, tsí ndaà kitsakjòn. K'ée kitsò:

—Kixí-là kjoa, xita jèe, Ki'ndí-là Nainá-né.

⁵⁵ Tikoáá kjin íchjín títsajna xi kjiin nchikot-sejèn-ne xi inchrobà-tjingui-là Jesús skanda ján Galilea nga kisichját'aà-là. ⁵⁶ Yaá títsajna xi 'mì María Magdalena, María xi nea-là ma Jacobo ko José, ko nea-là ixti-là Zebedeo.

K'e nga kishijiin Jesús

(Marcos 15:42-47; Lucas 23:50-56; Juan 19:38-42)

⁵⁷ K'e nga jye kòjñò, j'ii jngoò xita nchiná xi 'mì José. Yaá i'nde-là jè naxandá xi 'mì Arimatea. Xita jè tikoáá yaá kiskoòta'yàt'aà-là Jesús. ⁵⁸ K'eé kiichja-là Pilato nga kisijé-là yijo-là Jesús. Jè Pilato kitsjaà okixi nga kàtatjoé-là. ⁵⁹ José kiskoé yijo-là Jesús; kisikájté jngoò nikje sávana tsjeè. ⁶⁰ Kii kíhijiin ya nangui-là xi ts'e José. Kiskinìs'engui jngoò ngajo itsjó xitse xi xó tsibíndaà-ne ya ingui nguijo. Ikjoàn tsohójtso xotjoa-là ngajo jngoò ndajo teè; ikjoàn kii-ne. ⁶¹ Jè María Magdalena ko María xi lingoò, yaá tsibìtsajnat'aà chraña-là ñánda kishijiin Jesús.

Mé-ne soldado kisikinda-ne ñánda kishijiin Jesús

⁶² K'e nga komà inchijòn, jè nàchrjein níkjáya, jña xita sko-là no'miì ko xita fariseo kikon Pilato. ⁶³ Kitsò-là:

—Na'èn, bítsjeèn-najen, jè xita ndiso jèe, k'e nga sa tsibijnakon kitsò-né: “K'e nga kijchò jàn nàchrjein kjoáya-na.” ⁶⁴ K'oií kjoa-là kàtamakinda itsjó-là skanda k'e koma jàn nàchrjein nga mì yaá kijchò xita-là xi kota'yàt'aà-là k'e nga nitjen nga kjikò chijé yijo-là. Ikjoàn kitsò jña xita-là nga keènojmi-là jña xita naxandá: “Jyee jaáya-là xi it'aà

ts'e kjoabiyaà.” Koà ìsáá ch'o komà 'én ndiso koi koni jñà xi ítjòn.

⁶⁵ Kitsò Pilato:

—Ya títsajna soldado. Tanguió tìkindaa. 'Ñó tichjoà jè itsjó nga 'ñó kàtas'e.

⁶⁶ K'eé kii nga tsibíchjoà'ñó jè itsjó koà tsasén jngoò-la sello ya isò'nga-la ndajo xi kijtsa. Ikjoàn kisikítsajna soldado xi kisikinda.

28

Mé xi komà k'e nga jaáya-la Jesús it'aà ts'e kjoabiyaà

(Marcos 16:1-8; Lucas 24:1-12; Juan 20:1-10)

¹ K'e nga jye tsato nàchrjein nìkjáya, nga jye tís'e isén jè nàchrjein tahàngo nga tàts'en xomàna, kii María Magdalena ko María xi ìjngoò nga kii katsejèn-la itsjó-la ñánda kisìhijìin Jesús. ² K'e nga itjokàjen jngoò àkjale-la Nainá xi inchrobà-ne nga-jmù, tà nìtoón ts'a jngoò ch'ón xi 'ñó ts'a nga jaàxìn jè ndajo xi kijtsa ngajo itsjó; yaá tsibìjnasòn. ³ Jè àkjale ote kji koni jngoò ní'ín ch'on; ko jè nikje-la xi íkjá, chroba kji koni kjoàn 'nchán. ⁴ Jñà soldado k'e nga kijtseè, tsí ndaà kitsakjòn-la. Tsí chiba-la tsatsé-né koà yaá k'en-ña. ⁵ Jè àkjale kitsò-la jñà íchjín:

—Kì tsakjoòn-jèn. Be-ná, jè binchaàtsjioò Jesús xi kisit'aà krò. ⁶ Mì tì íí tíjna-ne. Jyee kòfaáya-la koni s'ín kitsò nga kjoaáya-la. Nchrobá chitsejèn-là j'nde-la ñánda kisijna. ⁷ Nìtoón tanguió, koatìn-là xitá xi kota'yàt'aà-la: “Jyee kòfaáya-la. Jè, yaá tífi ítjòn-nò ján Galilea. Yaá jchaxkoòn ìjngoò k'a.” Ta k'oaá tjín 'én xi tsja-nò.

⁸ Jñà íchjín n̄itoón itjongui-ne nguijo; kii tsan-gachikon; ok̄ji tsakjón koa ok̄ji 'ñó tsja s'e-la nga kii kénomí-la x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús. ⁹ K'e nga nchifi íchjín, tà n̄itoón kisatiikjoò Jesús koa kisihixat'aà. Jñà íchjín, kii kinchat'aà chraña-la, ikjoàn chincha-xkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón, k'eé kitsohòkjá ndsoko. ¹⁰ Jesús kitsò-la:

—Kì tsakjoòn-jèn. Tanguió t̄ikí'nchré jñà 'ndsè mé-ne nga kàt̄jì-ne ján Galilea. Yaá skoe ìjngoò k'a-na.

'Én xi kitsjaà jñà soldado

¹¹ K'e nga nchifi-ne jñà íchjín, t̄ikoaá kii i'nga-ne jñà soldado xi kisikinda jé ìtsjò; kii ján jngoò osen naxandá nga kii kénomí-la jñà x̄ita sko-la n̄omii ngats'ii kjoa xi komà. ¹² Jñà x̄ita sko-la n̄omii kiikáko jñà x̄ita jchínga. K'e nga jye tsajoóya-ne, tseé ton kitsjaà-la jñà soldado, ¹³ ikjoàn kitsò-la:

—Jñò, k'oaá tixón: “K'e nga ijchò osen n̄itjen nga titsayijòfè-jen, jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús ijchòkjaá chijé yijo-la.” ¹⁴ Tsà kji'nchré jè x̄itaxá gobernador nga titsayijòfè, ngajeén onguíchoòn-jen mé-ne nga mì kjo'in tsjá-nò.

¹⁵ Jñà soldado kiskoé ton xi kitsjaà-la ko k'oaá s'ín kitsò koni s'ín ki'mì-la. Skanda nachrjein i'ndeì tákó k'oaá tsò jñà x̄ita judío.

Kii kitsò Jesús nga kitsjaà-la xá x̄ita xi kota'yàt'aà-la

(Marcos 16:14-18; Lucas 24:36-49; Juan 20:19-23)

¹⁶ Jñà x̄ita xi kota'yàt'aà-la Jesús xi ngui tejn-goò ma-ne, kii ján Galilea ya nindoò ñanda nga

okitsò-la Jesús. ¹⁷ K'e nga kijtseè Jesús, chinchaxkó'nchit'aà-la nga kijtseèxkón. Tanga tjín i'nga xi mìkì kòkjeín-la tsà jè-né. ¹⁸ Jesús, k'eé kù kasit'aà chrañà-la, kitsò-la:

—Jyee kitjoé yije-na nga'ño nga 'an kotixoma ngajmì kò i isò'nde. ¹⁹ Tanguíchòn yije xita xi tjín nga tíjtsa naxandá xi tjín isò'nde; takóya-là nga it'aà ts'an kàtakota'yà; t'een bautizar it'aà ts'e 'ín-la Na'èn-ná kò ts'e Ki'ndí-la koa kò ts'e Inima Tsjeè-la Nainá; ²⁰ takóya-là nga kàtasíkitasòn yije kjoa xi 'an tsakoòya-nò. Kì nìjchàajiìn-jèn nga 'aán tìjnako-nò nachrjein inchijòn skanda k'e nga kjoehet'aà isò'nde. K'oáá s'ín kàtama.

'Én-lá Nainá xi kjoa ts'e Jesucristo
New Testament in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl
Mazateco de S Jeronimo Tecoatl; maa
(MX:maa:Mazatec, San Jerónimo Tecóatl)

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazatec, San Jerónimo Tecóatl

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, San Jerónimo Tecóatl [maa], Mexico

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazatec, San Jerónimo Tecóatl

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022

9f778253-d34e-5037-af35-7bca16479aa0